

Hamza Öztürkçü Kirazlı köyün berberi	49	Yağmur Filiz Şahin Özüm Atasözüm	78
Mehmet Ali Kalkan Cemal Safi için gönlümden	52	Semiha Arasbora Ben köylü kızım, Anadolu'yum	80
Hatice Zeynep Mutluluk anarşisti	56	Hatice Zingi İnsan kimdir?	81
Belinay Demir Kara Mehmet Çavuş	58	Kenan Kara Gülcihan	84
Ayşe Şeyma Arslan Türk	61	Ömer Cihad Kaya Sarışım Kurda Ağıt	85
Esra Söylemez Atarlı Aziz	62	Semiha Dede Yeşim taşı efsanesi	86
Murat Karakoyunlu Halet-i Ruhiye	65	Yusuf Alper Oyar Malihulya dönemeçleri	88
Mehmet Kütükçüoğlu Çivi Mustafa	66	Ash Elif Demir Girdap	89
Erdem Yapan Başlangıç	68	Sümevra Karaca Ben Öğretmen Olamadım	90
Uğur Zafer Sol yanımda gül saklı	70	Tuncay Çalışkan Günebakanların arasından	91
Selahaddin Kaşgarlı Uygur Türkleri / Doğu Türkistan	71	Ülkücan Sütbaş Neşter	92
Sabırbek Börübay Türkistan aydını Kasım Tımıstanoğlu	73	Mustafa Türk Adamın Biri	93
Tuba Özkanlı Endişe sermayedir	75	Vedat Oyuklu Kaybedilen yitik	94
Nurşah Talay Şimdiki zamanın penceresinden	77	Muhammed Burak Tunay Yorgun emekçiler	96

Senin Töre'ne kurban

“Yiğit Töresi” şiirinin yazılmasına sebep olmam hasebiyle, beni bir gece vakti telefonla uyandırıp, o gür sesiyle töreyi hatırlatan ve derin sancılara baş-başa bırakan Değerli Ağabeyim Bestami Yazgan'a

Yüreğime bilmem kaç kez danıştım,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi.
Uykumu bölen bu dostla konuştum,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi,
Aman “Yıkılıp düşmek yasak!” dedi

Yüreğime bilmem kaç kez danıştım,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi.
Uykumu bölen bu dostla konuştum,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi,
Aman “Yıkılıp düşmek yasak!” dedi

Yüreğime bilmem kaç kez danıştım,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi.
Uykumu bölen bu dostla konuştum,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi,
Aman “Yıkılıp düşmek yasak!” dedi

Yüreğime bilmem kaç kez danıştım,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi.
Uykumu bölen bu dostla konuştum,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi,
Aman “Yıkılıp düşmek yasak!” dedi

Yüreğime bilmem kaç kez danıştım,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi.
Uykumu bölen bu dostla konuştum,
“İman” dedi, “sabır” dedi, “Hak” dedi,
Aman “Yıkılıp düşmek yasak!” dedi

Genç Yürekler

İlmin, eğitimin, bilgin ve kültürünle,
Kalemin ve kelamın tesirli hikmetiyle,
Aydınlık günler kapında, sabret, az ötede,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Ahlakın, değerlerin, iman ve edebininle,
Dünyaya meydan okuyan o yüce kametinle
Yeniden tarih yazmaya, sen bir niyet eyle,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Sevgin, saygın, yiğitlik ve dürüstlüğüyle,
Merhametin, şefkatin, cömertlik ve iyiliğinle,
Zalimlere karşı, mazluma sarsılmaz desteğinle,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Çağ açıp-kapayan şanlı fetihlerinle,
Asırlar aşan tarihin, gelenek ve göreneğinle,
Yolun açıktır, haydi, başla sen yürümeye!
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

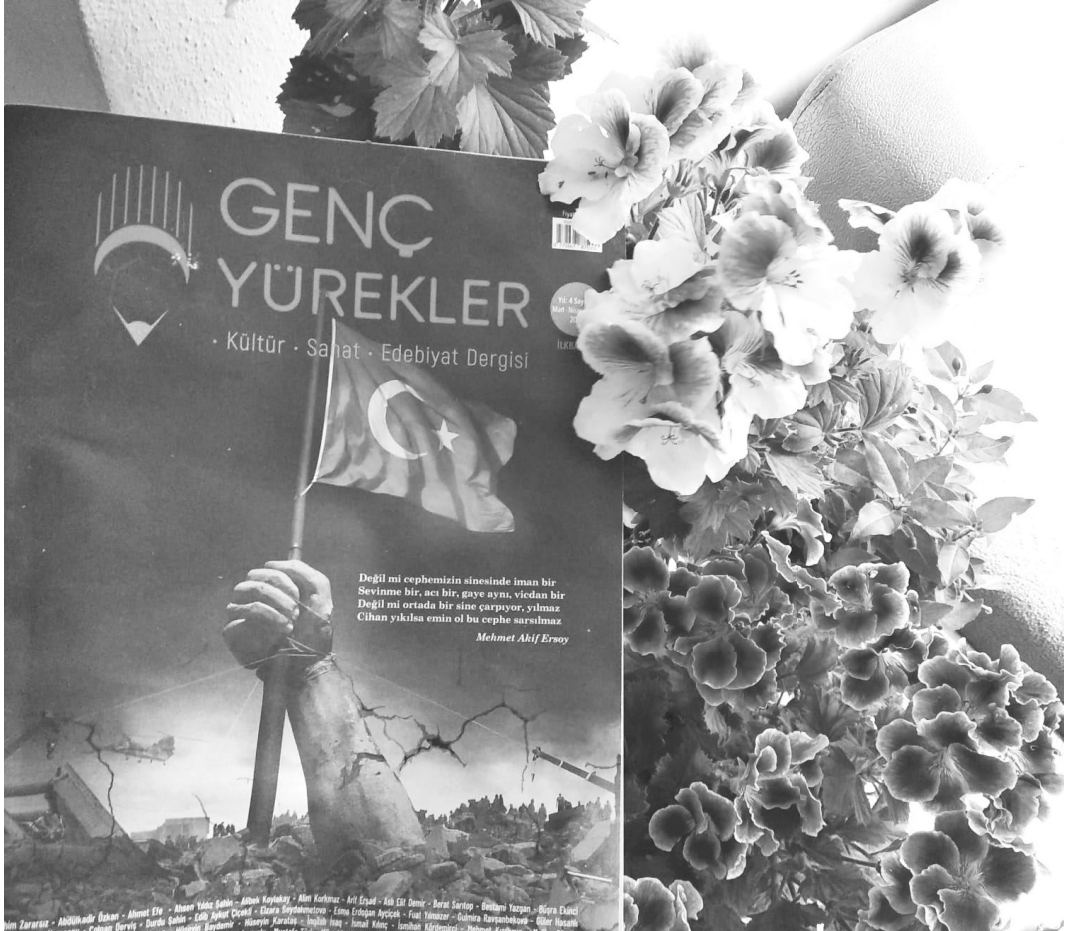
Yorgun düşmüş toprağı üstünden silkele,
Yattığın mezardan doğrul hele, kalk bir kere.
Yapacak çok işin var durma, ilerle,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Yeter dinlendin, bekleme, yola çık, Hak seninle,
Sefer senindir, Allah'ın izniyle, büyük zafer de.
Takılmadan şeytanın aldatan vesvesesine,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Sil gözünden çoraklaşmış, küflenmiş gafleti,
At üstünden pas tutmuş öfkeyi, husumeti.
Al gönlüne alabildiğin kadar hürmeti, muhabbeti,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Çökmüşken kara bulutlar yüreklere,
Güneş gibi doğ, ışık saç sinelere.
Durma, çatlasa da atın dikenler üstünde,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle.

Aç gönlünü sen, herkesi bas yüreğine,
Vazgeç büyüklükten, kibrini ser yere.
Melekler seni anlatır göklerde ve yerlerde,
“Genç Yürekler”, gelecek gelecek seninle

Fotoğraf: Güler Hasanlı

ŞAIRİN ŞİİRİ

Döktüre -döktüre susmak Cemal Süreya'nın şiirinde,
İstanbul'u değil de Orhan Veli'yi dinlemek İstanbul'da,
Sarı saçlarına bağlamak deli gönlünü,
Kaldırımlara dost olmak mesela...
Mecburiyetini yaşamak bilmeyenlerin...
Kasketli Kaptan misali
Kaybolmak Bodrum kıyılarında,
Sürgüneyken Halikarnas gibi
Sessiz gemilerde türküler söylemek,
Adını haykırmak sevdanın; Lavinia!
Sonsuz mısralarda yeniden anlamak
Nefretin ve aşkın benzerliğini-
Yaşamak değil midir bir İstiklal sevgisini?
Şiir değil midir Âhar'ın sevgilisi?

Kızıl elma

Bana, neredesin, diye soran yâr
Aklım, fikrim, esim, derdim Turan'da.
Hayalimde erkin¹, ata vatan var,
Kıpkızıl bir elma gördüm Turan'da.

Başladı yolculuk, ta kızıl Çin'den,
Urumçı'den, esaretin içinden,
İtler ve çakallar çıkamaz indeni,
Dolaşırken benim kurdum Turan'da.

Mahmuzladım atım, Kaşgar'a vardım,
Türkçeden dokunmuş kilimler gördüm.
"Divan-ı Lügât"ın sırrına erdim,
Kaşgarlı Mahmut'u sordum Turan'da.

Tanrı Dağlarına, cibek² yoluna,
Üçmiñ³ göl içinden Issık Gölü'ne,
Kırgız diyarına, Manas iline,
Gönül verdim, selam durdum Turan'da.

Bişkek'e ulaştım, Narın'a göçtüm,
Bozüyün⁴ içinde kıımızdan içtim.
Semerkant'a doğru sınırı geçtim,
Özbekler yurduna girdim Turan'da.

Özbek'te mübarek bir şehre vardım,
İbn-i Sinâ ile yaramı sardım.
Buhari'den Peygamberimi sordum,
Şifa buldu bütün derdim Turan'da

¹erkin: özgür

²cibek yolu: ipek yolu

³üçmiñ: üçbin

⁴bozüy: oba, keçeden yapılan çadır

⁵bâr, bâri: tüm, tamam

Çizim : Alibek Koylakay

Alçaktan, korkaktan arı Türkistan,
Hem alp, hem de eren, bâri⁵ Türkistan.
Ahmed Yesevî ki, Pîr-i Türkistan,
Erenler yurduna vardım Turan'da

Özbek menem, Kırgız menem, Türk menem,
Kavkaz'da Nogayman, Merv'de Türkmen'em.
İslam'a hizmetkar, necip ırk menem,
Gözüm gönlüm ata yurdum Turan'da

Kazak'ta Kıpçak'ı, Hunları gördüm
Saka'yı, Göktürk'ü- bunları gördüm.
Bugünlerde gezdim, dünleri gördüm,
Yılları tarihe sardım Turan'da

Dombıra telinde, kobuz yırında,
Sütlü çaydan içtim han çadırında.
Kartallarla uçtum Kazak kırında,
Turan'dan hayaller kurdum Turan'da.

Aktöbe'den çıkıp Hazar'ı aştım,
Astrahan'a, Nogayel'e ulaştım.
Beştav'da bir tastan Nogayşay⁶ içtim,
Kökbörü'ye⁷ selâm verdim Turan'da.

Dağıstan'da erkinlikdi oyladım,
Koban⁸ suvdu, ta Tun'ağa bayladım.
Nogayel'ge ozdum⁹, hamur iyledim¹⁰,
Bardım Arslanbek'di kördüm, Turan'da

Başkırt, Çuvaş, Yakut, Kumuk, Karaçay,
Tuva, Balkar, Hakas, Gagavuz, Altay,
Tofa, Yaka, Dolgan, Kırım, Kabartay-
Koskoca bir çınar gördüm Turan'da.

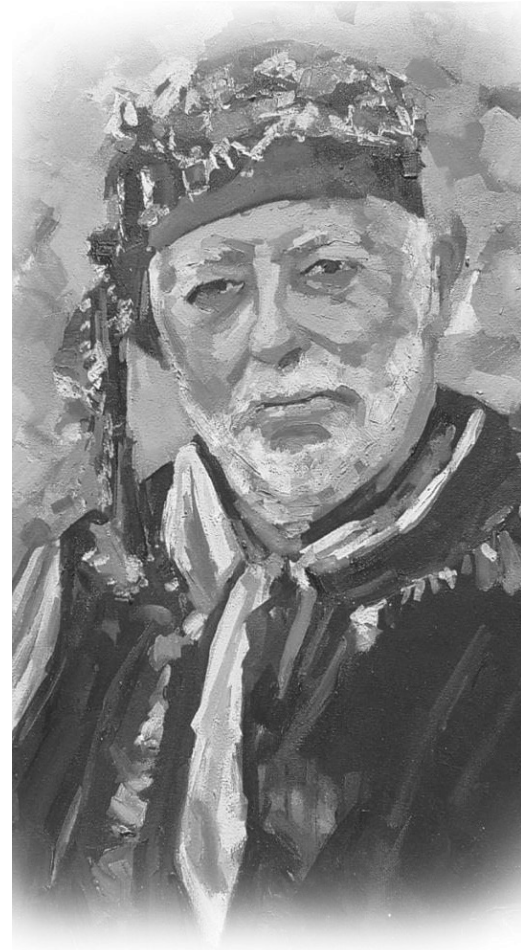
Turan'a esiyor Bakü'den rüzgâr,
Yeşil, kızıl, bir de gök, ay-yıldız var.
Özgürce dalgalan sonsuza kadar,
Azerbaycan'da sen, yurdum Turan'da.

Ezan ülkesinde, Tataristanda,
Hanbike'yi okuyorum destanda.
Bir yanımda Elmet, Kazan bir yanda,
Edil boylarına vardım Turan'da.

Malazgirt'e doğru yolları aştım,
Sultan Alparslan'a orda ulaştım.
Yandan çıktım, etrafından dolaştım,
Ve haçı hilalle sardım Turan'da.

Yolum Adıyaman- uzak menzirim,
Isparta'da halı, Uşak'ta kilim.
Kastamonu'yu unutmuş değilim,
Ilgaz Dağlarını sordum Turan'da.

Erciyes'ten bakıp Hasan Dağı'nı,
Gördüm, Kayseri'de kurt otağını.
Türkülerde andım Gesi Bağını,
Derdim yeşil fındık Ordu'm-Turan'da

Resim : Kardelen Kılınç Yavuz

⁶Nogayşay: Nogay Türklerinin geleneksel çayı

⁷Kökbörü: gökbörü, Nogay Türk mitolojisinde kanatlı kurt

⁸Koban suv: Koban nehri

⁹ozuv: geçmek

¹⁰hamur iylev: hamur yağurmak

İKİ HECE

Fazlı Sakar

Resim : Şahsine Aktaş

Devrilmiş yüke gidiyor habersiz,
Kaybolmuş deryada asi sanılan.
Her hecesinde yutkunmuş kedersiz,
Gölgesiz meydanda asi anılan.

Kaybolmuş yükten geliyor sessizce
Bu dert, bu çile, haykırış...Nedendir?
Sedasız, habersiz, bir de eşsizce
Gölgelere taç giydiren bendendir.

Savrulmuş yükü sırtlıyor katilce,
Gözler ki, yontuluyor haritada.
'Öz' sözcüğüne minnet duy Habilce,
Yükselen beden, senin ruhunsa da
Sükût et, sükûnet bir-bir kendince,
On dört heceye geç yine kendince.

DAğaçların karanlıktaki sessizliğinde,
Gözlerimiz durak bilmeyen eşsizliğinde.
Zihni bulandıran sözlerin hissizliğinde,
Sokakları bırakan yolun hayalindeyim.

Bunca düzleme paçavralar gibi vurulan,
Ahinin ayak sesleri, sessizce duyulan,
Bir değil, bin cefa ve vefa ile kurulan,
Bilmem devranlaşan "yek ahenk" hayalindeyim.

Lehle aleyh, zincirden mısralara atılğan,
Düzlem, insanın ebedi özüne ısırgan.
Özveri ve özgün ile şiire slogan,
Ezelden var olan bir devrimin hayalindeyim

Erdem **Ayık**

Değişmeyen Tek Şey

En sevdiğim rengin hangisi olduğunu ancak yirmi üç yaşına gelince anlaya bildim ve kulağıma en hoş hangi sesin geldiğini. Ne tarz şarkılar bana hitap ediyor ve ya hangi filmleri izlediğimde bir şeyler uyanıyor içimde. Tüm bu olanlara

yeniden bir tanım verebilmek zor, sadece “kendimi tanıyorum” diyerek geçiştirebiliyorum. Hayatımızın her bir anını kendimize bir şeyler katarak geçiririz. Bu eylemi farkında olmadan gerçekleştiririz. Davranışlarımıza, duygularımıza, hislerimize bunları dahil edip güneşin her doğuşuyla başlayan yeni günlerimizde yaşatırız. Tamamen yaşantımıza entegre olan bu şeyler, zamanla ilk yaptığımız anlardaki anlamını yitirmeye başlar ve artık günlük yaşantımızın sıradan bir durumu olarak

kalır. Sanki bir kitabın hep aynı sayfasını okumak gibi. Verdiği bir haz, bir mana kalmaz artık. Alışkanlıktan öteye bir şey değildir. Öyle bir hayatı yaşamaya başlamış, o sıradanlığa erişmişim. Kitabı okumak için okuyor, filmi izlemek için izliyordum. Balkona oturup izlediğim gökyüzü hep orda olduğu için bir anlam ifade etmiyordu artık. Düşünceler ve hayaller yarından ötesine geçme gereksinimi duymuyor, yeni aktiviteler edinmek çekici gelmiyor ve hep olmaktan korktuğum insan olmaya başlıyordum. Kendime yabancılaşıyor, tanımak için ise bir adım bile atmıyordum. Bir hevesizlik almış beni yanına, kol-kola yürüyorduk.

Ve yeniden doğdum, hissettim...

Gün oldu, yaşamak istemediğim, ama değiştirmek için de mücadele etmediğim

bu hayat akışına yeniden bir canlanış geldi. “Yeniden doğmak”, “yeniden hayat bulmak” deyimini kendi içimde yaşadım. Daha anlamlı geliyor yağmurların yağışı ve ıslattığı kaldırımlar, daha da haz veriyor bir kitap ve yahut şiir okumak. Yeni alışkanlıklar edinmek, güneşin her doğuşunda yeni bir günün başladığını kavrayabilmek. Esen rüzgarı hissetmek, gökyüzünün derinliğinde kaybolmak. Taze bir sürgün, bir fidan gibi yeşermek yeniden. Köklerine sıkı-sıkıya sarılıp hayatın her bir anını doyasıya, her şeyin anlamlarını hissederek yaşayabilmek...

Kendimi yeniden tanımaya başlamanın, o değişmez hayatın değişiminin engin mutluluğu içerisinde yaşamaya devam ediyorum. Bazen bir şeylerin değişmesini beklemenin manası kendimizi değişmez hale getirmekten başka bir şey değildir. Güzelliklerin ve en güzel hayallerin olduğu yer içimizdir. İçimize dokunan, hislerimizi hareket ettiren her olay, aslında yaşamak istediğimiz dünyayı oluşturmada bizleri adım atmaya yönlendiren olaylardır. Yeter ki, etrafımızda olan her şeyin manasının farkına varalım. Bir kuşun kanat çırpışında, bir gazelin ağaçtan kopup toprağa düşüşünde, bir kedinin miyavlamasında, bir şiirin mısralarında, bir kitabın sayfalarının arasında-her an her yerde bu hisleri yakalayabilmeliyiz.

Unutmamalıyız ki, değişim kendimizde başlar. Ve değişmemesi gereken tek şey, değişimin kendisi olmalı.

Doğudan bir kış öyküsü

Her akşam, tam işten çıkış saatinde onu bu pencerenin önünde bekliyorum-mutfak penceresinin. Az önce yaptığım yemek, güzel-güzel, iştah açıcı kokmaya ve mutfak penceresinden dışarı yayılmaya başlıyor. Kendime-yemeğini yapmış, mutfak önlüğüyle pencerenin önünde kocasının işten dönüşünü bekleyen yeni evli bana, o anda hayretler içinde bakıyorum.

Daha birkaç ay öncesine kadar aklıma bile gelmeyen, adını bazen akşam haberlerinden sonra hava durumu verilirken, bazen de “Kar köy yollarını kapattı” haberlerinin içinde duyduğum uzak, soğuk, küçük ve yoksul bu Doğu Anadolu şehrinde, büyüdüğüm şehre ve alıştığım hayata hiç benzemeyen bir hayatın içinde yaşıyor olmam tuhafıma gidiyor. Hem tuhafıma gidiyor, hem de seviyorum bu durumu. Yeni evliliğin taze heyecanı ve farklı bir yer, farklı bir kültürde, benimkiyle çok farklı bir hayatı deneyimliyor olmak hoşuma gidiyor. Yemeği yaptıktan sonra, o anda yıkanması biten çamaşırı, üzerimde mutfak önlüğüyle makineden çıkarıp asmaya götürürken, yeni ben’e bir kez daha uzaktan bakıyor, bir kez daha şaşıyorum. Her sabah kahvem

alıp bilgisayarımın başına geçen, hafif bir müzik açıp önümdeki dosyaları inceleyen, ceket giyen, her şartta uzun topukluları ayağından çıkarmayan, toplantılara katılan, konserlere, operaya giden, büyük şehirlerden başka hiçbir yerde nefes bile alamayacağını düşünen, idealleri uğruna pek çok şeyi feda etmiş ben, şu andaki şu halime feci halde şaşıyorum. Filmlerde gördüğüm, mutfak önlüğü ile çamaşır asan kadınlardan biriyim artık.

Pencerenin önünde bunları düşünüp sevdiğimin yolunu gözlerken, uzaklardaki dorukları karlı dağları seyrediyorum. Büyüleyici bir tablo gibi görünüyor dağlar. Buralarda tüm habitat, bilhassa da dağlar bir başka güzel. Bizim oraların dağlarından çok daha güzel. Çok daha değişik ve etkileyici şekillere sahip. “Sırf şu dağları görmek için bile buralara gelmeli” diyorum. Evimin karşısında yükselen dağlar ise bu bozkır şehrinin belki de en güzel dağları. Her sabah sis kalktıktan sonra seyretmelere doyamadığım karlı dağlar... Bu fevkalade güzel dağların önünde, alçaklı-yüksekli, rengarenk, uyumsuz apartmanları, boyası solmuş okul ve hastane binası, her telden çalan çeşitli dükkan-

lar görünüyor. Bütün bu çirkin yapılar gözüme-gözüme batıyor. Büyüleyici güzellikte bir tablonun üzerine rastgele ve berbat renklerde fırça darbeleri vurulmuş gibi duruyor. “İnsanoğlu,” diyorum, “nasıl çirkinleştirebiliyor bunca güzelliği”...

Nihayet sevdiğimin arabası görünüyor uzaktan. Tüm gün beklediğim an geliyor. Kalbimde alışık olmadığım heyecanlar, yüzümde mahcup bir gülümseme... Son köşeyi dönüp de bu Doğu şehrinin uç bölgesinde, yeni usullere göre yapılmış, şehrin diğer evlerinden çok farklı olan apartmanımıza yaklaşıyor. Benim ona baktığımı görmüş olması her günkü gibi utandırıyor ve heyecanlandırıyor ikimizi de. Kapıyı açtığımda ben, sanki pencereden ona bakmamışım gibi, o da sanki beni pencerede görmemiş gibi davranıp mahcup bir tavır alıyor. Gözlerimizi rast getirmemek için uğraşyoruz. Elindeki market poşetlerini alıyorum. Mutfağa taşıyorum. Evin hanımıyım artık. Bir kez daha tuhaf-tuhaf bakıyorum yeni ben'e. Aldıklarını dolaba yerleştiriyorum. O, bekar hayatından kalma alışkanlıkla bana yardım ediyor. Yemeği yedikten sonra birlikte film izliyoruz. Pişirdiğimiz kestaneleri yiyoruz ellerimiz yana-yana. Sonra o, yine kanepeye uyuyakalıyor. Ben kalkıp mutfağı topluyorum.

Pencerede bir gürültü kopuyor. Bu sesleri ilk duyduğumda çok korkmuştum.

Birilerinin camdan düştüğünü zannemiştim de camı açıp epey bir zaman aşağılara bakınmıştım. Benden başka camı açıp bakan olmamıştı, onlar alışkınmış meğer. Ben de artık alıştım. Çatıda biriken kar kütleleri yere düşüyor. Ve düşerken korkunç bir ses çıkarıyor.

İnsan böyle bir şeye de alışabiliyormuş meğer. Camı açıp seyrediyorum bu Doğu şehrinin gecesini. Sokak lambaları altında sarı-sarı ışıldayan karları... Dışarıda kesif bir lastik kokusu genzimi yakıyor. Eksi 25-30 dereceyi iliklerime kadar hissettikten sonra içeri giriyorum. Ve tatlı bir kar sessizliğiyle uykuya dalıyorum.

Her sabah uyanır-uyanmaz çocuklar gibi pencereye koşuyorum. Kar hâlâ yağıyor mu, diye heyecan içinde oluyorum. Henüz şehir halkı gibi usanmamışım kardan. Her sabahki gibi yine yağıyor oluyor kar. Ve Doğu Anadolu'da kar, her sabah, her öğlen ve her akşam hiç durmamacasına yağıyor. Güneş çıkıp da biraz erise, hemen yeniden başlıyor kar ve dolduruyor üzerini. Bembeyaz karların ipeksi bir sessizlikte usul-usul yere düşüşünü izlemek içime çocuksu bir mutluluk dolduruyor. “Her yerde kar var, kalbim senin bu gece” diye başlıyorum usul-usul söylemeye. Fransızcası karın zarifçe yağışına uygun, daha şiirsi olduğu için “Tombe la neige” (kar yağıyor) diye başlıyorum bu kez. Adamo'nun hazin sesine benzetmeye çalışıyorum sesimi. Her gün karı seyrederken bu şarkıları söylemezsem

kara haksızlık yapacakmışım gibi ya da bir şeyler eksik kalacakmış gibi hissediyorum. Tatlı bir sarhoşlukla seyrederken karın yağışını, içimden kendimi o beyaz büyüününe içine atmak geliyor. Ekseriya bu hisse yenilip çıkıyorum dışarı, saatin ne kadar erken olduğuna aldırış etmeden.

Şehrin en büyük caddesinin başlangıcında oturuyoruz. Caddenin başından bir minibüse biniyorum, şehrin merkezinden Murat Nehri'ne

doğru geeeim. Minibüste geç erkekler bana yer veriyor, ilk binifimde Őařırmıřtım, artık alışmışım. Geri kalmış bir Doğu Şehri diye hakir görülen bu Şehirde hâlâ geç bile olsa kadınlara yer veriliyor. Benim geldiğim o çok büyük, ileri, modern Şehirde artık yaşlılara bile yer verilmiyor. Pek çok gelenek ve toplumumuzun aile yapısı da korunuyor burada. Komşuya, misafire, velhasılı insana değer veriliyor. Çağdaşlık ve eğitim seviyesi arttıa, kimliğimizi, saygımızı ve hatta merhametimizi yitiriyor muyuz? Düşünceler zihnimi istila etmişken bir yandan gzlerimkk ve buharlı minibüs camından dışarıda akıp giden kar manzaralarına dalıyor. Kar altındaki gz alabildiğine uzanan bembeyaz düzlükler büyülüyor bu kez. Şehir çok kkolduğu için yolculuk da kısa sürüyor, iniyorum minibüsten.

Murat Nehri boyunca yürüyorum. Yazın grl-grl akan nehir donmuş.

İnanamıyorum. Bir türkü geliyor bu kez hatırıma, mırıldanmaya başlıyorum, Selda Bağcan'dan sık-sık dindediğim: “Erzincan altı Fırat, Fırat'ın başı Murat...” Keyifle, nehre bakarak söylüyorum. Seviyorum “an”ı sanatla yaşamayı... zerindeki köprüden nehri seyredip yürümeye devam ediyorum. Botlarım, karın üzerinde yürüdükçe gar-gur sesleri çıkartıyor. Tabanı traktör tekerine benzeyen botlar aldım buraya gelince. Büyük Şehirde giydiğim topuklu çizmeleri burada giydiğimi hayal edince gülümsüyorum. Sağda-solda dalları buz tutmuş ağaçlar saygı duruşuna geçmişler; “büyük ve ılıman bir Şehirden gelip aşk uğruna burada yaşamayı göze alan koca yürekli kadın” diyorlar adeta. Gülüyorum kendi düşün-

ceme. Sonra diyorum iyi ki... İyi ki, m-rmn kısa bir zamanını da olsa burada geçirmek zorunda bıraktın, Allah'ım, iyi ki... Bana kalsa yapamazdım. Aklımdan bile geirmezdim. Bir Şeyler eksik kalarmış, eksik kalarmışım.

Doğu Anadolu'ya kış çok yakışıyor. Kar yağınca ocukluğumuzdaki o simli kartpostallar gibi oluveriyor her yer. Karlı dağlar, bembeyaz düzlükler, o düzlüklerde sabah sisinin içinde belli-belirsiz duran donmuş ağaçlar, yiyecek arayan serçeler... Burada her Şey şyor: dallar üşüyor, nehirler üşüyor, kuşlar şyor. Bazı evlerin bacalarından kömür dumanı, bazılarında yoksulluk ttyor. Evler hep aynı; gri beton, boyasız. Bahçelerde zeri mavi naylonlarla örtülü dev saman yığınları var. Yazın buraya ilk geldiğimde evimizin önünden sığır sürüleri geçiyordu. Sabah otlamaya gidiyor, akşam da aynı saatte geri dönüyorlardı. Boyunlarındaki an seslerini duymaya başladığımda anlıyordum yaklaştıklarını. Bu sesler ve onların oradan geçişleri uzunca bir zaman mutluluğum oldu. Yeni, modern yapılmış apartmanımızın balkonunda ecnebi müzikleri dinleyerek filtre kahvem içerken sığır sürülerinin geçmesini, Doğu ile Batı'yı sentezleme hevesiyle, Batı enstrümanları ve Batı üslubuyla söylenen Trklerimize benzetiyordum. Bir yandan çağın akışına direnememe “gerçekliği”, bir yandan feci halde eğretti duran, “biz”e uymayan, ie sinmeyen bir olmamışlık, yakışmamışlık...

“Yazın kapımdan geçerek otlamaya giden, bana nostalji yaşatan sığırlar Şimdi bu samanları yiyorlar” diye düşünüyorum. Derken okula giden mavi önlüklü çocukları görüyorum. Yanakları

al-al çoğunun. Bahçedeki kaz sürüsünü kovalıyor birkaçı. Bazıları karla oyna- ma derdinde. Okul umurlarında değil. Gülümsüyorum, elimi sallıyorum ba- zılarına. Utanıyorlar, sonra dayana- mayıp saf çocuk gülüşleriyle onlar da bana el sallıyor. Parmak uçlarımın, ayak- larımın üşümeye başladığını iyiden-iy- iye hissediyorum. Geldiğim yollardan dönüyorum eve. Minibüsten indikten sonra yeniden yürümeye başlıyorum, ev- lerin çatılarından sarkan dev buz sarkıt- lardan kendimi korumaya çalışarak. Maazallah, bir tanesi başıma düşse yaşa- ma şansım yok. Çok uzun olanlara do- kunuyorum, benim boyuma kadar sark- mışlar. Büyüleniyorum yeniden. Buz nasıl güzel ışıldıyor. At arabaları geçi- yor yanımdan. Burada sık-sık görüyorum onları. Kışın kömür taşıyorlar ekseriya. “Şehirde görmek artık mümkün değil” diye içimden geçiriyorum. Otomobil tekerleri takmışlar at arabasına, bir kez daha şaşıyorum.

Bizim sokağın ekmek fırınına görüyö- rum. Dışarısı buz gibiyken fırındaki ek- meklerin sıcaklığını düşününce içim ısınıyor. İçeri girip bir tane alıyorum. Garipsiyor fırıncı bir tanecik ekmek alışımı. Zira burada insanlar büyük ev- lerde kalabalık bir şekilde yaşıyor.

Sonra hatırlıyor beni ihtimal. “Her gün bir tanecik ekmek alan kız, memur- dur herhalde”. Kuru dalların üzerinde birikmiş karların kartpostalları andıran görüntüsünü hayranlıkla izliyorum yeniden. Ve kar hiç durmamacasına yağıyor. Aklıma Üstad Sezai Kara- koç'un müthiş dizeleri geliyor bu kez:

“Karın yağdığını görünce
Kar tutan toprağı anlayacaksın.
Toprakta bir karış karı görünce

Kar içinde yanan karı anlayacaksın.

Allah kar gibi gökten yağınca,
Karlar sıcak-sıcak saçlarına değince,
Başını önüne eğince
Benim bu şiirimi anlayacaksın.

Bu kez hüzünleniyorum. Artık epey geç kalmış ve acıkmış olarak eve yürüyorum.

Kapıyı açıp evimize giriyorum, yüzüme bir sıcak çarpıyor. Şükrediyö- rum. Evi, bulaşığı falan toplayıp, yemek yapıp, sevdiğimi bekleyeceğim yeni bir güne daha başlıyorum. Çayı demliyo- rum. Peynir, zeytin, taze ekmek yetiyor. Avuçlarımın içinde sıcacık bardağımı tutarken şükrediyorum. Yeni evlilik ne güzel, çay ne güzel, kar ne güzel, soba dumanı, karlı dağlar, donmuş ırmaklar ne güzel, mavi önlüklü al yanaklı çocuk ne güzel, Doğu Anadolu ne güzel...

İstikbalimizin İstiklali

Kara bulutlar sarmış çepeçevre her yanı. Fırtına üstüne fırtına kopmuş, taş üstünde taş kalmamıştır. Bu hengameden kurtulan hâlâ umutla bakan yüzlerce çift göz. İşte o umutları yeşertecek adeta çöl topraklarına düşen su misali bir ışık gerekliydi. Bu ışık öyle bir ışık olmalıydı ki, coşkunun, hürriyetin, esaretin bitişinin timsali olmalıydı.

Sene 1921. Savaştan yeni çıkmış, yoksulluğun, acının, yasın dibine vurmuş, lakin başı her daim dik olan bir millet. Her evde, her yürekte cayır-cayır yanan ateş, gözlerde yaş vardı; ama dilde tek bir kelime, o da “hürriyet”. Bütün bu acının, kederin tek bir devası olabilir ancak. Cepheadeki şehit ataların, gözü yaşlı feryat eden anaların, daha körpecik dulların, beşikteki biçare yetimin asla boyun eğmeyeceğinin ve ilelelbet de böyle olacağını anlatan bir marş. Kanla sulanmış topraklarıma yaraşır, mavi göklerin ay yıldızına sevda olacak bir marş.

Günler geçer. Yüreğinde yalnız Allah ve vatan aşkı olan bir şair gelirir. Sırtında bir paltosu bile yoktur. Yardıma muhtaçtır, ama onun umurunda mı ki? “Vatan olmadan elde neyleyim malımülkü?” der. Tacettin Dergahı’ndaki küçük odasına çekiliverir usulca. Aklın-

da tek bir düşünce vardır: Hürriyet.

Mart ayıdır. Akif’in kalbine nakşeden vatan sevdası kaleminden süzülür âdeta bir inci tanesi edasıyla. “Korkma!” diye başlar insanı hayran bırakan mısralarına. Lakin bir sorun baş gösterir. Kalemnin mürekkebi bitmeye yüz tutmuştur. Peki durabilir mi? Yarım kalabilir mi bu büyük aşk? Kim, ne engel olabilir-di? Aldı ellerine çiviye, kazıdı dergâhın duvarlarına bir-bir mısraları. Çok sürmeden bitmişti kendine hayran bırakan o mükemmel şiir.

Meclis’te herkes heyecan içinde beklemekteydi. Coşku ve gururla haykır-haykır defalarca kez okundu “İstiklâl Marşı”. Umutla bakan o başı dimdik millete en güzel armağanı vermişti yüce gönüllü insan. Ondan başka kim yazabilirdi ki, milletin ruhunu yansıtan bir marşı? Elbette ki, kimse! Artık bir marştan öteydi. Ay-yıldızın sevdası, ağlamaktan göz pınarları kurumuş anaların feryadı, yetim kalan yavrumun ışığıydı. Şehit olan on beş yaşındaki atalarımın verdiği mücadelenin simgesi idi. Şehitlerimize “sizleri unutmadık, unutmuyoruz” demenin bir başka şekliydi İstiklal Marşı.

“Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?!”

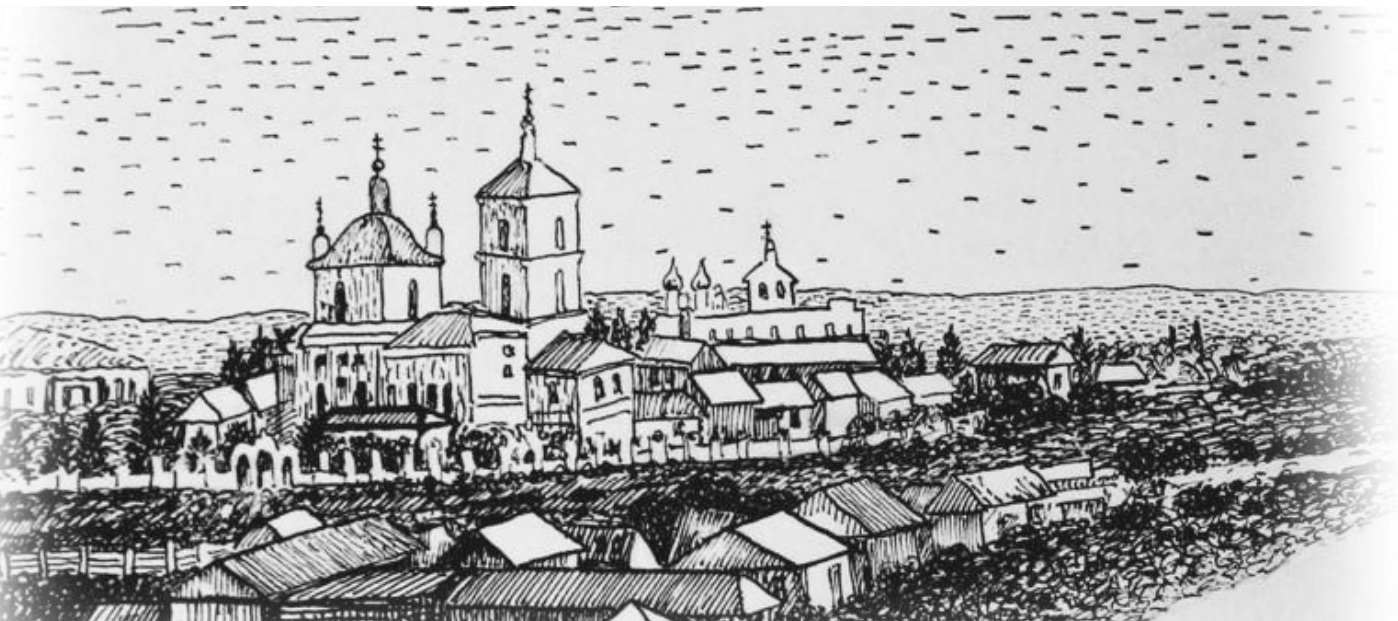
Özgürlüğü, iman gücünü her bir dizesine en güzel hâliyle işlemiş güzel insan. Sarsa da dört yanımızı düşman, yıkamaz yüzlerce gönüldeki köklü iman. Biz Türk milletiyiz, aç yatarız, yeri gelir susuz kalırız; ancak Vatan olmadan yaşayamayız. Kanla sularız bu topraklarını, ama veremeyiz. İşte kazanılan bu destansı zaferin yüreğimize perçem-perçem işlenmiş hâlidir “İstiklal Marşı”.

Şiirlerini bir araya getirdiği “Safahat”ına “İstiklâl Marşı”nı dahil etmez. “O, Türk milletine aittir” der. Sözlerine devam eder yüce gönüllü insan: “Allah bu millete bir daha “İstiklal Marşı” yazdırmasın.” O günden bu yana hepimizin yüreğine nakşedildi bu sözler. Bize düşen ise bu duaya iştirak etmektir, asırlar boyu atalarımızın kurup, canla-başla koruduğu, uğruna şehit olduğu bu Vatanı korumak, mavi gökte al bayrağın gölgesinde marşımızı başı dik bir şekilde söylemektir.

“Dalgalan sen de şafaklar gibi, ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal!
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal,
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet!
Hakkıdır Hakk’a tapan, milletimin İstiklal!”

Bu Vatan kolay alınmadı. Binlerce neferin kanı ile sulanmadık bir tek kara parçası dahi yoktur. Verilen bu zorlu mücadelenin hakkını ödemek mümkün değil. Çiğnetmedi atalarımız, çiğnetmez de torunları bu kutsal toprakları.

Şehit olan binlerce askerimizi ve gönüllere taht kuran şairimiz Mehmet Akif Ersoy’u rahmetle ve minnetle anarım. Allah hepsinden razı olsun

Dost hançeri

Dost hançeri yüreğini dağlar,
Güvendiğin dağlara karlar yağar.
Gözyaşın sel olup akar,
Bedenin ruhunla birlikte yanar,
Zor gelir insana dost hançeri.

Düşmanın ettiği canını yakmaz,
Yüreğini sızlatmaz, gözyaşını akıtmaz,
Acısını hissetsen de seni sarsmaz.
Amma dosttan gelene yürek dayanmaz,
Zor gelir insana dost hançeri.

Darbe dosttan geldi mi hayallerin yıkılır,
Doğruların cam gibi paramparça dağılır.
Gündüzün gece olur, fenerin kararır,
İçin sızlar, benzin sararır,
Zor gelir insana dost hançeri

Herkese dost diye güvenme,
Sırdaş buldum zannedip sevinme,
Arkana bakıp sağlam zannetme,
Dostuna güvenip kimseye bilenme,
Zor gelir insana dost hançeri.

Unutma, iyi günde herkes dosttur,
Gerçek dost kötü günde belli olur.
Dostunu iyi seçemezsen işin zordur,
Dostun dost değilse her şey boştur,
Zor gelir insana dost hançeri.

Hakiki dost olan arkada durur,
Senin yanında düşmanını korkutur.
Sahte dost ise düşmanla bir olur,
Seni ansızın arkandan vurur,
Zor gelir insana dost hançeri

O'NDAN GELİR O'NA GİDER

Yaprak açan, yaprak döken dalımız
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.
Ezelden ebede uzar yolumuz,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Koştururken hayat-memat arası,
Yavaş-yavaş düşer canın darası,
Gün şaşırılmaz yolculuğun sırası,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Alnımıza kaderimiz yazılır,
Ötelere Hak rotası çizilir,
Seher vakti kervanımız dizilir,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Yaprak açan, yaprak döken dalımız
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.
Ezelden ebede uzar yolumuz,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Koştururken hayat-memat arası,
Yavaş-yavaş düşer canın darası,
Gün şaşırılmaz yolculuğun sırası,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Alnımıza kaderimiz yazılır,
Ötelere Hak rotası çizilir,
Seher vakti kervanımız dizilir,
O'ndan gelir, O'na gider, eyvallah.

Doğu Türkistan'da zulüm var!

Doğu Türkistan'da soydaşımız ve dindaşımız Uygur Türklerine karşı Çin devletinin büyük bir zulmü olduğunu hepimiz biliyoruz artık. Bu zulme maruz kalan kardeşlerimizden yüzlercesinin verdiği haberler, izlediğimiz videolar içimizi dağlıyor, yüreğimizi yakıyor. Bu büyük zulmün, aşâğılık uygulamanın, vahşi düşüncenin sadece bir boyutunu dile getirmeye çalışacağım:

İnsanlık dışı uygulamalarla nam salmış Çin devleti, Uygur Türk'ü kardeşlerimizi asimile etmek için şeytanın bile aklına gelmeyecek bir proje ortaya koyuyor: Kardeşlik Projesi. Neymiş efendim, Uygur Türk'ü ile Çin halkı aynı ortamda kalarak kültürel bir gelişme gösterecekmiş. Kargaların bile güldüğü, saçma, anlamsız ve sahte bir proje...

Her eve Çinli erkekleri yerleştiriyorlar. Bunlar aynı zamanda birer ajan. Evde her şey yasak: namaz kılmak, "Kur'an-ı Kerim" okumak, oruç tutmak... Kısacası, Müslüman ve Türk ol-

mak yasak. Hemen bildiriyorlar. Sonrası büyük işkenceler... Evlere konan Çinli erkekler Uygur Türk'ü genç kızlarla evlendiriliyor. Bazı kardeşlerimiz bu zulme dayanamayıp evlendiği gün intihar ediyor. Onlara zorla tecavüz ediyorlar, ırzlarına geçiyorlar, dövüyorlar. Sonraki zaman diliminde "eğitim kampları" diye adlandırdıkları toplama kamplarına alıyorlar. Bu toplama kamplarında işkenceler hem psikolojik, hem fiziksel. Genç, yaşlı, çocuk demeden bütün mazlumları bu kamplara götürüyorlar.

Toplama kampındaki hücrelerde yaklaşık 25 kişiyle birlikte iç-içe kalıyorlar. Tuvalet hücrenin içinde ve herkesin bir-birini görebileceği bir yerde. Uyumak için yatacak bir yer yok. Herkes ya bir-birinin omuzunda, ya da dizinde yatıyor. Yerlerde fareler, örümcekler... Kimsenin bir-birini tanımasına izin verilmiyor. Uygur Türkçesi konuşmak yasak. İletişim halinde olmamaları için haftada bir kez hücreler değiştiriliyor. Kimsenin kimseden haberi olmuyor. Sabahın ilk ışıklarında Komünist Partisi

Başkanı Şi Cinping'in adına zorla şarkı söylettiriyorlar. Yanlış okursan dayak, eksik okursan dayak...

Her kesi çırılçıplak soyup buz gibi yerlere oturtuyorlar. Ellerin dışında bir yerini yıkayamıyorsun. Yüzünü yıkar-san, sen abdest alıyorsun diye, köpekleri üstlerine ısırılmaları için bırakıyorlar. Yan hücrelerden kadınların bağırsız seslerini duymak çok da zor olmuyor, maalesef. Belirli günler, Uygur Türklerine bir ilaç enjekte ediyorlar. Bu ilaçlar onları sakinleştiriyor ve istedikleri şeyi kolayca yapmalarını sağlıyor. Bazı ilaçlar var ki, onlar da, hamile kadınların çocuklarını düşürmek için kullanılıyor. Zorla kürtaj yapılıyor. Anneleri yavrusundan koparıyorlar. Çocukları da ayrı bir toplama kamplarına götürüyorlar. Küçük yaşta oldukları için beyinlerini yıkamak daha kolay oluyor onlar için. Çocuklara kendi değerlerini, milletini, dinini unutturuyorlar. (Cengiz Aytmatov'un "Mankurt" adlı o acı hikayesini hatırlıyorum.)

Kendi vatanında dinini yaşayamıyosun. Bir Müslüman "Ya Allah!" dediği için tellerle sopalarla dövülüyor. Onlarca camilerden sadece 1 tane cami kaldı. Çoğunu ya yıktılar, ya da atışe verdiler. Oruç tutmak yasak. Sahur vakti ışığı açık olanların oruçları ertesi gün zorla bozduruluyor. Okullarda su dağıtılıyor, memurlara ise yemek veriliyor. Onların gözü önünde yemek ve içmek zorundalar.

Din, dil, kültür, sanat yasak. Hepsi Çin'in elinde. Uygur Türklerinin bilinen sanatçılarından Abdurehim Heyit "Uçraşkanda" (Karşılaşınca) ve "Atılar" (Atalar) adlı şarkıları yüzünden 8 yıl hapse çarptırıldı. Çünkü o, Uygur Türklerinin dili ve kalbiydi. Son zamanlarında onu gören oğlu, çok bitkin

ve zayıf düşmüş olduğunu söylemişti. Büyük bir işkencede olduğu âşık. Abdurehim Heyit bu işkenceye 2 yıl dayanabildi. Uygur Türkü'nün şanlı mücadelesinde şehit oldu.

Tüm bu olaylar yaşanırken, Çin hükümeti her şeyi yalanladı. Bazı ülkelerdeki gösteri ve tepkiler karşısında gazetecileri Doğu Türkistan'a davet ettiler. Gazeteciler için toplama kamplarını okul sistemine çevirdiler. Bütün Uygur Türklerini tehdit ederek orada mutlu olduklarını söylemelerini istediler. Eğer söylemezlerse onları daha kötü kamplara götüreceklerini anlattılar. Tam bir tiyatro... Ne göstermek istiyorlarsa, onu o şekilde gösterdiler. Her şey normalmiş gibi... Ama orada hiçbir şey normal değil. Uygur Türklerine soru sorulduğunda, bütün yetkililer gözlerinin içine bakıyorlar. Gazeteciler diğer toplama kamplarına gitmek isteyince telaşla kabul etmiyorlar.

Çin Uygur Türklerini teröristlikle suçluyor. Asıl terörist bu zulmü yapan Çin hükümeti değil mi? Tam bir devlet terörizmi... Zalim Çin yöneticilerinin, hesap günü ağır bir hesapla helâk olacaklarına yürekten inanıyoruz. Her şeyi bilen ve gören Allah; "Kur'an-ı Kerim"de bu azgınlar için şöyle buyuruyor: "Sakin, Allah'ı zâlimlerin yaptıklarından habersiz sanma! Allah onların hesabını, korkudan gözlerin dışarı fırlayacağı bir güne erteliyor." (İbrahim Suresi/42)

Aziz Kardeşim! Zâlim, azgın, kâtil, insanlık düşmanı olanların hesabı, elbette, öbür dünyada görülecek. Lâkin bizim bir vazifemiz var: mazluma, dindaşımıza, soydaşımıza ve bütün mağdur insanlara sahip çıkmak. Bu hepimizin en temel, en öncelikli görevidir. Zulme karşı

susma, zulmü unutma! Kardeşlerini unutma! Çin'e boyun eğme! Sesin ne kadar çıkabiliyorsa bağır! Bağır ki, çocukların şu feryatları sussun! Daha oyun yaşındaki şu çocuğun feryadını unutma! "Size yalvarıyorum, babamı geri getirin, onu çok özledim." Unutma! Türkün özü var olsun!"

Balkan Yarımadası Asya ile Avrupa kıtalarının birleştiği bölgede yer almaktadır. Trakya Bölgesi de Balkan Yarımadası'nın önemli merkezlerinden biri olarak farklı etnik grupların buluşma noktası olurken, jeopolitik önemini her zaman korumuştur. Trakya Bölgesi, doğu ve batı olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Doğu Trakya, Türkiye Cumhuriyeti'nin toprakları içinde bulunan Avrupa kıtasındaki topraklarını içermektedir. Türkiye'nin sınırı dışında kalan bölge ise Batı Trakya olarak adlandırılmaktadır. Batı Trakya Türk Cumhuriyeti'nin (Garbi Trakya Hükümet-i Müstakilesi) sınırları dikkate alındığında, bir bölümü Yunanistan'ın, diğer bir bölümü ise Bulgaristan'ın sınırları içinde bulunduğu görülmektedir. Batı Trakya Bölgesinin bugünkü sınırı ise; doğudan Meriç nehriyle Türkiye'den, batıdan Mesta Karasu nehriyle Makedonyadan, kuzeyden Rodop dağları ile Bulgaristan'dan ayrılmış olup güneyden de Ege deniziyle çevrilidir. İskeçe, Gümülcine ve Meriç üç ayrı vilâyetlerinden oluşmaktadır.¹

Balkanlar ve Trakya'daki Türk varlığının oluşmasının Osmanlı Devleti'nin önemli komutanlarından biri olan Süleyman Paşa'nın komutasında yapılan akınlar vasıtasıyla başladığı ifade edilse de, yapılan araştırmalar sonucunda Balkanlardaki Türk varlığının 380 yılından itibaren Hunların Doğu Avrupa ve Balkanlara başlattığı akınlarla ortaya çıkmıştır.² Nitekim Hun Hükümdarı Attila, I. Balkan (441-442) ve II. Balkan (447) seferinde Belgrad, Niş, Sofya, Filibe, Preslav, Lüleburgaz ve Gelibolu'yu zapt ederek İstanbul'u kuşatmak için Athyra'ya (Büyükçekmece) kadar ulaşmıştır. Hunlarla Bizans arasında yapılan anlaşma sonucunda Hunların sınır şehri Niş'te ortak pazar kurulmasıyla da Türkler, Balkan Yarımadası'nda ticarî faaliyetlerle de başlamıştır.³ IV. yüzyılda Karadeniz'in kuzeyinden Türklerin Hun, Avar, Bulgar, Peçenek, Oğuz ve Kuman boyları Avrupa ve Balkanlara göç etmeye başlamış ve tam anlamıyla kitleler halinde yerleşip Balkanları yurt tutmaları VI. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür.⁴

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı forsunda bulunan 16 Türk devletinden biri olan Avarlar, 626 yılında Avar hâkimiyetine tâbi olan Bulgar kuvvetleriyle Trakya'yı aşarak İstanbul surları önüne gelerek şehri kuşatmıştır. Avarların İstan-

¹Yusuf Hallaçoğlu - Halit Eren, "Batı Trakya", DİA, C. 5, İstanbul 1992, s. 144.

²Kemal H. Karpat, "Balkanlar", DİA, C. 5, İstanbul 1992, s. 28.

³İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2010, s. 78; Ali Ahmetbeyoğlu, Grek Seyyahı Prisko'ya Göre Avrupa Hunları, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1995, s. 8-13.

⁴Halil İnalçık, "Türkiye ve Balkanlar", İsmail Soysal (Ed.), Balkanlar, Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 9; İbrahim Kafesoğlu, a.g.e., s. 53.

⁵İbrahim Kafesoğlu, a.g.e., s. 158

bul kuşatması donanmalarının olmamasından dolayı başarıya ulaşamamış, sonuç alamadan zor şartlar altında geri çekilmiştir.⁵ VII. yüzyılda Türk asıllı Bulgarlar Asparuh Han komutasında Batı Karedeniz ile Tuna arasında Tuna-Bulgar Devleti'nin temellerini atmıştır.⁶ Asparuh, Bizans İmparatoruna karşı yedi Slav boyu ve Severiler'i hâkimiyeti altına alarak, Avarların saldırılarını önlemek için batıya iskân etmiştir. 681 yılında IV. Konstantinos'un Araplarla savaş halinde olmasını fırsat bilen Asparuh komutası altında bulunan Bulgar ordusu, Trakya'ya girerek birçok şehri yağmalayarak harap etmiştir. Bulgarlar, Bizans İmparatoru IV. Konstantinos'u yenmesiyle Bizans'ı vergiye bağlamış ve Bizans İmparatorluğu da Dobruca bölgesindeki Tuna-Bulgar hâkimiyetini kabul etmiştir. 864 yılında ise Tuna-Bulgar Han'ı Boris Hristiyanlığın Ortodoks mezhebini benimsemiş, devletin resmî dini Hristiyanlığı kabul etmiştir.⁷ Kurulan Bulgar Kilisesini, İstanbul'a bağlamıştır. Bu kabul sonrasında Hristiyan devletlerinin nezdinde Bulgarların itibarı yükseldiği gibi Slav nüfusunun Bulgar nüfusuyla kültür etkileşimi sağlanmıştır. Nitekim bu etkileşim ile Bulgarlar, Slav dili ve kültürü içerisinde kalarak kimliklerini zamanla kaybetmiş ve Slav kimliği içerisine dahil olmuştur.⁸ 1189 yılında III. Haçlı Seferi sırasında Alman İmparatoru Fr. Berberos Edirne'ye geldiğinde Bulgar hükümdarı İvan Asen, Bizans'a karşı Berberos'a 40.000 Kuman askerini yardıma göndermiştir.⁹

Bulgarların Dobruca'da bıraktıkları kitabelerde hükümdarın 852 yılında I. Presyan'a kadar Han unvanıyla anılması ve On İki Hayvanlı Türk Takvimi'ni kullanmalarından ötürü Tuna Bulgarlarının Hristiyan olmadan önce Türklüklerini devam ettirdikleri anlaşılmaktadır.¹⁰

Moğollar Anadolu topraklarını istilaya başladıktan hemen sonra 1222-1254 yılları arasında Anadolu topraklarına yerleştirilen 10.000 çadırdan oluşan Kuman Türkleri; Balkanlara tekrardan göçüp bölgede büyük bir güç kazanmışlardır. Nitekim Bulgarlar, XIII. yüzyılda Kumanlar sayesinde II. Bulgar Devleti'ni kurmuştur. Kumanlar da daha sonraları din, dil ve kültürlerini muhafaza edemeyerek yoğun Slav ve Ortodoksluk etkisinde kalmıştır.¹¹

1261 yılında Moğollar Anadolu Selçuklu Başkenti Konya'ya saldırmış, II. İzzettin Keykavus, ilk olarak Türkmenlerin uç beyliklerine, ardından da Bizans İmparatoru VIII. Mihail Paleologos'dan destek almak için Bizans İmparatorluğuna sığınmıştır. Selçuklu Sultanı Keykavus'u destekleyen 35-40 Türkmen obası, 1263 tarihinde Keykavus'a Bizans topraklarında katılmış ve Bizans İmparatoru tarafından Kuzey Dobruca'da yerleşim izni verilmiştir. Göçenler arasında Balkanların İslamlaşma sürecinin temel taşlarından sayılan Babai Sarı Saltuk da bulunmaktadır. Sarı Saltuk Türkmenleri Baba-Dağı bölgesine yerleşip, Müslüman Altın Orda Emiri Nogay'ın

⁵ Kemal H. Karpat, a.g.m., s. 28.

⁷ Nazif Kuyucuklu, "Bulgaristan", DİA, C. 6, İstanbul 1992, s. 395.

⁸ Halim Çavuşoğlu, Balkanlar'da Pomak Türkleri Tarih ve Sosyo-Kültürel Yapı, Ankara 1993, s. 2; Nazif Kuyucuklu, a.g.m., s. 395.

⁹ Osman Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010, s. 265.

¹⁰ Halil İnalçık, a.g.e., s. 9.

¹¹ Osman Turan, Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti, İstanbul 2010, s. 266.

¹² Halil İnalçık, Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar - I, İstanbul 2012, s. 7.

himayesi altına girmişlerdir.¹² Sarı Saltuk Türkmenleri Dobruca Bölgesinde 10.000-12.000 arasında Müslüman toplumu oluşturmuştur.¹³ Sarı Saltuk'un vefatıyla Sarı Saltuk Türkmenlerinin başına geçen Halil Ece'nin liderliğinde gemilerle göç ederek Karesi şehrine yerleşmişlerdir.¹⁴ Altın Orda Emiri Nogay 1299 yılında ölmesiyle, Balkanlar'da kalan Türkmenlerin diğer bir bölümü de Anadolu'ya geri dönmüşlerdir. Balkanlar'da kalan Türkmenler ise Kumanlar arasında kaldıklarından Hristiyanlığı kabul etmişlerdir. Bu halk "Keykavus'un Halkı" anlamına gelen "Gagauz" adını almıştır.¹⁵ IX-XII. yüzyılları arasında Osmanlı Devleti'nden önce Deli-Orman, Varna ve Tuna'ya kadar olan bölge Peçenek, Kuman (Kıpçak) ve Uz Türklerinin yerleşim alanını oluşturmuştur.¹⁶

1341-1347 yıllarında Bizans İmparatorluğunda çıkan iç karışıklık ve Sırpların İstanbul önlerine kadar gelmesinden dolayı Bizans İmparatoru VI. İoannis Kantakuzenos, Batı Anadolu'da varlığını devam ettiren Türkmen obalarından yardım istemiştir. Önce Aydınoglu Umur Bey'den, sonrasında da Müslüman olan bazı Bizanslıların etkisiyle Osmanlı Hükümdarı Orhan Gazi'den yardım almıştır.¹⁷ Bu yardım sebebiyle Bizans İmparatoru Osmanlı Devleti'ne askerî birliklerinin gereksinimlerini sağlaması için Gelibolu Yarımadası'ndaki Tsympe (Çimpe) Kalesi'ni vermeyi vadedmiştir. Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa 20.000 Türk kuvvetiyle Kantakuzenos'a destek vermek için Balkan Yarımadası'na geçmiş, kuşatma altındaki Edirne, Karaferya, Edessa, Vodena, Üsküp'ten geçerek, imparatorun oğlu Mateos'u kurtarmıştır.¹⁸ Yardımdan geri dönen Süleyman Paşa Çimpe Kalesi'nde bir miktar kuvvet bırakarak Bizans İmparatorluğu'nun Balkanlar'daki sorunlarını fırsat bilerek Gelibolu'yu ve beş yıl içerisinde Trakya'nın büyük kısmını ele geçirmiştir. Osmanlı Devleti Trakya'yı tam anlamıyla yurt tutmak için Anadolu'da yaşayan Türkmen obalarından bazılarını yeni alınan topraklara yerleştirmiştir.¹⁹

Sultan I. Murad döneminde Balkan fetihleri genişlemiş, 1361 yılında Edirne fethedilmiş, dört yıl sonra başkent Bursa'dan Edirne'ye taşınmıştır. 1363-1386 yılları arasında Filibe, Batı Trakya, Köstendil, İştıp, Manastır, Pirlepe, Ohri, Sofya ve Niş fethedilmiştir. Yıldırım Bayezid döneminde Gelibolu güçlü deniz üssü olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Balkan yayılmacılığının denizlerde üstünlük sağlama gayreti taşıdığı anlaşılmaktadır. Yıldırım Bayezid Halife'den aldığı "Sultanu'l-Rum" unvanıyla Roma ve Selçuklu topraklarının varisi olmak istemiştir.²⁰ Yıldırım Beyezid, II. Murad, II. Mehmet, II. Bayezid ve Kanunî Sultan Süleyman dönemindeki genişleme

¹² Kemal H. Karpat, "Balkanlar", DİA, C. 5, İstanbul 1992, s. 29.

¹³ S. Burhanettin Kapusuzoğlu - Mevlüt Çam, Balkanlar'da İlk Müslüman Türk İskânının Öncüsü Sarı Saltuk'un Makamları, İstanbul 2018, s. 20.

¹⁴ Halil İnalçık, a.g.e., s. 8.

¹⁵ Halil İnalçık, "Türkiye ve Balkanlar", İsmail Soysal (Ed.), Balkanlar, Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 9.

¹⁷ Hasan Basri Karadeniz, Osmanlılar ve Rumeli Uç Beyleri Merkez ve Uç, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2015, s. 14; Georges Castellan, Balkanların Tarihi 14-20 Yüzyıl, Çev. Ayşegül Yaraman-Başbuğu, İstanbul 1995, s. 55.

¹⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, C. 1, Türk Tarih Kurumu

Basımevi, Ankara 2011, s. 156; Hasan Basri

Karadeniz, a.g.e., s. 16.

¹⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s. 157; Halil İnalçık, Devlet-i

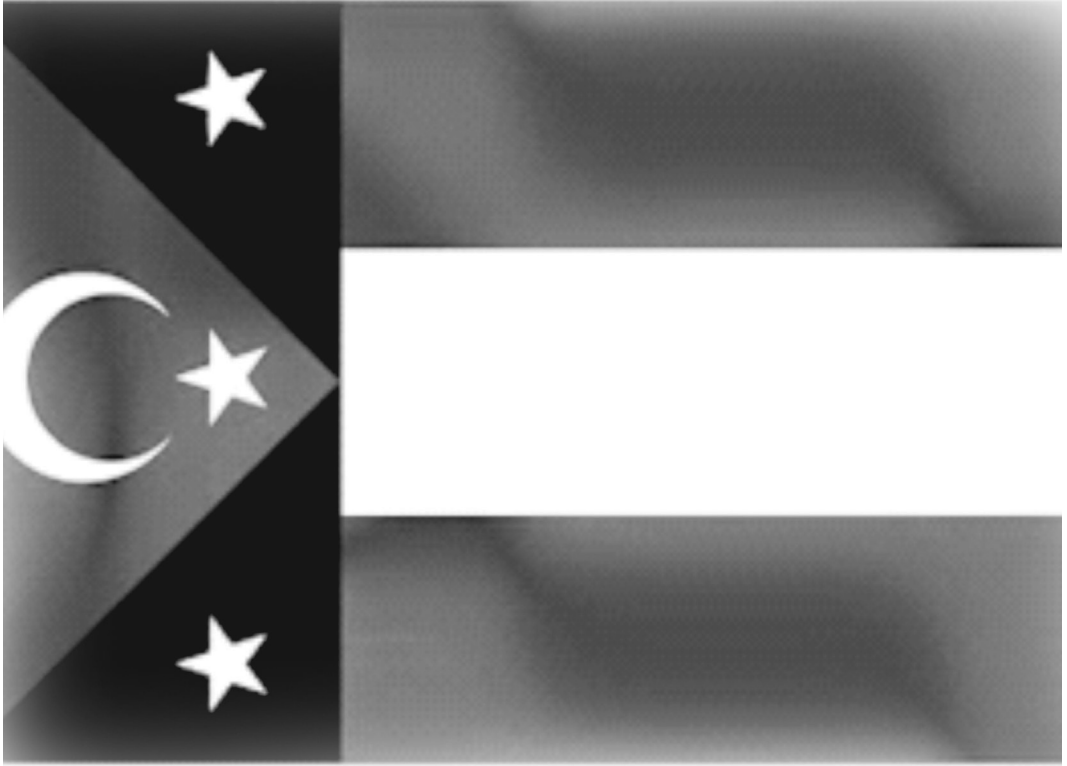
Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar

- I, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s. 49.

²⁰ Halil İnalçık, "Türkiye ve Balkanlar", İsmail Soysal (Ed.), Balkanlar,

Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 69

Balkanlar'a doğru devam etmiş, 1392-1566 yılları arasında Üsküp, Selanik, Varna, Kosova, İstanbul, Arnavutluk, Mora Yarımadası, Belgrad ve Rodos ele geçirilmiştir.²¹ Osmanlı Devleti fethettiği Balkan topraklarında istimalet siyaseti uygulayarak, gayrimüslimleri-din ve ırk farkı gözetmeden tüm tebaayı Osmanlı Devleti şemsiyesi altında adil olarak birleştirmiştir. Öyle ki, XIX. yüzyılda Bulgarlar, Sırp, Yunanlılar isyan edene kadar Balkanlar'da yaşayan halklar tarafından bu hoşgörü siyaseti kabul görmüştür.²²

²¹Mehmet İnbaşı, "Balkanlar'da Osmanlı Hâkimiyeti ve İskân Siyaseti", Türkler Ansiklopedisi, C. 9, Ankara 2002, s. 156.

²² Halil İnalçık, a.g.e., İstanbul 1993, s. 16

Ebediyeti Kutlu Kılmak

Çatışmalar, kırgınlıklar gelgitlerle dolu çalkantılı bir hayat... Kimse kimsenin halinden anlamıyor, kimse kimsenin diline ortak olmak istemiyor. Öfkeli olan konuştuğunda kendini rahatlatıyor; ama muhatabını derin bir sükûnete boğarak onu daha tehlikeli bir duygusalığa yuvarladığının farkına bile varamıyor. Nihayet Batılılaşıyoruz! Çünkü Batı felsefesinde “İnsan insanın kurdudur” hükmü esastır. Ve tüm hayatlar bu batıl hükme göre bina edilir. Oysaki Doğu kültüründe “Allah insanın dostudur” fikri egemen olduğu için insan insana sırtını dönmez ve ondan yüreğini esirgemez. Batılılar bir bakıma “insanın gerçeği”ni keşfettiler, Doğular ise “Allah’ın muhabbeti”ni... Çünkü insan, “Kur’an”ın tespitiyle, “pek aceleci”, “peşin hükümlü”, “çok cimri”, “nankör” ve “bencil”di.

İnsanın çıplak gerçeğini çok iyi yalayan Batılılar bu öz gerçeğin şiddetinden bireysel hayatı özgürleştirerek kurtulmayı hesaplayarak bir-birlerine kanunların müsaade ettiği ölçüde yakınlaşmaya çalıştılar. Böylece aradaki anlaşmazlıkları bir nebze olsun çözmüş oldular. Fakat açılan büyük mesafeler sonucu insan insandan kopmaya başladı yavaş-yavaş... Sonrası malum... Büyük bir yalnızlık ve yabancılıkla karışmış söz ve eylemler bir medeniyeti ahlaken çöküş aşamasına getirdi.

“Tanrı sükuttur” deyip O’nu hareket enerjisinden koparan ve sadece huzura kanatlanarak bütün meselelerini çözmeye çalışa-çalışa tabiatın kopuveren ve bu kopuşla kitlelerin sefaletine kapı aralamaktan başka bir işe yaramayan Doğulu bilgiler yanıldı. “Tanrı harekettir” diyerek tabiata tapınmaya varıncaya

kadar yasayı putlaştırarak hikemi olanı iskalayan ve yeryüzünün bir Cehennem dönüşmesine sebep olan Batılı filozoflar da yanıldı. Aksiyoner ruhçuluk, Doğuda ve Batıda yükselen Tanrı anlayışına topyekun savaş açmanın ve Tanrıyı Tanrıyla, insanla ve tabiatla anlamının yepyeni yollarını açiveren özgün bir düşünme biçimi olarak Kutlu Ebediyet semalarında bütün dünyaya gülümsemeye başlamıştır artık. Sürekli yaratan ve yarattığının üzerinde insana kendi sırrından derin hikmetler saçan Tanrı, tüm insanlığın kurtuluşunu kendisinin tastamam anlaşılmasına bağlamıştır her şeyden önce. Ne ruhu inkar eden bir madde düşüncesi, ne de maddeyi yok sayan bir ruhi tekamül bizi mutlu kılacaktır. Maddenin yasasında ruhun özünü devşirenler, yeni insan ve yeni medeniyetin öncü kuvvetleri olacak ve dünyada baş gösteren büyük kavgaları, çatışmaları, kırgınlıkları bertaraf edilecek bir barış çağını insanlığa armağan edeceklerdir.

İnsanın içinde ölüme karşı amansız bir direniş vardır. Adem ve Havva'nın Cennetten kovulmasına sebebiyet veren İblis, onların ebediyet duygularını istismar ederek insanın öz gerçeğine ilk darbeyi indirmiştir. İşte insanın bütün dünya hayatında onu çepeçevre sarmalayan, bazen derinden derine hissettiği, bazen da hissettiğini görmemezlikten geldiği hakikati yeniden sorgulamak gerektiğine inanıyoruz. Adem ve Havva'yı o ağaçtaki yasağa iten psikolojik sebebi irdeleyip kavramadan insana dair söylenecek her sözün beyhude olmaktan öteye geçemeyeceğine inanmamız gerekir.

İblis, insanın içindeki ebediyet duygusunu nasıl keşfetti, ebediyet arzusunu

insan için nasıl biçimlendirdi? Ve insanın tarihinde ilk panik atak ruh halinin apaçık yansıması olarak Adem'in ve Havva'nın ebediyeti kaybetmemek uğruna o ağaca ilişmesi inceden-inceye analiz edilebildi mi? Bu mesele insanın en hakiki ruh bilmecesidir. Bunu çözen insanı da çözecek ve onu onurlu bir hayat sistemi için yepyeni bir medeniyet arayışına itecektir.

Ebediyet, kendi aziz yolunu ancak vakarlı insanlara açar. Hafif insan hiçbir ağır sözü yüklenemediği gibi hiçbir ağır sorumluluğu da kabullenemeyen insandır. Ağır söz ancak sırrı taşıyabilen ölümsüzlüğün tavizsiz erlerine emanet edilebilir. Genç öteliler kendilerine emanet edilen o kutlu söze asla hıyanetlik etmezler ve onlar en ağır yükün altında ezilmeyi de, can vermeyi de göze alabilen yürek kahramanlarıdır.

İyi niyet, ciddiyet ve samimiyetten mahrum olmak insanı önce vakardan, sonra kendinden koparır ve kendinden kopan insanın hakikati yüklenecek bir takati kalmaz. Böylece insana günahın o kirli yolları açılır da insan hafifliğin en aşağı düzeyinde ruhunun sefaleti ile baş-başa kalır. İşte bu ruh sefaletinden kurtulup ebediyetin taptaze ırmaklarında yeniden arınabilmenin ilk şartı vakarlı olmaya çalışmak, yani vakar ile büyüklük hastalığını sonlandırarak içimizdeki sonsuzluk aşkını dengeli bir sevda derinliğine dönüştürmektir.

Vakarlı olmak ne karizmatik görünme budalalığına kapılmak, ne de kibrin ve gururun kör kuyusunda bir başına yaşamaya razı olmaktır. Vakarlı olmak, bir hakikati yüklenirken ona hakkını vermenin en yüksek azmini sergilemek, edepli davranmanın ince yollarından

sonsuzluk bahçelerine uzanıvermek demektir.

Ey ebediyet yolcusu! Unutma, hakikati kavramak için yavaşlaman, onu yaşatmak için de hızlanman gerek. İşte vakarlı insan ile hafif insan arasındaki ince fark budur. Hafif insan hakikati kavramada acele eden, onu yaşatmaya çabalarırken ağırdan alan insandır ki, onun sonsuzluk adına hiçbir nasibi yoktur. Bizim yolumuz dergaha kırk yıl odun taşıyıp da içeriye eğrisini sokmayan gönül erlerinin samimiyet ve dürüstlük yoludur.

Ey ebediyet yolcusu! Seçim senindir, ya vakarlı olmaya çaba sarf ederek sonsuzluk yolunda kalıcı izler bırakırsın, ya da hafif davranışlara meylederek faniliğin karanlık gölgesinde sonsuza değin yapayalnız kalırsın. Bu kutlu yolda umutsuzluk yoktur. Ne ürkütecek bir gök haritasına lanet etme lüksü, ne de gaybden ilahi bilgiler aparma gücü bahşedildi bize. Rahmetin sonsuz olduğunu ve O'ndan ümidi kesmenin en büyük kötülük kaynağı olduğunu bil yeter!

“Ümit en büyük kötülüktür insana, çünkü işkenceyi uzatır” diyen Nietzsche halt etmiş, küfrün zifiri karanlıklarına şimşek hızıyla insanı yuvarlayıveren bundan daha şeytani bir söz olamaz! Acıların kör kuyusunda çilekeş bir hayatı ve hakikati yaşayan biz biçarelerin daha çok umuda sarılması şart. Ne kör kuyularda merdivensiz, ne denizler ortasında yelkensisiz kalmaya gönlümüz razıdır. Ne de bir çıkış yolumuz vardır ebediyeti kutlu kılmaktan başka!

Ağlamaklı bir Mona Lisa

Gazi Yurdu'ndan, yani şu bildiğimiz eski Şeker Yurdu'ndan geriye kalan iki güzel şey var. İlki, yurt girişinin hemen solundaki bahar dallarının içine gömülmüş ev maketi. Uzaktan bakıldığında, camlarında beyaz puanlı kâğıttan perdelerin parıldadığı, kiremit çatılı, ufacık bacalı bir ev. "Yurt" kelimesinin çağrıştırdığı kalabalığı, koğuş havasını değiştiren, ısıtan bir kelime... İkincisi, bahar gelince maketten evin etrafındaki bahar dalları yavruağzı-pembe bir renkte açardı. Yeşil çimenlerle yavruağzı-pembenin enfes uyumundan mıdır ne? Bu manzaradan uzun zaman gözünüzü alamazdınız. Bu, ruhumu kanatlandıran bir Bolero, bir "Bahar konçertosu" idi, Vivaldi demekti.

Doğduğunuz şehirden kopup Ankara'ya yeni gelmişsiniz... Karşınızda yeni bir şehir ve inadına eskimeyen sıkıntılar... Sizin için bir günün belli saatleri var: akşamın altısı demek, açlığın unutulduğu yemek kuyruğu demek. Akşamın sekizi, bölük-pörçük

uykunuzun birinci bölümü... Yüzünüz ağlamaklı bir Mona Lisa... Gecenin on biri oldu mu, sarsılarak uyandırılırsınız; zira imza föyleri kapanmak üzeredir. Anonstan imzasını atmayanların arasından bozuk bir şiveyle sizin isminiz de okunur. Ranzadan inip ayakkabılarınıza davranırsınız. Terlikle imzaya gitmek yasaktır.

Koltuğunuzun altındaki kitaplarla dörtlere kadar sabahladığınız geceler...

Gözlerinizden süzülen uykuyla ranzanızın yolunu zor bulursunuz. Bir naylon çantanın hışırtısı bütün koğuşun, pardon odanın, "cık-cık" laması için yeterlidir.

Geç vakitte yatağınıza uzandığınız kimi anlarda, zihninizin yorgunluğunu okuduğunuz kitapların aydınlığı dindirir. Odanızdaki horlamalar, bedeninizdeki sızılar yok olur. Pencerenizdeki bütün perdeleri açar, kavak ağaçlarının rüzgârdaki salınışını duyarsınız. Derken, bir Carmina Burana operası başlar...

Akşam-yatsı arası soğuk kış akşam-

ları... Ağaçların arasından öten kuşun sesi gözlerinizi “Mutlu Prens”in gözlerine benzettir. Uzun zaman beton yığınlarının, koridorların arasında ruhunuzu avutan kuşun ne kuşu olduğunu bilemezsiniz. Çok sonra öğrenirsiniz isimsiz kuşun karga olduğunu... Erken bahar sabahlarında, Gazi Yurdu’nun karşısındaki kaldırımda yürürken, müzik bölümünün arkasındaki bahar dalı demetleri, Şeyh Galip’ten bir beyit olur:

*Gül âteş, gülbün âteş, gülşen âteş, cûybâr âteş,
Semender tıynetân-ı aşka bestir lalezâr âteş.*

Bazen de Neşatî’den iki dize:

*Bağa sensiz varamam, çeşmime âteş görünür,
Gül-i handanı değil, serv-i hırâmâmı bile.*

“Allahu ekber! Allahu ekber!..”

Bütün bu düşüncelerle giden bir namaz vakti mi, silinen bir hatıra mı Beşevler-Kızılay arası?

“Köşeyi dönüp kaybolur”dunuz “başı önde, yorgunca...”

Sonbaharım

Bu sonbahar, ruhum gözlerine düşer,
Yeşilden sarıya dönen yaprak gibi...
Avuçlarında saçlarımın koleksiyonu,
Bir güz hikâyesi yazar gibi...
Güzün yansıdığı penceredeki siluetin
Aşkın ilk ve son bahar hali...
Kalbinde beyaz kelebekli bir ilkbahar,
Sonbaharı hiç yaşatmamaya niyetli

TÜRKİSTAN'DAN ANADOLU'YA TÜRK KÜLTÜRÜNDE FERFENE TOPLANTISI

Muhammet **Bekir Karacakaya**

“Fenfene” kültürü Türkistan sahasından Anadolu'ya gelen Oğuz boyları tarafından nesilden-nesile gerçekleşmiş kültür aktarımıyla birlikte İç Anadolu Bölgesinde rast gelebildiğimiz, icra edilen bir gelenektir. Türk eğlence kültürünün bir unsuru olan fenfene Türk Dil Kurumu sözlüklerinde “Ortaklaşa yapılan yemekli-içkili toplantı”, “Düğün, ya da bayramlarda gençlerin birleşerek bir kuzu, ya da koyun kesip yemeleri”, “Çocukların ayrı-ayrı evlerden malzemelerini toplayıp, kırdan yaptıkları pilav” maddeleri ile yer alır. Geleneğin icrasını incelediğimizde bu konudaki asıl anlamın “Ortaklaşa yapılan yemekli, içkili toplantı” ifadesi olduğunu görebiliriz. İç Anadolu ağızlarında “fenfene” kelimesi “felfele”, “felfene”, “ferfana”, “ferfane”, “ferfere” gibi farklılıklar da göstermektedir. Ankara’da ise “ferfene” kelimesi yaygın olarak kullanılır, telaffuz edilir. Türk dünyasında fenfene geleneği, en doğudan-en batıya gittiğimizde Doğu

Türkistan’da “Meşrep”, Kırgızistan’da “Coro-Bozo”, Özbekistan’da “Geşdek”, Bulgaristan sahasında “Muhabet”, Kırım-Karay sahasında da “Konuşma” adlarıyla icra edilir. Fenfeneyi oluşturan temel unsurlar sohbet, toplu yemek, saz dinletisi ve oyun havalarıdır. Fenfene’nin amacı bir arada yaşayan bölge halkının arasındaki iletişim bağının kuvvetlenmesi, tanışıklığın artması ve hatta bu tanışıklıkların dostluklara dönüşmesidir. Esas itibarıyla bu gelenek, sosyal dayanışmanın temellerini sağlamlaştırmaya yöneliktir. Fenfene geleneğinin icrasına toplumun her kesimi katılabilir. Fenfene yaşlıyı, genci, çocuğu; fakiri, zengini, muhtarı ve onun gibi makam sahiplerini bir araya toplar. Fenfenede toplumsal sınıf ayrımı kabul edilmez. Fenfene toplantısında yenilen yemeği katılımcılar ortak olarak hazırlar. Yemeğin hazırlanışında önceden eli yatkın olduğu bilinen gençlere de görevler verilir. Buradaki amaç, sofranın kültürünün gençlere aktarımıdır. Yapılacak ye-

meğin başında mutfak işlerinin nizamını sağlayacak bir ocakbaşı bulunur.

Ferfenede yapılan yemekler mevsimsel ve ekonomik şartlara göre seçilir. Yemeklerin yapımında kullanılacak malzemeler de yapımda olduğu gibi, yine ortaklaşa temin edilir. Her kes getirebildiği malzemeyi bir bohçaya koyar ve yemeğin yapıldığı alana gizlice bırakır. Ekonomik durumu daha az müsait olanlar kendi şartlarından dolayı, diğer katılımcılara aynı katkıda bulunamayabilir. Katılımcıların temin ettiği malzemeler gizlice toplandığı için ekonomik sıkıntılarından dolayı, pek fazla katkıda bulunamayan katılımcıların da gururu incinmemiş olur. Ferfene geleneği “köy odası”, “köy konağı” gibi kapalı bir mekânda icra edilir. Ferfeneyi bölge halkının hem yaş, hem de manevi olarak büyükleri, muhtar gibi yöneticileri ve ya seymen büyükleri düzenler. İç Anadolu Bölgesi ve Ankara sahasında ferfenenin genelinde güz aylarında, 15 günde bir, haftada bir, ya da saya gezmesi, oturak âlemleri, yaren meclisleri, düğün toplantıları gibi özel zamanlarda gerçekleştirildiği görülür. Kadın ve erkeklerin ferfeneleri ayrı mekanlarda yapılır. Bazı bölgelerde ferfene köydeki hanelerden birinde de yapılabilir. Bu hanenin seçimi kura ile yapılır. Bir sonraki kurada aynı hane kuraya eklenmez. Ferfenenin yapılacağı mekânda katılımcılar, yaş sıralamasına göre, kendilerine uygun minderlerde otururlar. Baş köşeye de katılımcılar arasındaki en yaşlı kişi oturur. Mekâna giren her kes mekandakilerle kucaklaşır, selamlaşır. Geç kalan kişi ise icranın bozulmaması için her kesi ortak olarak selamlar. Ferfenenin icrası

başladığı andan itibaren icra bitene kadar kimse makul bir bahane olmadan mekânı terk edemez. Bu, bir edep konusu sayılır. Bu kuralın dışına çıkanlar ferfene alanındaki katılımcılara saygısızlıkta bulunmuş sayılır. Her kes yerini aldıktan sonra ferfenenin temeli olan sohbet faslı başlar. Sohbetlerde genel olarak gündelik hayat, şahsi yaşamda yaşanan zorluklar, ya da güzellikler konuşulur. Büyükler küçüklere hayata dair tecrübelerini, yaşadıkları ve yaşatmaya çalıştıkları Ügelenek-görenekleri anlatır. Bu şekilde nesiller arası kültür aktarımı da gerçekleşmiş olur. Sohbet faslında kimse müsaadesiz konuşamaz. Ferfene kurallarına uymayan, kuralları ihlal eden katılımcılar önce söz ile uyarılır. Uyarılan katılımcı bir daha hatada bulunursa, mekânın girişindeki ayakkabıları ters çevrilerek onun bir daha ferfene toplantılarına alınmayacağı ifade edilir. Aynı yerleşim alanında müşterek bir hayat yaşayan bu insanlar ferfene ortamında ortak sıkıntılarını da dile getirirler. Bu sıkıntılara çözümler aranır. Hatta bir-birleriyle anlaşmazlığa, küslüğe düşenler de barıştırılmaya çalışılır. Aslında ferfenenin icrasındaki tüm bu ortaklık ve uyumluluk ferfenenin ne kadar önemli bir birleştirici unsur olduğunun da göstergesidir. Selamlaşma ve sohbet faslından sonra yemekler yenmeye başlanır. Yemeğin dağıtımı ocakbaşının işaretiyle başlar. Yemek yine oturulan minderlerde, kurulan sinilerde yenir. Yemeğe katılımcılar arasındaki yaşça en büyük kişinin besmele çekip buyur etmesiyle başlanılır. Yemeğin bitiminde yine yaşça büyük olanlardan, ilim sahibi olan katılımcılardan biri şükür duası eder.

Dua, duanın kabulü ve katılımcıların ölmüşlerine rahmet Ülandırılır. Yemeğin bitiminden sonra sofralar kaldırılır ve ferfeneye ara verilir. Verilen arada şahsi ihtiyaçlar giderilir. Mevsime ve isteğe göre çay, şerbet, ayran gibi içecekler dağıtılır, içilir. Aranın bitiminden sonra ferfenenin son faslı olan oyunlara geçilir. Fasıla saz ekibinin Ankara havaları çalmaya başlamasıyla geçilir. Sazların konuşmaya başladığı anda söz kesilir. Konuşmaya kalkın olursa, yine sözlü şekilde uyarılır. Oyun faslı sazlar eşliğinde oynanan oyun havalarıyla, zeybeklerle icra edildiği gibi, Türk köy seyirlik oyunlarının oynanmasıyla da devam edilebilir. Oyun havaları oynandığı sırada oyuna katılanlar kaşık çalar. Saz ekibi oyun havası çalmayı kesip bir ağıt olan "Cezayir Havası" çalmaya başladığı anda her kes yerine oturur. Müziğin icrasının bitmesiyle beraber ferfene toplantısı son bulur ve katılımcılar dağılır.

Sevgi güzel şey

Dünyada varlığını sürdüren Adem'in nesli olan biz insanlara, eşsiz olarak verilmiş nimetlerden biri de sevgidir. Nitekim saf ve duru olan sevgi, insanoğlunun mutluluk kaynağıdır. Bu sevgiye erişmiş olan insan, hangi şartlar altında olursa-olsun, gönül huzuruna sahiptir. Yaşadığı ortamın bir ferdi olan insan, ne kadar şartları ağır olursa-olsun, sevgi sayesinde duyduğu güven sebebiyle gönül huzurunu kaybetmez.

Sevgi öyle bir külfettir ki, teslimiyeti, güveni ne kadar ağır olsa da, bütün şartlarda yaratılana karşı gönül huzurunu elinde bulundurur. Her şeyi değerlendirirken sevgiyi ölçü almalı, insanı değerlendirmenin başında ilk adımlardan biri sevgi olmalıdır. Sevgiyle bağdaşmayan hiç bir şeyin değeri olmadığını yaşadıkça anlar ve öğrenir insan. İşte bu yüzdendir ki, olgunlaştıkça sevgiye ne kadar ihtiyaç duyduğunu, sevgisiz geçirdiği günlerin pişmanlığını bile yaşar aslında. Tabi ki, sevmek çok farklı bir duygudur. Bu yüzden sevenin en korktuğu şey sevdiğini kırmasıdır. Seven sevdiğini kırmamak için elinden gelen bütün çabayı sarf edecektir. Sevgi biz insanoğlunun hayatında anlayışı, duyarlılığı tetikleyen, ön plana çıkaran bir durumdur. Dolayısıyla, bu duyarlılığa sahip olan insan ailesi, çevresi ve içerisinde barındığı toplum ve bütün insanlık için lütuf haline gelir. Sevgi sabrı da öğretir. Severken katlanmanın çizgisini de öğrenmiş oluruz. Sevmeyi düstur edinen bir insanın iyiliği, ihsanı hayatının ayrılmaz bir parçası haline getirmesi büyük bir erdemlilik. Seven insan paylaşmayı bilir; bu bilinci de sevgi sayesinde tadar. Bu sayede başkalarını gözetken samimiyet ehli, ahde vefalı, güzel bütün nitelikleri özünde barındıran insan kötülöklere kapılarını kapatmış demektir. Her açıdan ele aldığımızda sevgi güveni tesis eder. Sevenin elinden, dilinden zarar gelmez, samimiyet ehli olur, sözünü tutan biri olup yalana tamah etmez.

Seven ahdine vefalıdır, cömertliğinin temelinde sevgi ile yol aldığı vardır. Seven insan paylaşma bilincini sevgi sayesinde kazanır, insanın eşyaya kul olmadığını anlar, sevgi ile insana hizmet sunar, hayatın faniliğini, haya sahibi olmanın gereğini bilir, nezaket ve zarafetin, arkadaşlık, dostluk, komşuluk, kardeşlik hukukunun bilinciyle hayatını devam ettirir. Kısacası, her haliyle varlığın kıymetini, var olanın dengesinin, ülfet ve muhabbetin yolunun sevgiden geçtiğini tecrübe ettikçe anlar insan. Derviş Yunus'un da dediği gibi: "Yaratılanı sev, Yaratan'dan ötürü".

Yolcu Selamı

Gökteki yıldızlar kadar hayallerim var bu hayatta,
Her birinin parıltısı umudumla...
Yürüyorum,
Yollarıma gül dökmüşler, ayaklarım acımıyor,
Daha önce beni düşünen biri geçmiş olmalı.
Bu yolda yürümek zorlamıyor,
İlerliyorum bir az daha...
Çevremde kuşların cıvıltısı...
Karışıyor kuşların sesine korkunç bir ses,
Az sonra bir dehliz ve
Düşüyorum,
Dökülüyor yüreğimde taşıdığım tüm yıldızlar,
Topluyorum kanayan ellerimle birer-birer,
Çünkü biliyorum Allah var.
Çıkıyorum yeniden yola,

Umudum her zaman beyaz renkli bir tomurcuk.
Yüzüme dokunuyor hafif esen bir rüzgar...
Bu kez gül serilmemiş yoluma,
Toprak ve çakıl batıyor ayaklarıma,
Başımı göğe kaldırıyorum,
gördüğüm koca bir dağ.
“Kuşlar nerede?”
Bağırsana...
Sesim dağda yankılanıyor,
Haykırıyorum şimdi kâğıttan bir dağa.
Yankılandı sesim ve geri döndü bana,
Ne garip...
Yankı kadar karşılığını bulan çok az şey var
Bu dünyada.
Ahirete bu azığım, orda yankılansa
Yeter bana,
Dua ediyorum her bir adımda.
Bu satırlarda tanıştık siz yolcularla,
Yolunuz hangi güzergâhta?
Hak yolunda bir yolcuyum da,
Sürekli kanayan dizlerim,
Ve yaralarım tövbemdir merhemim,
Bu yolda can vermeye hazır bir neferim

Ebru **Yılmaz**

Zor olacak

Tam unuttum derken,
Ya da unuttum diyerek kendimi kandırırken,
Kimseye bizden bahsetmeyerek
Yaşıyorum derinlerde seni...

Bizi anlatsam anlamıyorlar,
Suçu ikimizde de buluyorlar.
Doğru da diyorlar; ama anılarımızı bilmiyorlar...
Ah, olmasaydı bu anılar!

Gezdik seninle birlikte her yeri,
Ama baştan belliydi sonumuzun böyle biteceği.
Duamız belliydi,
Bu hikayenin sonu böyle bitmemeliydi

Yazar, Editör, Akademisyen Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu ile Sohbet

Cem Arslan: Merhaba, sizi akademisyen, yazar, çevirmen, editör olarak tanıyoruz. Biraz kendinizden bahsedebilir misiniz?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Merhaba. Ben Maraş'ta dünyaya geldim.

Öykülerden oluşan "Üç arkadaş" adlı eserin müellifiyim. İstanbul Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatından doktora yaptım. Öykü yazarıyım.

Cem Arslan: Hangi dillerden tercüme yapıyorsunuz?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Yaptığım çeviriler, özgeçmişimle ilgili ayrıntılara www.academia.edu'daki sayfamdan bakabilirsiniz. Orada çalışmalarım ve biyografim ayrıntılı olarak var.

Cem Arslan: "Köroğlu" dergisinin kurucu editörlüğünü yaptınız. Türk Dünyası ortak edebiyat dergisi "Köroğlu", Türk edebiyatına yeni bir nefes oldu. Ağırlıklı olarak gençlere yer veren bir dergiymi.

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: "Köroğlu" dergisi projesini İstanbul'da doktora eğitimim sırasında hazırladım. Bu projeyi İstanbul'da yayıncılıkla ilgilenen birtakım yerlere versem de proje kabul edilmedi. Daha sonra genç yazar arkadaşımız Adem Bey'e bu projeden bahsettim. Bu projeyi Eskişehir'de gerçekleştirebileceğimizi söyledi. Adem Bey, çevirmen ve şair olmasının yanında kültürle de yakından ilgilenmek-

teydi. O zamanki valiye durumu ilettili. Türk Dünyası Vakfı'nın desteğiyle dergi yayın hayatına başladı. Türk Dünyası ortak edebiyat dergisi olarak yayın hayatına başlayan "Köroğlu", genç yazarlara yer veren, genç yazarların, çevirmenlerin eserlerinin sergilendiği bir edebî muhit olmak istiyordu. Bu arzusuna da dergi çok kısa bir zamanda erişti. Mikail Müşfik özel sayısı ile dergi yayın hayatına ara verdi. Dergi yayın macerasında toplam 317 yazı yayımladı. On üç çevirmeni edebiyatseverlere tanıttı. Kültür hayatımıza yenilik ve renk getiren "Köroğlu" dergisi şiir, hikâye, deneme, röportaj vb. edebî türlerde yazılar yayımladı. "Köroğlu" dergisi Kazak edebiyatından Abay, Alihan Bökeyhan, Mukağali Makatayev'e; Azerbaycan edebiyatından Ramiz Asker, Eyvaz Zeynalov, Ejder Ol, Sabir Rüstemhanlı, Mikail Müşfik'e; Kırgız edebiyatından Murza Gaparov, Tölögön Kasımbekov, Kasım Tıstanov'a; Türk edebiyatından Ahmet Midhat'a özel sayılar hazırladı. On iki sayısı özel sayı olarak yayımlandı. Sadece ilk sayısını genel sayı olarak çıkardı. "Köroğlu" dergisi indeksini kendi academia.edu'daki sayfamda yayınladım. İlgilenenler oradan bakabilirler.

Cem Arslan: Türk Dünyası ortak edebiyat dergisi olan "Köroğlu" dergisi çok

etkili bir edebî ekoldü. Bu gücünü nereden alıyordu? Şimdi yeniden yayın hayatına başlayacağını duyduk. Siz dergide yeniden rol alacak mısınız?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Evet derginin yayın hayatına başladığını

duydum. “Köroğlu” dergisi gücünü gençlerden, genç yazarlardan alıyordu. Genç yazarların önünü açan onların projelerine destek olan bir edebî mahfildi. Bugüne kadar Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili yapılan bütün çalışmalara destek olduğumu söyleyebilirim. Çok iyi genç editörler yetiştirdim. Onların önünü tıkamak istemiyorum. Genç editörler “Köroğlu”nu ve diğer dergileri daha da ileriye taşıyacaktırlar. Abay ile ilgili Türkiye’de “Temrin” dergisi, Ankara Dil, Tarih, Edebiyat dergisi, “Berceste” dergisi, İLESAM’ın edebiyat dergisi, “Köroğlu” dergisi özel sayılar hazırladı. Büyük Kazak filozofu, edibi Abay için beş tane özel sayı hazırlanmış. Bu yıl İstanbul’da yeni özel sayılar hazırlandı. Gördüğümüz gibi, Türk Dünyası ortak edebiyat dergisi “Köroğlu” gibi 10 tane dergi çıksa yine de Abay için özel sayı hazırlamaya yetişemiyor. Daha fazla Türk Dünyası ortak edebiyat dergileri çıkmalı. Bu rekabetten kazançlı çıkan edebiyatımızdır.

Cem Arslan: “Köroğlu” dergisinin yayın hayatı iki yıl sürdü. Neden yayın hayatına devam etmedi?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Bütün dergiler için en temel sorun finansdır.

Yani paradır. Yurt dışına çok sık çıkmamdan dolayı dergi ekibini oluşturarak editörlüğü şair Mehmet Ali Kalkan’a devrettim. Dergi, yayın hayatına devam etmekteydi. Daha sonra maddî destek kesildi ve dergi aksamaya başladı.

Mehmet Ali Kalkan editörlüğünde 13. sayısına kadar devam etti. Kazakistan’a Ahmet Yesevi Üniversitesi’ne öğretim görevlisi olarak atandım.

Orada üç yıl çalıştım. Birçok edebiyat sayısının özel dosyalarının editörlüğünü yürüttüm. Edebî çalışmalarımıza ara vermedik. “Köroğlu” dergisi İstanbul’daki birçok edebiyat dergisine örnek oldu. “Temrin” dergisi “Köroğlu” özel sayılarını görünce birlikte böyle özel sayılar yapmak istedi. “Temrin”in dünya edebiyatına daha fazla ilgi duymasına, ekseninin daha da genişlemesine neden oldu bu süreç. “Köroğlu”nun yayın hayatı kısa sürse de dergi amaçlarına ulaştı. Çok daha geniş ufukların, projelerin hayata geçmesine vesile oldu. “Köroğlu” Türk edebiyatında birçok yönüyle birçok dergiyi etkiledi. Bir müddet suskun kaldı; ancak şimdi yeniden yayın hayatına başladığını duyduk. Dergiye yayın hayatında başarılar diliyorum. Edebiyatımıza yeni özel sayılar kazandıracığından şüphem yok.

Cem Arslan: “Temrin” dosyalarından bahseder misiniz?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: “Temrin” dergisi, Dünya Edebiyatından çok iyi dosyalar hazırladı. Bendeniz Türk Dünyası edebiyatıyla yapılan özel sayıların editörlüğünü yürüttüm. “Temrin” Dergisinde Arap edebiyatından Nobel ödülünün sahibi Necip Mahfuz, Türk edebiyatından Ahmet Midhat, Hilmi Yavuz, Oğuz Atay, Şeref Yılmaz ve diğer yazarlar hakkında özel sayıları çıktı. Dergide bu zamana kadar Azerbaycan edebiyatından Mirza Alekber Sabir, Anar, Zahid Halil, Elabbas Bağirov, Eyvaz Zeynalov, Bahtiyar Vahabzade; Tatar edebiyatından Şehabeddin Mercani,

Ayaz Gıyalev; Özbek edebiyatından Çolpan, Abdullah Kadiri; Kazak edebiyatından Abay, Alihan Bökeyhan, Turar Riskulov, Kırgız edebiyatından Cengiz Aytmatov, Aydarbek Sarmanbetov, Abdikerim Muratov, Alıkul Osmonov özel sayıları yayınlandı.

2020 yılında Azerbaycan, Kazak, Kırgız, Tatar, Türkmen ve diğer ülkelerin yazarları için peş-peşe özel sayılar hazırlandı. “Temrin” aynı zamanda, yazarların, çevirmenlerin, editörlerin yetişmesi için ayrı bir ekol, okul oldu. Orada yetişen editörler kendi edebiyat dergilerini kurdular. “Temrin” dergisi her zaman yeni projelere açık bir dergi. Temrin edebî ekolünün kurucusu Şeref Yılmaz, Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili kendisine sunduğumuz bütün projelerimizi kabul etti.

Cem Arslan: “Temrin” dergisi aynı zamanda, Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili kitaplarının yayınlanmasına da öncülük ediyor. Yayınevinden Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili birçok kitabın çıktığını görüyoruz.

Dr. Ömer Küçükmehtemoğlu: Evet, Cem bey, dediğiniz gibi “Temrin” dergisi Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili basılan kitapların çıkmasına da öncülük ediyor.

Azerbaycan edebiyatından Eyvaz Zeynalov’un beş eseri Türkçe yayınlandı. Ayrıca Aslan Kuliyeve, Galip Şefahet’in eserleri Anatolia Kültür Yayınları arasında çıktı.

Zahid Halil, Elabbas Bağirov ve diğer Azerbaycanlı yazarların eserleri yayınlıyor. Aşur Özdemir ve Bayan Kerimbekova’nın telifi Çağdaş Kazak Edebiyatı, Rızaeddin Fahreddin’in telifi olan Ahmet Midhat Efendi ve Türk Dünyasından daha birçok seçme eser

Türkçeye çevrilerek kitap olarak basıldı. Bu edebî ekolün artık bir Türk Dünyası Edebiyat serisi var. Şeref bey hem yayınevini, hem de “Temrin” dergisinin sahibi. Ayrıca, Yazarlık Akademisinin Başkanı. Dergi bu yönüyle de kitapların yayınlanmasında köprü vazifesi görüyor.

2020 yılından itibaren aylık olarak çıkmaya başladı. “Temrin” sadece, Türk Dünyası değil, Arap, Rus, Fransız, İngiliz, Fars ve diğer edebiyatları da yakından takip eden, dünya edebiyatıyla ilgili birçok kültür projesi geliştiren, modern bir dergi. Derginin çok estetik bir şekilde, başından sonuna kadar büyük bir titizlikle hazırlandığını söyleyebilirim. Temrin 2020 Eylül ayında 107. sayısını yayınladı. Edebiyatımız için eşsiz bir arşiv oluşturdu.

Cem Arslan: “Türk edebiyatı” dergisi Kazak Edebiyatı özel sayısının editörlüğünü yaptınız.

Dr. Ömer Küçükmehtemoğlu: “Türk edebiyatı” dergisi sadece, Kazak edebiyatı özel sayısı hazırlamıyor. Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar edebiyatlarıyla ilgili özel sayıları yayın politikasına dahil etti. Birçok sayı hazırlandı. Bu sayılar peyderpey yayınlanacak. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü Müdürlüğüm sırasında konferans için Bahtiyar beyi enstitümüze davet ettim. Daha sonra birlikte Türkistan’dan Taşkent’e gittik. Taşkent’te panele katıldık. Orada bu sayıyla ilgili anlaştık. Kazak edebiyatı özel sayısı yeni bir ivmeyi başlattı. Edebî süreç, projeler hızlandı. Bahtiyar Bey, “Türk edebiyatı” dergisini İstanbul’da Türk dünyası edebiyatının merkezi yapmak için uğraşiyor. İstanbul’da yayınlanan diğer dergiler de bu konuda bir-birleriyle rekabet ediyorlar. Bu rekabet yeni özel sayıların çıkmasına neden oluyor, yeni üretimleri ve kaliteyi olumlu yönde etkiliyor.

Cem Arslan: “Heceöykü” dosyalarından bahseder misiniz?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: İstanbul’da doktora eğitimim sırasında “Heceöykü” dergisi ile birçok projeye imza attık. Türk Dünyası öykü dosyalarının editörlüklerini yürüttüm. Daha sonra bu dosyalar kitaplaştı. Dergilerdeki özel dosyalar, kitaplarla birlikte 30’dan fazla eserin editörlüğünü yaptım. Türk Dünyası Vakfı Eskişehir’de bu öykü antolojilerinin 5000 tirajla ikinci baskısını yaptı. İnsanın emeği, alın teri hiçbir zaman zayi olmaz.

Cem Arslan: İstanbul’da son yıllarda Türk Dünyası edebiyatı çok fazla rağbet-görüyor? Bu konuda düşünceleriniz neler?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Sadece İstanbul’da değil dünyanın birçok şehrinde Türk Dünyası edebiyatı etkileşim içerisinde. Biz Türkiye’den bahsedecek olursak, Türkiye’de Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili projeler maddî olarak destek görüyor. Türk Dünyası edebiyatı pastası var. Bu pastanın oluşturduğu maddî gelir var. İstanbul’da Türk Dünyası edebiyatıyla ilgili yayın yapan dergi ve yayınevleri, elbette, bu pastadan kendi payını almak istiyor. Maddî gelir, finans olmadan hiçbir şey yürümüyor. Herkes nasibine düştüğü kadar bu pastadan payını alacaktır. İstanbul’daki yazar kuruluşları, dernekleri, yayınevleri Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Almanya, İngiltere vb. birçok ülkelerin yazarlık kuruluşlarıyla, dernekleriyle ortak projeler yapıyorlar. Bu projeler için ayrılmış bütçelere, paraya da ortak oluyorlar. Hem baskı ücretlerini karşılıyorlar, hem yazarlara, çevirmenlere telif ücretleri ödüyorlar, hem de iyi kârlar elde ediyorlar.

Cem Arslan: Türk Dünyası edebiyatının yayınının oluşturduğu bir finanstan bahsettiniz. Elbette, profesyonel işler

parayla olur. Biz dergi ekibi olarak Türk-Dünyasına eğilmek istiyoruz. Belki ileride Türk Dünyası edebiyatı ekleri çıkarabiliriz. Bu konuda tavsiyeleriniz ne olur?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Bu konuda çalışan çevirmen, editör, yazar, yayınevi, matbaa, kitapçı-kısaca, herkes kazançlı çıkıyor. İstanbul’da yaptığım, yayınladığım kitaplardan çok iyi telif ücretleri aldım. Hatta eğitimim sırasında bir müddet işsizdim. Çeviri yaptığım kitaplardan aldığım telif ücretleriyle geçindim.

Çevirdiğim bir kitabın telif ücretiyle üç ay geçindiğim oldu. Bu işte dinamik, genç, iyi editörlerden birini bulup çalışmanızı tavsiye ediyorum. Matbuatı taradığınızda birçok editörle karşılaşacaksınız.

Cem Arslan: Birçok edebiyat projesine imza attınız. Bu başarınızı neye bağlıyorsunuz?

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Sadece kendi işimi yapmaya odaklandım ve kendi işimi yaptım. Hayatımda istediğim şeyleri, hayallerimi gerçekleştirdim. 2010 yılında yüksek lisansımı tamamladım ve daha sonra İstanbul’a yerleştim. Son on yıl içerisinde İstanbul’daki edebiyat dergilerinde iki yüzün üzerinde özel dosyanın, birçok edebî ve bilimsel kitabın editörlüğünü yaptım. Bence bu kendi hayatıma, emeğime, eğitimime, mesleğime, hayallerime, ümitlerime verdiğim en güzel cevaptır.

Cem Arslan: Röportaj için teşekkür ediyoruz.

Dr. Ömer Küçükmehtetoğlu: Dergi çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

¹Bahtiyar Aslan

Güven edebiyatı

Doğruluğun hükmünün her an adım adım sorgulandığı asırların emanetçisi olmuştu ahiri zaman elçileri. Durup dururken doğması gereken gerçek yerini isteklerin, arzuların ve beklentilerin evrimine, şekillenmesine bırakmıştı. Sürükleyici filmlerin içine kapılmış, anın içerisinde idealize olmuş bir gerçeklikte oluşturduğumuz ideada, ama haksız bir ideada kendimize hak, doğruluk arar olmuştuk. Yolda yürüyen insan, yuvada yavrusunu besleyen kuş, rüzgarın dalgalandırdığı ağaç yaprağı, bulutların yer değiştirmesi ve topraktan biten çiçekle sınırlı kalmıştı artık dürüstlük gerçeği.

Kadim arzuların sınırını AVM'lerin döner kapıları ve sohbet ortamındaki mobilya markaları belirler olmuştu. Emin olabilmek kişilerarası çelişkilerde insanın kendisini savunmak için oluşturduğu mekanizmalarda kullandığı sözcükler olarak anılır olmuştu. Asrın doğası gereği idi belki bu. Belki bu asır bunu doğurmuştu, doğrulamıştı. Değerler yüzyıllar üzerinde kulaç atarken her bir ilerleyişte kendinden bir parçasını bırakıyor, kendine ait olmayan sulara dalmaya çalışıyordu. Bunu yaparken fark etmediği husus ise buydu: gün be gün, ay be ay, yıllar geçtikçe insan yalnızlaşıyordu.

Oysa bir vakitler evdeki çocuk, yedek anahtar, manalı eşyalar ve kalpler emanet ediliyordu bir başkasına. Belki kilitlenmiyordu kapılar, sırtlar değil yüzler bakıyordu bir-birine. Kelimeler bu kök üzerinden şekilleniyordu. Başka dillerde yer buluyor, başka dillere akıtıyordu anlamını. Emin olmak isim oluyordu kişi başına. İnsanlar emin oluyorlardı verdikleri emanetlerden. Emaneti devralan teminatı veriyordu sadakatinden. Dört başı mamur o örtünün her bir ucundan tutan anlaşmazlıkları Emin olmasıyla asırlara timsal olmuş Esved emanetçisi çözüyordu dürüstlüğüyle.

Zaman kadim gerçeğini yine acımasız

bir savurmayla sunuyordu. Zamanla daldığımız yabancı sulardan dengesini kaybetmeye yüz tutan egomuz, isteklerin mantıksallaştırılması gibi birlikte olmayacak zıtlığı haklılaştırmış, bizler de arzuların yönlendirmesiyle sadakati kaybetmeye başlamıştık. Bağlanamıyorduk eşik altı etrafımızdakilere ve ya yanlış bağlanıyorduk. Süreç bu şekilde devir daim ederken önümüzde kelimelerimize, ruhumuza, gerçekliğimize takla attıracak yeni bilinmeyenler bizi bekliyordu. Süreç, okumadıkça, klas bir duruşu yedirmedikçe kapılma eşiğimize, asrın doğal seçilimi tersine dönecek ve geriye güvensiz ve arzuların himayesinde bir toplum bırakacak. Bu sebeple gerçekliğin, hakikatin ve doğruluğun varoluşumuzdaki yansımalarını içe bakarak düzenlemek sürecin gidişatını sekteye uğratabilecek. Bu sayede “güven” kelimesini daha iyi anlatabilmek için belki metaforlara ihtiyaç duyulmayacak. Kalem ve klavyeler oluşlarıyla bilenebilecekler.

Türkistanlı çocuklara tunç kafiye

Zalim postalları altındakilere inat,
Lal kesilmiş sanki şu koskocaman kainat.

Can çekişiyor, bilmem yaşar mı ki, insanlık,
Şöylece durup düşünmeli insan bir anlık.

Şehirlere bombalar yağar, çocuklar öksüz,
Dalları budanmış, kalmış şu çınarlar köksüz.

Yaslıdır sinesine hançer saplanmış şu dağlar,
Viran bağlarda Türkistanlı çocuklar ağlar.

Bir ateş yakar içimi şimdi ta derinden,
Kabristanda servilikler ağlar kederinden.

Yüreğim esir kaldı, ses gelmez uzaklardan,
Yaralı güvercin kurtulamaz tuzaklardan

Demir pençeli kartal kayalıklardan indi,
Gözlerindeki nefret, yüreğindeki kindi.

Boğuk nefesim gırtlığımda olmuş bir düğüm,
Vahşet ve zulümdü şu baştan-başa gördüğüm.

Hüzün yağar yığın-yığın, akşamlar da sürgün,
Mehtap hasta, garip çocuklar yastadır o gün.

Kurt naralı şanlı ordu seferde akın-akın,
Kılıçlar kınında paslanmasın, zafer yakın.

Biter bu karanlıklar, çıkarız bir gün düze,
Gecedен hayır gelmez, selam olsun gündüze.

Aldırma sen bakışları buz kesen ayaza,
Bitecek bu kara kış, mevsim dönecek yaza

Edebiyat farklı söylemektir

Edebiyat ve ya yazın; duygu, düşünce, olay, hayal -düş, imge- ve rüyaların sözlü ve ya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatıdır. Latince, harflerden oluşturulan anlamındaki "literatür" sözcüğü dilimize "edebiyat" olarak çevrilse de daha çok kültürel birikim ve ya bilimsel alanda ortaya konan yapıtlar bütünü gibi anlamlarda kullanılır. Türkçe kökeniyse, Arapça "edep" sözcüğünden gelir. "Edep", iyi ahlak, incelik, terbiye, güzel huy/mizaç anlamı taşımaktadır. "Edip" de aynı kökenden gelir ki, yazar ve edebiyatla uğraşan kimse demektir.

Kültürel farklılık mı demeli ya da değerlendirmede ulaşılan ayrımı, yaşanan coğrafyaya mı bağlamalı? Tam olarak karar veremiyorum. Batıda, soğuk ülkelerde harflerden oluşturulan anlamına gelen literatür; Doğuda, sıcak ülkelerde, çöl ikliminin hâkim olduğu ve Arapça konuşulan ülkelerde iyi ahlak, incelik, terbiye, güzel huy/mizaç anlamlarına gelen edep sözcüğüyle aynı kavramı anlatıyor.

Önceleri sözle anlatılan, ezberlenen, kuşaktan kuşağa aktarılan lirik ve epik şiirler, destanlar, efsaneler, masallar, hikâyeler ve kutsal metinler, en ilkel halleriyle dahi dinleyen kişileri etkileyebilmişlerdir.

Çok uzun ve zor yolculukların ardından verilen molalarda, bir hanın odunlarla ısıtılan ve kalabalık insan topluluğunu barındıran, meşalelerle aydınlatılmış geniş odalarında yenilen yemeklerden ve içilen şaraplardan sonra gür ve etkileyici sesleriyle şiirler okuy-

an, destanlar aktaran, kutsal metinlerden bölümler seslendiren ilk edebiyatçıların ayırdına vardıkları ilk ve önemli durum, farklı söylemeleri gerektiği idi.

Şiirleri, efsaneleri, destanları ve ya kutsal metinleri seslendiren kişiler, karşısındaki bir kişiyle konuşurcasına, bilinmeyen bir yerin gidiş yollarını tanımlarcasına ve ya özellikli bir yemeğin nasıl yapılacağını anlattıkları sıradan tavırlarla konuştuklarında pek etkili olmadıklarını anlamışlardı. Seslerinin yükselmesi ve ya alçalması gerektiği anları, duygusal ve ya saldırgan tonlamaların zamanını, ayağa kalkıp yürüyerek ve ya bir heykel gibi hareketsiz kalmaları gereken durumları gün geçtikçe ve deneyim kazandıkça öğreniyor ve günümüzün ünlü şarkıcılarında olduğu gibi, daha yetenekli, daha güzel sesli, daha iyi dans eden ve farklı söyleyebilen kişiler haline dönüşürken, aranan, dinlenen, ne söyleyecekleri merak edilen kişiler sınıfına atlayabiliyorlardı. Yani kendilerine özgü tavırlarla yeni bir biçimin sahibi olabiliyorlardı.

Yazının, papirüs ve parşömenlerin, kâğıdın, mürekkebin, kamış yazı araçlarının, kurşunkalem, dolmakalem, tükenmez kalem ve en sonunda da matbaanın bulunması, birçok alanda hızlanan gelişmelerin yolunu açarken edebiyatın da gelişmesini, yaygınlaşmasını ve kalıcı olmasını sağlamıştır.

Antik Yunan Filozofu Aristoteles "Poetika"da, yazınsal ürünlerin mimesis yeteneğiyle, yani öykünme (taklit) becerisiyle oluşturulabileceğini söylerken,

küçük bebekleri, konuşmayı, yürümeyi yeni öğrenen çocukları çok yakından gözlemlemiş olmalıydı.

Berthold Brecht, “Biçimden kopuk sanat, sanat olamaz. Edebiyatın görevi, öncelikle edebiyat olmaktır. Yazarın göreviyse biçimini geliştirmek.” diyor.

“Sanat insanın dünyayı tanıyıp değiştirebilmesi için gereklidir. Ama salt özünde taşıdığı büyü yüzünden de gereklidir.” diyen Ernst Fischer, “Sanat biçim vermektir, bir yapıta ancak biçim, sanat niteliği kazandırabilir.”

Yani, başlıkta yazdığımız gibi edebiyat farklı söylemektir; her yazı salt 750-1.000 sözcükle; başka türlü anlatmanın ustası edebiyatın hangi yollardan gittiğini, hangi araçları kullandığını, neleri amaçladığını ve ulaşmak istediği yerin neresi olduğunu da anlatacak.

Ya da, 100 bölüm olarak planladığımız ve her bölümünde bazen edebiyatın farklı dallarına dair düşüncelerimizi yazacağımız, bazen de bir yazarı ve o yazarın bir yapıtını, tarzını, tavırlarını anlatacağımız yazı serimizin adı gibi hep “Edebiyat başka türlü anlatmaktır” diyeceğiz.

Bazen bir yazar hakkında kısa bilgiler verecek ve sadece bir yapıtını değerlendireceğiz. Değerlendirmemiz, o yazarın farklı söyleyip söyleyemediği ve ya o yazarın başka türlü anlatıp anlatamadığı hakkında önemli bilgiler de verecek sizlere.

Mutlaka okumalısınız, okumanızı öneririz. “Okumaya değmez”, “hayat çok kısa, isterseniz zaman harcamayın”, “okusanız da olur, okumasanız da” gibi ve benzeri önerilerde bulunabiliriz; bunu yaparsak, bu yaptığımızı bilgiçlik, kendini beğenmişlik ve ya ukalalık olarak değerlendirmemenizi diliyoruz.

Şimdi, gelin “Poetika” adlı dergiyi çıkaran Orhan Poetikan’ı dinleyelim, bakalım

“Ansızın değişir hayat”ta başka türlü anlatabilmiş mi?

Sanatın neden gerekli olduğunu düşündünüz mü hiç? Gereklilikleri yerine getirirken, sanatın, neleri nasıl anlattığına hiç dikkat ettiniz mi? Doğayı yansıtır sanat, doğadaki her şeyi, insanı, tüm canlıları, cansızları ve hayatı anlatır. Nedir resimde yapılan? Peki, ya şiirde yazılarak ulaşılan, dev mermer blokların ustalıkla yontulmasından sonra ortaya çıkan, nedir? Bir ayna tutmak dışında nedir ki yaptıkları sanatçıların?

Büyük emekler harcayarak yaptığımız resmin, çevrenizden konu olarak seçtiğiniz dağlara, ovalara, ağaçlara benzeyip benzemediğini anlamanız için bir ayna almanızı ve bunların oradan nasıl yansıdığına bakarak aynada gördüklerinizi yaptığımız resimle karşılaştırmanızı isteyen Leonardo da Vinci’nin anlatmak istediği, en yalın haliyle, neydi?

Recaizade Mahmut Ekrem’in, hikâye ve roman için “Birin ibret aynası” olduklarını söylemesinin hiçbir anlamı yok mudur?

Peki, Stendhal’in, “Kırmızı ve Siyah”ta, “Yol boyunca gezdirilen bir aynadır roman” demesi, nereye yönlendirebilir bizi?

Jean Paul Sartre, “Yazıdan doğmuşum ben, bundan öncesi yalnızca aynada bir yansımaydı; ilk romanımdan başlayarak bir çocuğun aynalar sarayına girmiş olduğunu bilmişim” derken, sizce ne anlatmak istemiş olabilirdi ki?

Şiirde, romanda, resimde ve heykelde; doğaya bir ayna tutmak dışında nedir ki yaptıkları sanatçıların?

Onların yaptıklarını yapıyoruz bizler de; göremediğimiz ancak tüm yönleriyle kendini duyumsatan, vazgeçilmez, ruhumuza varlıklarını tüm davranışlarımızla anlatan duygularımıza birer ayna tutuyor ve “Poetika”daki şiirlerin tüm dizeleriyle resimlerini yapıyoruz içimizden geçenlerin.

Kimi zaman karanlık, bol gölgeli, hüznü ve mutsuz, kimi zamansa kabarın sularıyla yemyeşil ormanlara saldıran beyaz köpüklü dalgaların, masmavi denizlerin ve okyanusların resmini yapıyoruz; dingin, güçlü, aydınlık ve coşkun.

Bazen daha ileri gidiyor ve gerçekte olanları değil, olması gerekenlerin dahi resimlerini sözcüklerle çiziyoruz şiirlerimizde.

Öykünüyoruz; ona öykünüyoruz. “Şairin ödevi, gerçekte olan şeyi değil, tersine, olabilir olanı, yani olasılık ve ya zorunluluk yasalarına göre olası olan şeyi anlatmaktır.” diyen Aristoteles’e öykünüyoruz.

Duygularımızın en gizli köşelerinin, ruhlarımızın en karanlık bölgelerinin; sözcükler ve dizelerle yapılmış karanlık-aydınlık, kötü-iyi, mutsuz-mutlu, solgun-aydınlık resimlerine bakarak bizi tanımaya çağırıyoruz sizleri; mutlaka bakmalısınız.

Kirazlı köyün berberi

Memleketin tüm meseleleri berberde konuşulurdu. Bu hep böyle gelmişti, böyle gidecekti. İnsan evinde konuşmaz da gelir berberde konuşurdu ülkenin meselelerini.

Sadece memleket meselesi mi? Hayır efendim, hangi mesele olursa-olsun berberdekiler mevzuya bahis açmasınlar, olacak şey mi? “Berberler mahallenin merkezidir” deseler, yeridir. Mahalleye yolu düşenleri hemen berber merkezine alır da, adresi berbere göre verirdi Kirazlı'nın sakinleri. Sonra sadece memleket meseleleri değil, mahallenin meseleleri de burada konuşulur, karara bağlanırdı.

Geçmiş zamanda konuştuğuma bakmayın, efendiler, hâlen de öyle. Maksat öykü olsun. Kim kiminle gezer, kim nerede görülmüş, kimin kime yan baktığı hep burada konuşulur. Kimin evde ne derdi var, burada ayan-beyan açılır. Anlayacağımız hanımından korkan berbere koşar. Mahall-eye muhtar olacak adamın önce berberdeki hazırunu ikna etmesi elzemdir. Nasıl mı? Anlatayım. Berbere kimin işi düşer dersiniz?

Elbette ki, saçlı olan herkes düşer. Her evden birilerinin muhakkak uğradığı yegâne mekândır berber. Muhtar olacak adam önce berberi ikna edecek ki, işi görülsündü.

İzmir'in Torbalı ilçesinde yıllanmış bir öyküdür Kirazlı mahallesi. Memleketin yazılmayı bekleyen her köşesinden sadece biri-satır başı. Eskiden her evin bahçesinde kiraz ağacı bulunurmuş. O sebeple Kirazlı

mahallesi kalıvermiş adı. Vakti zamanında mahallenin berberi Orhan, kayıtlarda mahalle olarak geçen Kirazlı'ya hizmet gelmesi için söylenmiş ahaliye. Kimseye kendilerini kabul ettirememişlerdi. Nüfus çoğaldıkça daha çok hizmet gerekir olmuş.

Mahallenin ahalişi fabrika işçisi hep. Haliyle içlerinden biri muhtar olursa, gel de çık işin içinden. Berber Orhan, ahaliye desturu çekmiş, “iş başa düştü” deyip muhtarlığa aday oluvermiş. Orhan'a haliyle rakip çıkmamış. Seçilmiş, dayanmış devletin kapısına. Uğraşmış, didinmiş, köy oluvermişler. Ne olacak dediklerinde köyün ismi, düşünmüş-taşınmış, en makul cevabı vermiş.

“Ecevit köyü olsun,” demiş. Maksat hizmet görsündü mahalleli. Memur olmazda ısrar edince “Her evin bahçesinde kiraz var, beyim, Kirazlı olsun o hâlde,” diyerektayin etmiş köyün ismini. “Eee efendim, ne yapayım? İş hızlı olsun dedim, ama kimsenin gönlü kırılmasın da istedim. Kirazlı deyiverdim. Ne de olsa herkesin bahçesinde kiraz var. Kimsenin itirazı olmaz buna, elbet.”

Orhan bir sonraki seçimde aday olmadı; ama dedik ya, kim muhtar olacaksa

Orhan'ı ikna etmeliydi. Herkes geldi konuştu, elbet birileri muhtar olacaktı. Ahali den biri çıkıştı:

“Biz köy olduk; fakat bize birden fazla mahalle de lazım, Orhan”.

Orhan, “merak etme” bakışı attıktan sonra patlatıverdi acı gerçeği:

“Ha bu dere var ya, onu sınır belledik. Yukarısına ‘Aşağı Kirazlı’ mahallesi dedik, aşağısına ‘Yukarı Kirazlı’ mahallesi dedik”.

“Orhan, sanki bu işte bir gariplik var. Aşağısı ‘Aşağı Kirazlı’ olacaktı,” dedi hazırundan biri.

Berber Orhan hiddetle bağırды; memura da böyle bağırmişti esasında:

“Onu, elbet, ben de biliyorum. Memur yanlış yaptı ha, ben ne yapayım? Hem memur dedi ki, fark etmezmiş. İstanbul’da da varmış böyle bir yer. Küçükçekmece aslında Büyükçekmece’den daha büyük-müş. Ben de yeni öğrendim”.

Alışverişler desem olmaz, elbet. Bu duruma hiç alışmadılar, unutmayı tercih ettiler. Mahalleleri kimse anmadı. Köy olmuşlardı artık. Bu, bundan böyle postacının bileceği işti.

Kirazlı köyü, dere kenarında büyüyen bir yerleşim oldu. Köyün diğer yerleşimlere nazaran farklı bir yapısı vardı. Köylülerin bir kısmı doğudan göçmeydi. Doğuda iş sorunu hep vardı; kendine yetemeyen, bir avuç tarlası olan toprağını sattı, geldi şehre. Şehir dediysek de öyle anlamayın, Kirazlı’ya geldiler işte. Bir fabrikada işe girdiler ilk gelenler. Gelenler diğerlerini de getirdiler. Kirazlı’nın bir kısmı da yerliydi. Karadeniz’den gelen furya vardı bir de. Karadeniz’den ilk gelen aile, kaçarak gelmiş. Yani damat kızı kaçırılmış, askerlik arkadaşı buranın yerlilerinden Kenan, damada önce bir iş bulmuş çalıştığı fabrikada. Damat kendini toparlamış geçen zamanla birlikte. Aileler ilk başta razı olmamış, fakat ilk çocuk dünyaya gelince mecbur razı olmuşlar. Damat dönmemiş memleketine. Tam tersi Karadeniz’den gelenler olmuş Kirazlı’ya. İlk başta bir-birlerinden çok çekinseler de alışmış Kirazlı’nın sakinleri bir-birine. Hani sizin korktuğunuz gibi hiç olmamış. Huzurla yaşamışlar. Gelen bir süre çalışmış, didinmiş. Borç-harç, her kes bir köşe kapmış, ev yapmış. Ağaçlar şahittir, efendim, gül gibi bakmışlar köye. Her bir

şeye sahip olmuşlar. Yeter ki, huzur olsun. Yıllar içinde kız alıp-vermişler.

En eskisi Orhan’dı Kirazlı’nın. Yaşı da epey var. Her kes hürmet eder, sever, sayardı. Onun berberi bir mekteptir aynı zamanda. Okul okumayan varsa, ilk Orhan’ın elinden geçerdі. Eğitir, büyütür, meslek sahibi yapardı. Almanya’da onun yetiştirdiği berberler varmış. Hürmetten olsa gerek, ikinci berber hiç açılmamış Kirazlı’da. Orhan’ın da baba mesleğiymiş berberlik. Babası merhum Şevket, muhterem adamdı. Bazı zamanlar berber Şevket’i anarlar köyün ihtiyarları. Bir gün yine berberde otururken ihtiyarlar yüklendi Nazmi amcaya:

“Ya Nazmi emice, Berber Şevket’i anlatsana şu bir garip müslümana”.

“Hadi oradan, eğlenecek başka nem bulamadınız mı!”

“Anlat be, Nazmi emice, bak İstanbul’dan geldi şu sabiler. Bakarsın biri yazar oluverir, yazarlar seni”.

“Eyi tamam, amma yazıvermesinler, gereh yoh. Lakin Orhan destur verirse ancak anlatırım”.

Orhan:

“Destur senin, Nazmi emice, babamı, yıllar geçsin, yine dinlerim senden. Allah sana uzun ömürler versin, emmi”.

Orhan’ın gözleri yaşardı. O sessizliğe gark olsun kederiyle, biz öykümüze dönelim.

Nazmi amca:

“Bir gün, evladım, sana deyim 1960, belki 61, emme ihtilalden sonra edi. Dişim ağrıyor, fakat dersin dağ dile gelmiş. Rahmetli babam sızlanmama dayanmadı da tuttu elimden apardı meni, kime dersin, berber Şevket’e. Mevsimlerden gış... Rüzgâr vurdukça dişim beynimden çıhacak gibi bir ağrı verir. Kar var mı, yoh mu hatırlamirem. Hatırlamah da ne! A bu dişimin ağrısından aklım başımda mı?! Aklım başımda değildi, ta ki, berber Şevket’in pensesini görene kadar. Tıraş ediyordu rahmetli Hasan emmiyi. Onun da içli sesini hatırlarım yegâne.

O kadar. Onun tıraşını bitirdi de aldı eline penseyi. Ben dişimin ağrısını unuttum, koşarkene rahmetli babam tutuverdi. Berberde olanlar beni yatırdılar yere. Şevket penseyi soktu ağızıma, güç-bela çıkardı dişi. Çıkardı, emme yüzünü heç unutmam, yanlış dişi çekmiş idi. Asıl çürük olanı da çekti ki, ben kendimden geçmişim. Aha, bu iki dişimin yeri rahmetli Şevket'in hatırası. Nur içinde yatsın. Kirazlı'nın tüm çürük dişlerini o çekerdi”.

Nazmi amca, yıllar geçtikçe daha da duygusallaştı. Ağladı bir kenarda sessizce.

Sonra kalktı gitti. Berber Orhan, yıllardan beri baba yadigârı bu dükkânda yıllarını geçirir. Kirazlı'ya emeği çöktür. Köyün gençlerine sahip çıkardı. Üniversitede okuyan köyün delikanlılarından yazın izne geldiklerinde berber parası almazdı. Okumayan varsa da, eline mesleğini verir, gurbete gönderirdi. Berber dükkânı çıraksız kalmazdı. Çırağı da kalfa yapmadan göndermezdi. Her işin kendine göre bir racunu vardı, elbet. Berber dükkânı şimdi Erdal'ın elindeydi. Erdal, Muşlu Hakkı'nın küçük oğluydu.

“Okula gönderdim, efendim, okumadı. Çok dedim bak, “git oku, bir amir çıkarısın, hayatın kurtulur”, ama dinletemedim”.

Kirazlı'nın ahalisi Hakkı'nın bu sözlerini çok duyardı; ama her kes bilirdi ki, çocukları okutmayan Hakkı'ydı. Erdal'dan öncekini de okutmadı, Köy ile kasa-ba arasındaki minibüs hattına şoför yaptı. Çocukların on elinde on marifet. Küçüğüne de Orhan sahip çıktı. Aldı yanına, ilk başlarda getir-götür işleri. Erdal her sabah dükkânı açar, temizliğini yapar. Radyoyu açar, çayı demler, edevatı hazır eder, ta ki, Orhan gelene kadar. Erdal yaşıtlarına göre erken olgunlaştı. Bunda ustasının da payı büyüktü. Kolay mı Orhan'ın çırağı olmak?!

Bir sabah, yazın son demlerinde Orhan dükkâna geldi. Hiç bir şey söylemeden oturdu müşteri koltuğuna. Erdal yutkundu. Ellerini titreme aldı. Bu Erdal'ın kalfalık sınavıydı. Orhan çok duymuştu. İstanbul'da

kalfalık okulları açılmıştı da, oradan belgesini alan kalfa oluveriyordu. Ee ne de olsa, her işin bir racunu var dedik, efendim.

“Ben de rahmetli babam beni tıraş ettiydi de öyle oluverdik kalfa. Haydi göster maharetini de, al eline makası”.

Erdal'ın ayakları boşaldı heyecandan. Eline makası aldı. Aynaya baktı ve ustasının rahatına şaştı kaldı. Orhan, Erdal'ın nefes alış-verişini hissediyordu. Gözlerini kapatıverdi Orhan, tıraş bitene kadar açmadı. Dükkânın önünden geçen mahallenin okumuş delikanlısı gördü o fotoğrafı:

“Hayırlı olsun, Erdal kardeşim. Biz okuduk da ne olduk. Allah yolunu açık etsin”.

Hızla yayıldı bu sahne köyde. Yakın olan girdi kapıdan içeri. Kimi şakalaşıyor, kimi Erdal'ın heyecanını yatıştırmaya çalışıyordu. Erdal tüm bu söylenenleri duymuyordu bile. Dükkân ağızına kadar dolduğunda, sakal tıraşına geçmişti bile. Ahalinin dikkatini başka yere çekmek için açtı televizyonu ihtiyarlara. Haberleri dinleyen ahali bir süre sonra televizyonda erken seçim tarihini veren hükümet yetkilisine dikkat kesilmişti.

“Desene önümüzdeki Ramazan ağızımızın tadı kaçacak”.

“Bu adam yaş tahtaya ayak basmaz, efendi. Bu işin altında başka iş var”.

Erdal, havluyla ustasının başını kuruladı. Berber dükkânından insanlar Erdal'ı tebrik ederek çıktılar. Erdal rahatlamıştı.

“Huzurumuz kaçacak bu seçimlerle, Orhan, huzurumuz kaçacak”.

Yavaş-yavaş çıkarken ahali, müşteriler de tek-tük gelmeye devam ediyordu. Gelen müşterilerin birini Erdal aldı, birini Orhan.

Cemal Safi için gönlümden...

Bir gün Cemal Safi Ağabey'e "İmkânsız şiirini nasıl yazdınız?" diye sordum, anlattı:

"Bir akşam Zekai Tunca, Metin Everest ile beraber oturuyorduk. Daha başka kişiler de vardı. Mesela, Rasim Adasal gelirdi. Sohbet eder, bir-birimiz ile fikir alış-verişinde bulunurduk. Zekai Tunca "Cemal Abi, yirmi civarında şiirini Orhan Gencebay besteledi, onlar sanat müziği değil, bir şiirini de bana ver" dedi. Ardından da ilave etti: "Bir sevgili ancak düşlerine giriyor, başka türlü göremiyorsun, böyle bir sevgili olur mu? Ya da böyle bir şiir".

Kafamda bir şeyler tasarladım. Ertesi gün gömleğimin cebinde yazdığım bir notu buldum, unuttuğum. Şöyle yazmışım: "Yıldızlara baktırdım fallara çıkmıyorsun". "Fallarda" değil, "fallara". Sonra bir günde şiiri tamamladım.

Bir müddet sonra Zekai Bey telefon etti, şiiri sordu, telefonda okudum. Hemen kalkıp geldi. İki gün içinde de kürdilihicazkâr makamında besteledi.

İlk önce Ayşegül Durukan Hanım okumuştur kasete, yanlış hatırlamıyorsam. Daha sonra okuyan sanatçı sayısı otuz altı oldu. Kasetin kapağına ya "İmkânsız" yazıyorlardı, ya da "Rüyalarım olmasa".

"Adı neden "İmkânsız?" - deyinince de şöyle konuştu:

"O dönemde "olanak", "olasılık" gibi kelimeler moda haline getiriliyordu. Bunlar edebi kelime değil, şiir kelimesi hiç değil. "Bir ihtimal daha var" şarkısını "Bir olasılık daha var" yapsak olur mu?"

İmkânsız (Rüyalarım olmasa)

Yıldızlara baktırdım fallara çıkmıyorsun,
Seni görmem imkansız rüyalarım olmasa.
Pencereden bakmıyor, yollara çıkmıyorsun,
Seni görmem imkansız rüyalarım olmasa.

Zor mu geldi kalbinde bana sevgi saklamak?
Yakıp gittiğin yeri dönüp bir kez yoklamak?
Değil sabaha kadar seni öpüp koklamak,
Seni sarmam imkansız rüyalarım olmasa.

Sevmesem özler miyim seni can pahasına?
Ne olur bir fırsat ver, beni bir daha sına.
Adını söyleyemem senden bir başkasına,
Seni sormam imkansız rüyalarım olmasa.

Düşlerimde incitsem, günlerce uyuyamam,
Sana değil, saçının bir teline kıyamam.
Yıllar sonra dönsen de “nerde kaldın?” diyemem,
Seni kırmam imkansız rüyalarım olmasa

Yalvarırım mektup yaz beş dakkanı ayır da,
Su serp yanan sineme sağlığını duyur da.
Yaban gülü gibisin dağda, kırdı, bayırda,
Seni dermem imkansız rüyalarım olmasa

(Cemal Safi)

Cemal Safi Ağabey önce bir “Şiir kaseti” çıkarmıştı. Sene 1988-89 olmalı. Arabada defalarca dinlemiştim. Daha sonra kitap olarak “Vurgun” çıkmıştı. O yıllarda Cemal Safi Ağabey'e halimi arz etmiş, bir şiir yazmışım, iki gün önce elime geçen “Vurgun” kitabının arasından çıktı. Bazı şiirlerinin adını kullanmışım yazarken. “Telefon da sen”, “Vurgun”, “Sende kalmış” gibi...

Arzuhal

Gönlümden çıkmıyor o kor dudaklım,
Buldu benim gibi safı, Ağabey.
Telefon sesinde vurgun yer aklımlı,
Yaptırır bir sürü gafı, Ağabey.

Eşini bulamam dolaşsam arşı,
Her şeye muhalif, her şeye karşı.
Düğünde çaldırır Cenaze Marşı,
Ölü evinde de defı, Ağabeyə

“Meyvemi al” derim, ağacı ister,
Mehtaplı gecede yarasa besler.
Rica ediyorum, bana yol göster,
Şiir dünyasının şefi Ağabey.

Çok arzu etse de, yine eder naz,
Ahu görünse de, tilkice kurnaz.
Ne kadar anlatsam, az geliyor, az,
Ama bu kadarı kâfi, Ağabey.

İnsan katar-katar, hepsi sıralı,
Kimi sapasağlam, kimi yaralı.
Nice yüzler gördüm, çoğu daralı,
Sende kalmış cemal, safi, Ağabey

Bu fotoğraf rahmetli Rasim Köroğlu'nu anmak için düzenlediğimiz günden. Eskişehir Tren Garında. Diğeri de Eskişehir Türk Ocağı'nda. Bir şiir de Rasim Köroğlu'ndan koyalım.

Aradım

*Tükettim ayları, bitirdim günü,
Yillarda aradım, nazlı yar, seni.
Kaybettim kendimi, şaşırdım yönü,
Yollarda aradım, nazlı yâr, seni.*

*Gözümün yaşını döktüm mendile,
Almadı dereler, aktı nafile.
Dolaştım sahrayı, döküldüm Nil'e,
Çöllerde aradım, nazlı yâr, seni.*

*Dışıma vurunca aşkın ataşı,
Tutuştı dünyanın öteki başı.
Isıttım toprağı, erittim taşı,
Küllerde aradım, nazlı yâr, seni.*

*Güllerin bülbüle buymuş mirası;
Her yanımı sardı diken yarası.
Alaca karanlık, seher sırası,
Güllerde aradım, nazlı yâr, seni.*

*Kandırdın Rasim'i cilve nazınan,
Anlatılmaz derdim üç-beş sözünen.
Paylaştım hepsini sarı sazınan,
Tellerde aradım, nazlı yâr, seni*

(Rasim Köroğlu)

*Şehitlerimize, bu toprakları vatan yapanlara, atalarımıza, Cemal Safi Ağabey'e,
Rasim Köroğlu'na, geçmişlerimize Allah rahmet eylesin. (17 Nisan 2018 Cemal
Safi Ağabey'in vefat tarihi idi.)*

Mutluluk anarşisti

Mutlu olmam gerekiyormuş. Keza mutsuz olmam için hiç bir somut gerekçe yokmuş. Somut gerekçe her ne demekse...

Mutlu bir çocukluğum olmuş. İhtiyaçlarım her zaman karşılanmış. Mutlu bir çocukluk nasıl tanımlanır ki?

Hayatımda sorunlar olabiliyormuş, buna rağmen mutlu olabileceğim bir çok imkân da varmış, bundan sana ne!

İlaçlar kullanabiliyormuşum, spor yapabiliyormuşum, çikolata mutlu edermiş...

Bir mutluluk anarşisti olmaya karar verdiğimden beri içimdeki eleştirel yetişkinle savaştım. Dışındaki yetişkinlerde bunları duysam da içimdeki yetişkin, “Bak, gördün mü? Onlar da aynı şeyleri düşünüyor” demediği müddetçe bu eleştirilerin benim için hiç bir önemi yok. Gelin görün, içimdeki yetişkin diyor ki, bana; tatminsiz, şımarık...

Mutluluk anarşisti olmaya karar verdiğimden beri kendime ilkeler koymaya başladım. Her hareketin birtakım sınırları, ilkeleri ve etik değerleri ol-

malıdır. Bu nedenle tanımlarım da net olmalı. Bu nedenle oluşturduğum bu harekette önce kişisel sözlüğümü oluşturmalyım.

Anarşizm: konforu çok seven, “ne gerek var yeni şeyler öğrenmeye, değişmeye?” diyen, kötü ve zarar verici de olsa, “en iyi düzen mevcut düzendir diyen”, diğer olasılıkları, seçenekleri görmek istemeyen zihnimi şoka sokan, sarsan, tokatlayan, yaşadığı ataletten çıkaran her türlü fikir, yaşam tarzı, idea.

Mutluluk: amaç edinilecek en ahmakça hedef. İsteyince gelmeyen, gelince çok kalmayan, kaldığı süre boyunca bir şey öğretmeyen, değişimi sevmeyen, değişimi görünce vaktinden de önce giden kaprisli, kaygılı bir duygu durumu. Bu kadar karmaşanın içinde mutlu değilsek kusurlu olduğumuza inandığımız öğretilerin nesnesi. Nesneleşmeyecek kadar da soyut. Elde edilmez, elde tutulmaz ne menem bir şey.

Mutsuzluk: hakkı çok yenen bir kavram. Varlığı zıttı olan mutluluğun

olmadığına işaret ettiği için kimse tarafından hedeflenmeyen, varlığından hoşlanılmayan, gıyabında her türlü mecrada kötü sözler söylenen, suçlanan, kötü davranış ve sözlerin sorumlusu kabul edilen içli bir duygu. Mutsuzluk şu anki dünyada, zannımca, çok mutsuz bir duygudur.

Bu tanımlar ışığında mutluluk anarşisti olmaya mutluluğun şımarık halleri ve mutsuzluğun hazin durumu nedeniyle karar verdim. Etik olarak mutluluğa saldırmayacağım ve mutsuzluğu göklere çıkarmayacağım. Bu davamın sınırları olacak. Bir gerçek olarak bu ikisine de hak ettiklerinin verilmesini istiyorum artık. Bu konudaki isyanımı anarşist bir tutum dindirebilirdi. Böyle de oldu.

Mutluluk fetişistleri, mutluluğa ulaşmanın erdemi (!) üzerine çok düşündüler. Mutluluğa ulaşmak için elde edilmesi, yapılması gerekenleri sıraladılar. Mutlu çocuk yetiştirmek ebeveynlerin başarı kriteri oldu. Eşimizi, arkadaşımızı, ebeveynimizi, öğretmenlerimizi mutlu edebiliyorsak, “iyi bir insan” olduk. Fakat hayat hiç de böyle olmadı.

Mutsuzluk fetişistleri türedi doğal olarak. Çünkü birileri dedi ki, “yanlış bir şeyler var bu işte”.

Mutluluğa giden yollarda çok kan akıyor, çok can yanıyor ve bu kayıplar mutluluğu garantilemiyor. Dediler ki, mutlu olmak için harcanan çabada mutsuzsak, mutluluk belki de gerçek bir şey değil, bir yalan. Dediler ki, başkasını sürekli mutlu etmek mümkün değil, bu, hedef değil-işlevsiz bir ütopya. Hayatımızda sürekli birilerini mutlu etmeye çalışmak sürekli bir itaate, köleliğe mahkum ediyor. Kölelik, köle olduğuma da, bana da mutluluk getirmiyor. Mutluluk getirmiyorsa, tüm bunlara rağmen

mutsuz oluyorsak, tek bir gerçek var; mutsuzluk.

Benim davam da diyor ki, mutluluk, ya da mutsuzluk- her ikisi de gerçekten var. Bu gerçeklik başka bir kapasiteye muhtaç, o da kendini sınırlandırmadan bu gerçeklikleri kabul edecek bir öğreti. Mutluluk uyumu ve tatminkarlığı temsil ediyorsa, yaşamda sürekli mutlu olmamızın tanımı: yaşamda hiç bir şeyden rahatsız olmamaktır. Mutlulukta yaratıcılık, üretkenlik yoktur. Bir şeyleri düzeltmeye, iyileştirmeye çalışmaz. Fakat iyi bir ödüldür. İyi bir şeyler yaptığımızda, iyi bir şeyler olduğunda “aferin” der bize. Bak, şu an seninleyim, bu güzelliklerin tadını çıkaralım.

Mutluluk arzulandığı için gelmemiştir. Güzelliklerin sonucunda gelmesi gerektiği için gelmiştir. Mutsuzluk bir yanlış temsil eder. Yaşamdaki bir ahenksizliği, zararı gözümüze sokar. Dürter, duyarsızlık görürse zorlar. Mutsuzluğu reddedip mutluyum oyunu oynamaya gör, hiç bir şeyden tat alamaz hale getirir adamı. Israrcıdır, tembeli sevmez.

Sorunlar çözüldüğünde, ya da sorunlar yönetilmeye başlandığında yavaş-yavaş terk eder ortamı. Barınamaz uyum başladığında. İstenmediğini anlar; o kadar asildir. Derdim de bu işte. Her ikisi de güzelliklerle dolu iken ne diye biri göklere çıkarılırken, diğeri yerlere çalınıyor. Bu durum beni mutsuz etti, mutsuzluk “yaz” dedi ve bu yazıyı yazdım. Bu sorunu yazıya dökmüş olmak beni mutlu etti.

Kara Mehmet Çavuş

Kuvâ-yi Milliye'den Türk Millî Mücadelesinin İsimsiz Kahramanlarına...

Mehmet, buz gibi suda abdest alıp, sabah namazını kılmak üzere yatağından doğruldu. Bütün gece uyumamış olacaktı ki, gözleri kan çanağına dönmüştü. Kibleye durdu ve uzun-uzun sabah namazının sünnetini eda etti. “Durdum divana, uydum “Kur’an”a, Allah-u Ekber!” diyerek farza niyetlendi. Namazın ardından yakın arkadaşı Hasan küflü demir ranzadan seslendi: “Gece uyumadın deemi! Gerçi benim uyuduğumu kim söyledi? Yağlı urgana gidiyoruz essahtan... Allah büyük. Birazdan zalım gardiyanlar da gelir... N’olurdu, son bir kez yavruma sarılabilsedim. Sen son kez kimi görmek isterdin, Mehmet Çavuş?”

Mehmet, Cihan Harbi’nin hengamesinde cepheden-cepheye koştuğuna mı yansındı, alay sancağıyla Yemen’den yırtık çarıklarla bu kadar yol tepip vatana döndüğü halde asılacak olmasına mı yansındı? Gözleri loş ışıkta köşedeki aynaya çarptı. Mahpus damında bir kırık aynanın köşesine astığı yavuklusu Fadime’nin fotoğrafına uzun-uzun baktı. “Bu hasretlik mahşere kaldı” diye iç geçirdi. Konuşmaya ne mecali, ne de takati vardı. Sanki bir kelime etse kahırdan oracıkta ruhunu teslim edecekti. O sırada koridordan gardiyanların sesi geldi:

“Herkes kalksın, af çıktı, af! Ama her birinize 101 tane değnek vurulacak. Kolay değil öyle cepheden kaçmak!”

Mehmet ile Hasan, duydukları karşısında şoke olmuş halde bir an göz-göze geldiler. Sevinç gözyaşları döken iki asker bir-birlerine sarılabildi ancak. Mehmet Çavuş, “Daha

yaşanılacak ömrümüz varmış be, Hasan Efendi” dedi. Avluya dizilen askerler, af çıkmasına mı sevinsin, değnek cezasına mı üzülün derken bir-bir sıraya girdiler. Fakat, daha onuncu sopadan sonra bayılanlar, bağırışlar, haykırışlar kışlanın dışına yayılmış, feryat eden askerlerin sesi uzaktaki söğüt ağaçlarının hışırtısına karışmıştı. Dört koca yıl Yemen’den Suriye’ye, oradan Erzurum’a cephe açılıkla, düşmanla, hastalıklarla ve türlü uğursuzluklarla mücadele edip sağ çıkan Mehmet, bir an kendine geldi ve üzerindeki ölü toprağını attı, “Cehennemden kurtuldun Kara Mehmet Efe, sopa sana neylesin...” diyerek kendini teselli etti.

Bu esnada, ceza sırasında kışlanın köşesindeki incir ağacına takılan Hasan’ın gözleri, aniden yanındaki askere kilitlendi, eliyle arkadaşına işaret etti. Başında beyaz sarığıyla durmadan bir şeyler mırıldanan asker, bir yerden tanıdık geldi. Halep’te ordugâhtan hatırlamıştı bu adamı. İmam olduğunu hatırladığı bu zatın yüzündeki huşu, ikisini de derinden sarsmıştı. Hasan dayanamadı, atıldı, “Ne mırıldanırsın be Molla, birazdan ruhumuzu teslim edeceğiz burada!” Sarıklı adam, “sakin ol” der gibi kısıtı gözlerini. Sıra Hasan’a geldi. İnzibatlar, kan deryasına dönmüş kapkara sopayı vurdukça Hasan’ın bağırışmaları, avluda yankılanıyor, İmam efendinin ettiği dualara karışıyordu. Bir aralık Hasan’ın bağırışları kesildi, askerler vurmaya devam ediyor-du. Soplanın acısına dayanamayan Hasan,

oracıkta ruhunu teslim edivermişti. Mehmet Çavuş, Hasan'ın cansız bedenine bakıyor, biraz önce sevinçle kucakladığı dostundan bir ses bekliyordu. İnzibatlar, "geç bakalım sıraya" diyerek çekiştirdi Mehmet'i. Sopa atan askerin donuk yüzünü seçti bir aralık. Bu arada sarıklı adam mırıldanmayı kesti, sesli bir şekilde okumaya başladı:

"Elem neşrah leke sadrek, Ve vada'na 'anke vizrek... (Senin göğsünü açıp genişlet-medik mi? Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı?)

O anda, avluda toplanan mahkum askerler ve inzibatlar sesin geldiği yöne doğru baktı. Ardından, askeri kışlanın kapısında bir uğultu duyuldu. Rahvan atların sesiydi bu gelen. Çok uzaktan askerin biri bağırdı:

"Paşa geldi, Paşa geldi..."

İşgal altındaki vatanı kurtarmak için direniş başlatan Kuvâ-yi Milliyeciler ve Ali İhsan Paşa'nın kolundaki süvari birliği kışlanın dışında soluklandı. Ali İhsan Paşa, mahpuslukların arasından geçerek kumandanın yanına çıktı. O gittikten sonra zabitler sopa cezalarına bir anlık ara vermiş oldu. Ardından Paşa ve yanındaki zabitler aşağı indi. Bir zabıt, kalabalığa seslendi:

"Beni mahpusluklar da dahil tüm askerler dinlesin. Vatan elden gidiyor, Yunan İzmir'e dayandı. Mustafa Kemal Paşa, Anadolu'nun her yanında direniş başlattı. Aranızdan Kuvâ-yi Milliye'ye katılmak isteyenler, bana hüviyetlerini yazdırsınlar."

Bütün bir kalabalıktan "Çok yaşa Kuvva-yı Milliye!" sesleri gelirken, az önce sopalık olan mahpusların tamamı bu sefer direniş için sıraya girdi. Mehmet Çavuş, sopa yemediğine mi sevinsin, gencecik Hasan'ın öldüğüne mi üzülün, bilemedi. Bir yandan da, Kuvvacılara katıldığı için gururluydu. Zabitin birine künyesini yazdıran Mehmet Çavuş'un aklına heybesindeki alay sancağı geldi. Hüviyetiyle beraber Yemen'den getirdiği alay sancağını zabite teslim etti. Sancağı gören zabitin gözleri fal taşı gibi açıldı. Zabıt, "Senin adın ne, asker?" dedi. "Ak-

sulu Mehmet Çavuş derler kumandanım". Zabıt, kaşlarını çatarak, "Bre adam, bunun sende ne işi var? Çaldın mı yoksa?" diyerek sesini yükseltti. Mehmet Çavuş, sükûnetini koruyarak durumu anlattı:

"Dur, kumandan, hemen celallenme. Benim babam, 93 Harbi'nde savaşmış gazi olmuş, bize vatani, harbi o belletti. Silah tutmasını bize o öğretti. Bir ağabeyim Balkan Harbi'nde kaldı, birisi Sarıkamış'ta, bir küçüğüm de Çanakkale'de... Hepsi de şehittir. Biz yetiştik, Cihan Harbi çıktı dediler. Orduya aldılar. İki yıl Doğu Cephesinde, iki yıl da Hicaz'da, Yemen'de askerdim. "Nişanda sağlamsın, seni alayın avcı çavuşu yapalım" dediler. Zabitlerim, komutanlarım bana çok güvenirdi. Amma isyancı Araplar çok azıttı kumandan... O harbi bir görseydin. Cehennemdi, cehennem... Hep o keferenin yardımıyla, dindaşları olan bize silah doğrulttular. Cemal Paşa, Fahreddin Paşa, sağ olsunlar, çok direndiler, ama nafile... Biz de çok direndik kumandan, anladın mı? Bu alay sancağı devletimizin yadigârıdır. Ben onu orada bırakır mıyım? Aldım yanıma. Bozguna uğrayan alaydan sağ kurtulan üç-beş askerle iz yok, pusula yok, yalınayak yürüdük, yollarda onlar da tifodan bir-bir can verdiler. Bir ben kaldım işte... Buralara kadar gelebildim güç-bela. Sonrası işte buraya düştüm. Ben harp kaçkını değilim, kumandanım! Anladın mı? Bu elindeki sancak da şahidimdir".

Zabıt, Mehmet Çavuş'u büyük bir şaşkınlıkla dinleyip, sancağı elinden bir çırpıda aldı ve koşarak oradan uzaklaştı. Bir saat sonra kara kalpaklı bir zabıt, "Mehmet Çavuş sen misin?" diyerek yanına geldi. Mehmet Çavuş, esas duruşa geçerek "benim, kumandanım" dedi. "Beni takip et" der gibi yapan kara kalpaklı zabıt, üstü-başı perişan olan bu adamı Paşa'nın huzuruna çıkardı. Zabıt durumu anlattıkça Paşa'nın gözlerinden yaşlar süzüldü. "Demek, bu sancağı buraya kadar taşıdın ha, evlat" diyebildi. Gözleri yaşla dolan Paşa, bir yan-

dan tütün tabakasından çıkardığı cigarasını tellendiriyordu. Bir aralık Mehmet Çavuş'a döndü ve "Senin gibiler var oldukça bu millet, toprağını namerde teslim etmez. Bundan sonra, benim emir çavuşum olacaksın, asker" dedi.

Mehmet Çavuş, "Emredersiniz, Paşam" diyebildi. İlk defa bir Paşa'nın karşısına çıkmıştı. Odadan ayrılırken, Paşa'nın yanındakilere, "Bunu Mustafa Kemal Paşa'ya telgraf geçelim" dedi. Mehmet Çavuş, Mustafa Kemal'in adını ilk o zaman duymuştu. Kuvâ-yi Milliye birliklerine katılmasının ardından bu adı sık-sık duyuyor ve zabitlerin ona büyük bir sevgi ve saygı beslediğini görüyordu. Mehmet Çavuş, Kurtuluş Savaşı'nın başından sonuna kadar Ali İhsan Paşa'nın hizmetinde bulundu. Yeni orduya katılan tecrübesiz askerlere atış talimi yaptırdı. Fiilen, Yunan işgalcilerle çatışmalara katıldı. İzmir'den Kütahya'ya, Eskişehir'den Ankara'ya Türk Kurtuluş Savaşı'na şahitlik etti. Göğsündeki yarayı Kütahya-Eskişehir'de, ayağındaki kurşunları İnönü'de ve Sakarya Meydan Muharebesi'nde almıştı. Zafer kazanılmış ve ordu terhis olmuştu.

Kara Mehmet Çavuş, harbin bitmesinin ardından artık köyüne dönebilirdi. Dile kolay dokuz koca yıl... Belki, köyü bile kalmamıştı ortada. Köyün bütün erkekleri harbe gitmiş, kimi dönmüş, kimisi kalmıştı... Geçen yıllar, "Hey 15'li" türküsüyle cepheye giden Mehmet'i yaşlandırmış, saçsakağı bir-birine girmişti. Mehmet Çavuş, 21 günlük yolun ardından bir gece vakti köyüne döndü. "Vatanı kurtardık, harp bitti çok şükür. Anam, gardaşlarım ne halledir acaba, kim bilir?!" gibi bir ton düşünce ile evine vardı, kapıyı tıklattı. Kapının ardından cılız bir kadın sesi, korkuyla karışık "Kimdir o? Eşkiyağın git, vere-verere bir kuru buğdayım kalmadı size" diye bağırdı çaresizce. Anasının sesini tanıyan Mehmet, "Ana, benim, ben!" diyebildi. Anası, emin olamadı, kuşkuyla bir şekilde, "Benim

oğlum askerdedir. O daha gelmedi." dedi. Mehmet Çavuş: "Anaaa, kapının oyuğundan parmağımı göstereyim de inan, oğlun Mehmet'in geldi" dedi. Parmağın oyuktan anasına gösterdi. Anası, kapıyı araladı ve "Konur benli oğlum" diyebildi ve oracıkta yığıldı. Ana-oğul, o gece sabaha kadar söyleştiler. Geçen yıllar ikisinden de birçok şey götürmüştü. Mehmet Çavuş'un vatanı hürriyete kavuşmuş, köyüne dönmüş ve büyük hasreti dinmişti. Mehmet, hanayın üstündeki camdan karşı eve baktı, "Fadime'm nasıl, ana, hâlâ bekler mi beni?" dedi. Anası, birden beyninden vurulmuşu döndü, uzun-uzun iç çekti ve dudaklarından şu mısralar döküldü:

"Kışlanın ardında bir kırık testi,
Askerin üstüne sam yeli esti.
Gelinlik tazeler umudu kesti,
Ah, o Yemen'dir, gülü çemendir,
Giden gelmiyor, acep nedendir?"

Türk

Dağları erittik, kurdumuzla geldik,
Mücadeleyi kutsal kıldık, savaşarak can verdik,
Cihanı sardık, göğü titrettik,
Hakimiyetimizi zahir ettik,
Türk nedir dünyaya öğrettik!
Değişmeyen bir değer var aklımızda,
Dün, bu gün, elbette, yarın da
Türklük her daim var olacak kanımızda.
Dön de bir bak verilen mücadelelere, destanlara, yazılan-
lara:

Türk ne zaman ram olmuş düşmanlarına?!
Geçmişini bil, geleceğini parlat emin adımlarla!
Ne önemi var Hun, Selçuklu, Osmanlı;
Türk'tür her daim bunun adı!
Verdiği mücadelelerle düşmanı titreten atandan
Devralma vakti geldi artık bayrağı!
Yürü, ilerle davanda,
Pes etmek yoktur kanında!
Sen Türk'sün,
Bastığın her toprağı, her taşı
Koruyacaksın her anında!

Çizim: Minarə Abdullayeva (Azerbaycan)

Atarlı Aziz

Gökyüzünü kızıldan mora, mordan mavie boyayarak gurup eden güneşin batmaya hiç de niyeti yok gibiydi. Göz ala bildiğine uzanan zeytin ağaçlarının bitiminde başlayan denizin üstündeki nem sisleri, göğede doğru yükseliyordu. Çocuk, yol boyunca otobüsün camına burnunu dayayıp geçen arabaların plakalarını okumaya çalışmıştı. Çok da uzun sürmeyen yolculuktan sonra çiftliğin arazisine dolaşık bir yoldan girdiler. Kadın alnından akan teri elinin tersi ile sildi. Toprağın sıcaklığı ayaklarına vurmaya başlayınca çocuk huysuzlanmaya başladı. Tuttuğu nasırlı eli çekiştirerek:

“Nine, daha varmadık mı?”

“Te orda kocaman bir ev bizi bekler, geldik sayılır. Şehirde çok sümdüklendik, geç de kaldık” diye çocuğu bu sefer bileğinden sıkıca kavradı. Sanki bu ona daha çok güç ve sabır verecekti. Ninesinin sıcaklık avcunu bileğinde hisseden çocuğun göğsü bir anda kabardı, karşiki dağlara kafa tutarcasına çenesini yukarı kaldırdı. Kendini ispatlamak istercesine, çocuk dilini damağından zor ayırarak bir çırpıda: “Yorulmadım, meraklandım da ondan” deyiverdi.

“Önce refik, sonra tarik, yavrum. Yol arkadaşın eyyise yol sana vız gelir. Bunu iyi belle, bir daha da heç unutma!” derken kadın, çocuğu hem çekiştirerek yürüyor, hem de gözünü kısmış uzaklara bakıyordu. Kadın, ansızın durup kavradığı elinden çocuğu kendine çevirdi, omuzlarından tutup çocuğun göz hizasına eğildi. Bakışları -ezber ediyormuş gibi- bir müddet çocuğun yüzünü mutlulukla izledi ve dudakları çocuğun alnından öptü. Ansızın peydahla-

nan bu coştar sevgi seli ile de yol akıverdi.

Kadının kızından torunu olan bu cılız oğlan ilk göz ağrılarıydı. O da annesi gibi dünyaya geç teşrif edenlerdendi. Torun sahibi olana kadar gezilmedik kandilleri tozlu türbe kalmamıştı. Türbelerin gediklisi yaşlı kadın kendi için de az gezmemişti. Torunları doğunca da adaklar kesilmiş, dualarının kabulü şerefine şerbetler kaynatılmış, bebek kucaktan-kucağa büyütülmüştü. Çocuk kucaklık yaşı geçse de çiftliğe her gelişinde dedesinin kucağına oturur, boynuna sarılır; sabun, sigara ve sirke aromalı kokusunu içine çekerek oradan bir türlü inmek bilmezdi. O kucağı, ebediyen kaybedeli de üç yıl olmuştu. Adamın ölümünden sonra karısının kendini toparlaması çok uzun sürmedi. “Dönüş vakti gelmiş, hoş gidişleri ola” derdi gözleri hüznü, sesi titrek. İnancılı insanlardı vesselam.

Dedesi, torununu bir keresinde çiftlikteki sirke mahzenine götürmüştü. Serince ve loş bir yerdı. Her yer meşe fiçileriyle doluydu. Dedesi meşenin sirke oluşurken onun nefes almasını sağladığını, ağacın kendine has aromasını da sirkeye kattığını anlatmıştı. “İşte büyükler de evlatlarının dinlenme, olgunlaşma meskenleridir. Her şey zamanına göre akar: ne biraz önce, ne biraz sonra. Gerçek hükümrân zamandır” diyerek torununun sırtını sıvazlamıştı. İncelikli adamdı dedesi, kiminle konuşsa safi ona biriktirmiş bir ilgi ve alakası var sanırdınız.

Güneş hızlıca batmıştı; lakin ortalık mutlu, huzurlu bir nur gibi garip bir şekilde aydınlıktı. Kuşların cıvıltıları uzaktan gelen köpek seslerine karışıyordu. Birazdan cırcır

böcekleri de ötmeye başladılar. Buraların yaz akşamlarında hüznün yoktu. Gecelerinde de sabaha uyanır gibi bir pür neşelik, bir çakır keyiflik vardı. Büyük evin bahçe kapısından girdiklerinde enfes bir esinti, envai çiçek kokusunu doldurmuştu zihinlerine. Göğsü genişleyen kadın “Şükür” diye mırıldandı. Sağlı-sollu rengarenk güllerin nöbet tuttuğu, ardı sert ve taze çim kokulu, Arnavut taşlı orta yoldan ilerlediler. İki katlı, bembeyaz boyalı, çeşitli büyüklüklerdeki pencereleri, barut renkli çatılı, fayanslı duvarları, buz camlı kapıları ile denize yukarıdan bakan bir evdi. Leziz zeytinleri ile bereketli zeytin ağaçlarının bittiği yer yola kavuşurdu. Nene ve torun, müstemilatı geçtikten sonra ahşap bir verandadan evin mutfağına daldılar.

“Ablam, geldiniz mi?” diye sordu yardımcı kadın, elindeki işi bırakmadan omzunun üzerinden bakarak.

“Geldik ya. Ben yokken her şey yolunda mıydı, bey geldi mi?” dedi nefes-nefesine. İlk sualine “Evet”, ikincisine “Hayır” cevabını alınca üzerinden bir yük kalkmış gibi ferahladı. O an ninesinin eteğinden süzülerek mutfağına giren oğlanı fark eden yardımcı kadın tatlı şivesiyle:

“Hasan’ım da gelmiş, hoş geldin. Du bakam sana bir, nasıl da büyümüşsün”.

Bu iri yarı kadın, saçlarını okşadığı çocuğu adeta bir zeytin sepetiymiş gibi bir çırpıda kaldırıp yüksekçe bir sandalyeye oturttu. Yaşlı kahya ortalığı kolaçan etmek için mutfaktan ayrıldı. Çocuk düşmemek için sandalyenin kollarını sıkıca kavradı. Sarkan bacaklarını istemsizce çaprazlama sallamaya başladı. Çıkan esintiden hoşlandığından olsa gerek hareketi daha da hızlandırdı. Çocuğun o esnada garip bir hüznün yüreğine çöreklenmesiyle, annesi geldi aklına. O da burda olsaydı keşke. Gözleri doldu. “Bak özlersen, gitme” demişti annesi kaç kere; ama o ninesini de arzu-

luyordu. Annesi ile ninesinin bir-birlerine ne huy olarak, ne de görünüş olarak benzediği söylenebilirdi. Sık-sık didişseler de baş-başa fısır-fısır konuştuklarına da sıkça şahit olmuştu. İkisine de derin bir muhabbet besliyordu.

Yardımcı kadının iştahlı konuşma sesi ile fırının homurtusu bir-birine karışıyor-du. Çocuğun bıraksanız yorgunluktan kap-anacak gözlerini mutfağına dolan ekmek kokusu açık tutuyordu. Acıkmıştı. Kadın fırını açtıkça çocuk seviniyor, dakikalarca gözleriyle fırından çıkacakların peşinden koşuyordu. Açıldığında gıcırdayan çift kanatlı kapı sayesinde birinin geldiğini anlayan yardımcı kadın kapının menteşelerini özellikle yağlamıyordu. Şimdi bu kapıları bilerek açık bırakmıştı. Çimlere açılan mutfağın kapısından, karşıdaki ağaçları ışığıyla yıkayıp her yeri aydınlatan, alçalmış bir dolunay görünüyordu. Çocuğun çok hoşuna giden bu manzarada ayın ışığı bir anda göl-gelendi. Ellerini arkasına bağlamış izbandut gibi bir adam kapıda beliriverdi. Gördüğü dev karşısında -sanki bir suç işlemişçesine- çocuğun yüzünü ateş bastı, avuçları terleyiverdi. İkrâm edilen sımsıcak ekmeğin lokması yumruk gibi yanağında bir müddet kaldıktan sonra zorla yutkundu. Adamın akıldan geçenleri okuduğu hissiyatı veren derin bir tavrı vardı. Çocuk, gözleriyle ninesini ararken adam çalı gibi sert ve gür kaşları arasından bakarak: “Sakine Bacı yok mu?” diye sigaradan sararmış bıyıkları arasında homurdandı. Yardımcı kadının eli-ayağı bir-birine dolanmışken yaşlı kahya bir eli ile eteğini toplamış, adamın arkasından soluk-soluğa mutfağına girdi.

“Yettim, beyim, buyur!”

Adam, bir yandan sandalyede emanet gibi oturan çocuğu süzüyor, bir yandan da; “Hasat zamanı yaklaşıyor, işçileri hazır ediyor musun?” diye kahyasına soruyordu.

Kahya kadından işitecekleri bitene kadar adam gözlerini çocuktan ayırmadı. Zavallı çocuk; utana-sıkıla gözlerini bu haşmetli bakışlardan kaçırmaya çalışıyordu. Sonunda:

“Torunu mu getirdin?” diye cevabı beklenmeyen bir soru yankılandı. Yavvan bir gülüşle öpülesi elini öpülsün diye çocuğa uzattı, diğer eli hâlâ arkasındaydı. Yardımcı kadın, çocuğu yere şimşek gibi indirip sırtından ittiriverdi. Terlemiş ellerini pantolonuna sürerek ilerleyen çocuk kendisinden açıkça bekleneni yapıverdi: kocaman kıllı eli bir çırpıda öpüverdi. Ninesinin yüzüne yayılan müsterih bakış ile karşılaşınca da rahatladı. Adam elini çocuğu başına koyarak:

“Bu çocuk bize rahmetliden emanet, mutlaka ilim, irfan öğrenecek” diye gürleyiverdi. Ninesinin “inşallah”, “maşallah” mırıltıları sürerken adam geldiği gibi gidince ay kaldığı yerden aydınlatmaya devam etti.

Üzerine and içilerek verilen kutluğun sahibi, nam-ı diğer Atarlı Aziz zeytin ağaçlarını emanetin hası görürdü. Ona emek veren herkesten de kendini sorumlu hissederdi. Belki bir beye yakışan müşfik bakışları yoktu; ama zeytinlere, toprağa ahde vefasını çalışanlarının üzerinden ne elini, ne de gölgesini çekmeyerek gösterirdi. Zeytin ağaçları gibi aziz olmak için.

Halet-i Ruhiye

Helkeler yüklü omuzlarımda. İçinde, günah keçisi arayan adamların yığınla intikam biriktirdiği sahte hakikatler var. Acıdan nasır tutmuş köprücük kemiklerimi kuşatan et. Elbet bunda da var bir ibret.

Düştüğü çukurdan kendi başına çıkmanın telaşında bir zihin, dövüyor umut duvarlarımı. Falezler oluşturmuş sarp kayalıklarla. İnsan yalnız vuruşmak istiyor işte, böyle hayasızlarla.

Süt beyazı bir ikbal yağurmuşken İlahi güç. Lekeler bırakan aciz, kul işte. Bilmem ne zaman kaldırır İlahi, bu yükü? Taşınmaz ki, bu gidişle.

“Allah, kuluna kaldırmayacağı yükü yüklemez” doğru. Kul niye ders almaz Yaratan’dan bu bahiste?

Kendime doğru değil yolum. Sona doğru. Gecikmiş bir saadet saklı avuçlarımda. Sana doğru. Uzanan bir el, bir vuslat içindir. Bil ki, bu hoyratlık da senin, uhulet de senindir.

Çivi Mustafa

Kasabanın merkezindeki kahvehanenin önünde, ince, narin dallarıyla kala-kala bir söğüt kalmıştı. Yine de tek başına rüzgâr estirmeye gücü yeterdi. Beş altı sandalye yan-yana atılır, insanların önündeki masada çaylar, kasabaya has gazoz ve cimtsiz simitler en derin mevzulara eşlik ederdi. Memleket meseleleri tam da bu masada konuşulurdu helalinden.

Bankacı Mustafa kasabaya ilk geldiğinde bu sahneye eklenen tek şey hazan mevsimi-ydi. “Bu adamın kasabaya hayrının dokunmayacağını anlamak için yalnızca geldiği mevsime bakmak yeter,” dedi Adem. Kahvehane çırağına “Oğlum, bana bir çay!” diye ekledi ardından. “Baksana geçmişine, gittiği yerde ne bereket kalmış, ne huzur. Afetler gırla, kıyamet yahu!”

Bankacıyı görür-görmez önce üzerindeki elbiselere dikkat kesilirdiniz; ütülü pantolon, yakası ve manşetleri kolalı gömlek, kolunda gayet pahalı bir saat. İtinayla ütülenmiş elbiselerinde mutlu bir yuvanın izinden ziyade, zenginlik hissiyatı daha baskın gelirdi ki, öyleydi de zaten. Elbiselerin maddi ağırlığı bankacının karakterine çoktan sinmişti. O da misyonu gereği etrafına olabildiğince gururlu bir tavır takınırdı. Üstüne-başına yatırımı insanları etkilemek için yaptığı ortadaydı. Onunla ilk tanıştığı andan itibaren ona dair güvenine leke düşürmeyen kasabanın genç öğretmeni de hakkında her söyleneni izaha çalışırdı. “Bu tavır, elbiseler-hepsi kasaba için, kardeşlerim. Banka şubesini bu kasabaya bir açtırabilirse, faydasını o zaman göreceksiniz,” derdi.

Adem ise bankacıyı her gördüğünde koca dedesinin vücudunun elbisesine yaptığı izleri düşünürdü. Kol dirsekleri ve bacak dizlerindeki solukluk ve diz kapaklarındaki kabartıyı özellikle. Öğretmene cevaben kafasını çevirmeden “Keşke, bu yaşına kadar üstüne-başına yatırım yapacağına, bir az da insana yatırım yapsaymış” dedi. Buz gibi bir hava esti. Bankacıdan önce kulaktan-kulağa fısıldanan dedi-kodular kasabaya varmıştı, demek ki.

Bankacı bu kasabada tutunabilmek için gece kimlerle iyi geçinmesi gerektiğinin hesabını yapar, gündüz de buna uygun davranırdı. Bir kaç hafta sonra takıldı kasabanın gençlerinin peşine, “Haydi, buranın en güzel kanyonu neredeyse, götürün beni!” diyerek. Gençlerin “Hazırlığımızı yapalım, Bulak Deresi’ne ineriz!” demesiyle planın uygulamaya konması bir oldu. Bankacı Mustafa yol üzerindeki bakkaldan çocukluk arkadaşı İsmaille kendisine yetecek kadar ekmek, domates ve peynir alıp yola koyuldu. İsmail’in “bir az daha fazla mı alsaydık” bakışlarını sezen Mustafa, “Bir-iki gün ahbaplık edeceğiz diye milleti doyuracak değilim!” diye mırıldandı. Kanyonda uzun yıllardır has dostlar bir araya gelir, beraber sofralar kurarlardı. Başta yaşlılar olmak üzere, çocukluklarına deniz görevi gören bu dereye bakan her kes hatıralarını tazeliyordu. Kanyona ilk defa gelen bankacı ise alabildiğine özgürce akan suya baktıkça para sayma makinesinden saçılan banknotları görür gibi oluyordu. “Buraya şöyle kafe yapılır, böyle mesire alanına çevrilir” diye İsmail’e anlatıyordu. Kalabalığın coşkusun-

¹Susam

dan kopup bankacının anlamsız sığ ifadesini gören Adem ise “Bankacının vakur edası vahşi doğaya kadarmış; bak nasıl da ezilip-bükülüyor” diye çevresine ikazda bulunmaktan geri durmadı.

Şair Ömer dere içinde derviş gibi bir yaşam kurmuş kendisine. Dört ağaç kütüğün üzerine inşa ettiği kulübesi tıpkı bir seranderi andırıyordu. Ömer’in daha önceleri anlattığı bu kulübenin hikayesini Adem anlatmaya koyuldu bu kez: “Bu bizim Ömer şairdir. Bazı insanlardan pek haz etmeyen bir şairdir. Yani insanımsılardan. Bir gün bir edebiyat toplantısında şiirini aşağılayan ve “kulübe şairi” diye hakaret eden birisine, “benim şiirim de, kulübem de zararlı canlılara hitap etmez; herkes çıkamaz oraya” demiş”.

Kulübeye yürüyen her kesi bir kahkaha tuttu. “Âlem adam bu Şair Ömer,” dedi Adem. Mustafa şaşkın ve anlamamış yüz ifadesi ile “Yani şiiri anladım da, kulübe ne alaka?” diye sorunca Adem başladı anlatmaya: “Bizim Karadeniz’de mısır, fındık seranderde saklanır; fare, haşere musallat olmasın diye. Şair Ömer de fare insanlardan kaçmış yahu, neyi anlamadın?” Mustafa, “Onu anladım, canım...” diye homurdandı ve boğazını temizleme tikini tekrarladı. Adem bu durumdan rahatsızlığını dile getirmese de, her seferinde “Ne kadar haram yediyse boğazında kalmış adamın” diye iç geçirmekten alamıyordu kendisini.

Şair Ömer, kalabalığı büyük bir misafirperverlikle karşıladı. Hüseyin kanyonunda topladığı cevizleri ceplerinden masaya boşalttı. Selim ince bez torbasındaki cimit-siz simitleri masanın kenarına bıraktı mahcup şekilde. Mustafa ise kaş-göz işareti yaptığı arkadaşı İsmail’den peynir, domates poşetini masanın kenarındaki çiviye takmasını istedi. Şair Ömer, sadece kulübesini değil, gönlünü de açmıştı; tavan kirişinden aldığı poşetinden bir kavanoz indirdi mas-

aya. “Dostlar, bu da benim polenli balımdır. Şifadır. Yıldı tek kavanoz ancak birikir. Buyurun, afiyet olsun” dedi, serde şairlik olduğundan dostça okuyarak bir-iki dize:

“Dostlar ırmak gibidir,

Kiminin suyu az, kiminin çok.

Kiminde elleriniz ıslanır yalnızca,

*Kiminde ruhunuz yıkanır boydan-boya”.*²

Mustafa kavanozu neredeyse kimseye bırakmamıştı. İsmail komaya girecek zannetti. Mustafa sofraya kaldırılırken kaş-göz işareti yaparak kendi getirdiği; ama yiyemediği yiyecekleri geri götürmeye meyledince İsmail gözlerini iri bir hale getirerek tepkisini gösterdi. Mustafa ve İsmail toplanmaya fırsat bulamadan kanyonda büyük bir gürültüyle yankılanan “Kimse kıpırdamasın!” ikazıyla her kes taş kesilmişti. Jandarma Mustafa’yı hangi aralık kulübeden indirmiş, suratını hangi ara aracın camına dayamış ve Adem hangi ara bildiklerini anlatmaya başlamıştı, kimse bunların farkında değildi.

“Geçen yıl büyük İstanbul depreminde bu Mustafa banka müdürüyken genel müdürlük bankamatik güvenliğini kendisine vermiş. O da bir az çantasına, bir az banka hesabına kardeş payı yapmış paraları. Lüks sitelerde oturmalar, modellenmiş arabalar derken, dava uzun süredir devam ediyormuş. Mustafa da emekli olmuş. Doğduğu kasabaya da dönüşünü banka şubesi açmak için diye açıklamış. Dikkat çekmeyecek ya! Anlayacağınız davası sonuçlanmış, zannımca”.

Adem Mustafa’nın giderken pantolonunu taktığı masanın kenarındaki çiviye bakarak; “İşte böyle, kimi adam büyük dedem gibi pantolonuna şekil verir, kimisi de Mustafa gibi masa kenarındaki ufak bir çiviye façasını bırakır. Yazık!” dedi.

²Can Yücel, Dostluk

Başlangıç

(Gerçeklik üzerine)

Christopher Nolan'ın 12 sene önce izleyicilerle buluşan ve en başarılı filmlerinden biri olarak gösterilen "Başlangıç"da (Inception) kahramanımız Cobb, insanların rüya anlarında zihinlerine girip, bilinçaltının derinliklerindeki sırları çalan yetenekli bir hırsızdır. Onun bu casusluk yeteneği yüzünden uluslararası aranan bir kaçak olmuş ve sevdiklerinin hayatına zarar vermiştir. Kendisine tüm suçlarını affettirecek bir görev verilir. Amacı bu defa fikir çalmak değil, tam tersine hedefteki kişinin rüya durumunda bilinçaltına fikir ekmektir; fakat bu hiç kolay olmayacaktır.

Film, vizyona girdiği süreçte ilginç konusundan ötürü tartışmaları da beraberinde getirdi. Gerçeklik ve rüyalar arasındaki belirsiz ilişkiler ve ucu açık biten sonundan dolayı film birçok izleyicinin aklının karışmasına ve çeşitli varsayımlar üretmesine sebep olup, gerçeklik üzerine de düşündürmüştür.

Gerçeklik, bilinen anlamıyla var olan her şeyin durumu olarak tanımlanır; fakat bu kavram terimsel olarak görülebilir olsun ya da olmasın, idrak edilebilir olsun ya da olmasın hepsini içine alır. Batıda düşünürler

bu kavramla alakalı olarak appearance-reality (görünüş-gerçeklik) ilişkisi üzerine çalışmalar yapmış ve bununla alakalı en bilinen argümanlardan birini Fransız filozof Descartes ortaya atmıştır. "İlk felsefe üzerine meditasyonlar" adlı eserinde kendisi tüm bilgisinden şüphe edip "gerçeklik" hakkında mutlak ve garantili gerçekleri bulmaya çalışır.

"... Unutamam ki, başka zamanlarda benzer yanılsamalar tarafından uykuda aldatıldım; ve bu durumları dikkatle değerlendirdiğimde, uyanıklık halinin uykudan ayırt edilmesini sağlayacak kesin işaretlerin olmadığını net görüyorum ve şaşkınlık duyuyorum; ve hayret içinde neredeyse kendimi şu anda rüya gördüğüme ikna ediyorum".

Descartes, gerçeği arama uğrunda amacına ulaşmak için kendisini ve duyularını manipüle eden bir "Büyük aldatıcı" olduğunu düşünüyormuş gibi yapmaktadır. Böylelikle Descartes, akıl yürütme yoluyla kendi varlığını, Tanrı'nın varlığını ve daha sonra diğer nesnelerin varlığının ihtimalini kendi açısından bir bakıma kanıtlamış olur. Fakat yine tüm bu akıl yürütme metoduna rağmen kendisini gerçekliğin ikilemine düşmekten kurtaramaz.

Filme dönecek olursak, geçmişte Cobb ile birlikte rüya âlemine dalarak yaratıcılığı ve oradaki hazı deneyimleyen Mal karakteri, 50 yıldan daha fazla bir süre arafta yaşadktan sonra, neyin gerçek olduğunu algılama yetisini kaybedip oradaki hayatı daha çok sevmiş, ikilemde kaldığı sürecin ardından gerçeklik algısını tamamen yitirip, arafı daha çok benimsemiştir. (Filmde araf kavramının bildiğimiz anlamından farklı olarak sonsuz bir rüya âlemi ve içinde hiçbir şey bulunmayan, hayal gücüne dayalı, saf sınırsız bir bilinçaltı olarak tarif edildiğini ekleyelim) Araftan uyanıp her ne kadar gerçek hayata dönse de kaybolan gerçeklik yetisi yüzünden kendisini hâlâ rüyada zannetmiş ve bu rüyadan uyanması gerektiğini düşünerek intihar etmiştir. Onun tüm bu ikilemi ve gerçeklik üzerine sahip olduğu kafa karışıklığı bir bakıma Descartes'in temsilidir.

"... Trenin seni belli bir yere götürmesini umuyorsun, ama emin değilsin."

Filmde gerçeklik kavramı üzerinden tartışma yaratmasına sebep olan şey son sahnesidir. Burada Cobb'un toteminin yere düşmeden dönmesi, çocuklarının yüzünün gözükmesi izleyicileri ikileme sokmuştur. Buna ilişkin çeşitli varsayımlar mevcuttur. Örneğin bir teoriye göre filmin sonunun gerçek olmadığını ve Cobb'un filmin başından itibaren rüyada olduğunu iddia edenler de var. Miles'in "Gerçekliğine geri dön" şeklindeki sitemi bunu kanıtlar nitelikte. Bir başka varsayım ise Cobb'un filmin başından sonuna kadar arafta olduğunu ve aklını yitirmemek için kafasında olayları sürekli tekrar ettiğini söylüyor. Buna göre filmde önce Cobb olayları binlerce kez kafasında tekrar ediyor ve son tekrar edişi ise bizim izlediğimiz film oluyor, sonunda da uyanıp gerçek hayata dönüyor.

Bir başka bakış açısı Miles karakterini canlandıran Michael Caine'in "Neyin gerçek, neyin rüya olduğunu anlayamıyorum" şeklinde sitemine karşılık Nolan'dan

"Sahne sen varsan gerçek, yoksan rüya" yanıtını almış olması. Tabi şu sonuca varmak da mümkün; belki de sorun bizdedir. Final sahnesi bu açıdan açık bir şekilde belli olmasına rağmen Cobb'un karısı gibi artık rüya da mı, yoksa gerçeklikte mi olduğumuzu anlayamayacak bir duruma gelmişizdir, kim bilir?!

Kafamız yeterince karıştıysa yazımın son kısmında filmin yönetmeninin fikirlerine değinelim. Nolan, Princeton Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada bu konuyla ilgili fikirlerini şu şekilde ifade ediyor:

"Bu tarz konuşmalarda gelenek olduğu üzere, genellikle sizlere "Hayallerinizi takip edin" gibi cümleler sarf edilir, ama ben sizlere aynı şeyi söylemek istemiyorum, çünkü ben buna inanmıyorum. Ben, gerçekliğinizi takip etmenizi istiyorum. Gerçeklik, neye inanıyorsanız odur".

Filmin sonu içinse "O filmin sonunda Leonardo DiCaprio'nun karakteri Cobb, çocuklarından uzaklaşmıştı ve kendi öznel gerçekliğinde yaşıyordu. Artık rüya mı, gerçek mi olduğuna hiç aldırılmıyordu ve bu da bize bir şeyi belirtir. Filmin sonundaki o son sahneye gelecek olursak insana fark eder; çünkü gerçekliğin özü böyledir. Gerçeklik fark eder" dedi.

Buradan görüyoruz ki, film, bahsettiğimiz bu felsefi zemin üzerinden gerçekliğin ne olduğunu biz izleyicilere sormak için yapılmış bir film ve yönetmenin de bahsettiği gibi sonuç bize bırakılmış.

"Kimim ben?"

Rüyasında kelebek olduğunu gören bir insan mı?

Yoksa rüyasında insan olduğunu gören bir kelebek mi?" (Chuang Tzu)

Sol yanımnda gül saklı

Beni bildin mi, anne?
İlk göz ağrın, çileli doğumun,
Sol yanının altında gül nişaneli oğlun-
Çakır gözlün, Uğur'un...

Nerede kerpiçten bir ev görsem,
Gaz lambası altında
Pirinç karyolaya sığındığımız,
Tek pencereci, bir gözlü odadan ibaret
O mahzun çocukluğum gelir aklıma...
Utandırım,
Utandırım yaşama ettiğim sözlerden,
Utandırım geçim derdinden,
Mutsuzluğa dair, fütursuz serzenişlerimden
Utandırım.

Sana bir çiçek gönderiyorum, anne,
O çiçeğin her yaprağında kalbim var.
En güzel yerinde gizle...
Tebessümünde güneş,
Hüznünde kış yaşarım,
Al beni sımsıcak bağrına,
Hırçın dalgalardan kolla, sakla koynunda ,
Saçlarımı okşa mübarek tarağınla...
Hep çocuk kalacağım senin nazarında,
Ellisine gelsem de büyümeden daima...

Uygur Türkleri / Doğu Türkistan

İçine düştüğümüz vaziyeti ne güzel özetliyor Üstat Necip Fazıl Kısakürek:

*“Durun, durun, bir dünya iniyor tepemizden,
Çatırdılar geliyor karanlık kubbeizden.
Çekiyor tebeşirle yekûn hattını âfet,
Alevler içinde ev, üst katında ziyafet”.*

Evet! İslam âlemi kaç asırdır alevler içinde, kubbemiz çatırdıyor adeta! Kardeş ve ümmet bilincimiz yitip gitti sanki. Oysa Sevgili Peygamberimiz (S.A.V) “Müslüman müslümanın kardeşidir, ona zulmetmez. Din kardeşini zalimin eline teslim etmez” buyurmuştu! Ne yazık ki, müslüman ülkeler, son iki asırdır yaşanan zulüm karşısında dilini yutmuş, kör ve sağır vaziyette, gözleri önünde cereyan eden katliamları sadece seyretmektedirler...

Zalimlerin eline terk ettiğimiz mazlumlar, ümmetten bir diriliş beklemektedir. İşte o mazlumların en başında Doğu Türkistan-öksüz bıraktığımız Uygur Türkleri vardır. Son 2 yıldır Doğu Türkistan'da neler oluyor? Kaç annenin yüreği sızlıyor, gözyaşları dinmiyor? Kaç evlat annesiz-babasız kaldı? Kaç hane söndü haberiniz var mı? Merak ediyoruz...

Doğu Türkistan'da yaşayan 25 milyona yakın din ve kan kardeşimizin içinde bu-

lunduğu bu ızdıraba, daha ne kadar sessiz kalınacak? Hür dünyanın bekçileri (!), demokrasi havarileri, insan hakları savunucuları, daha ne kadar bu zulme üç maymunu oynayacak? Duyun artık sesimizi; din adına, millet adına ve dahi insanlık onuru ve şerefi adına...

21. yüzyılın hür dünyasında Doğu Türkistan'daki tüm iletişim vasıtaları erişime kapatılmıştır. Uluslararası sosyal medya uygulamaları yasaktır. Telefonlarında dini ve ya millî ifadeler bulunduranlar tutuklanmakta, hapse atılanlardan bir daha haber almak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Hapse atılmış evlatlarının, eşlerinin naaşlarına ulaşabilenler ise kendilerini şanslı görmekteler. Can Doğu Türkistan'ımız bu gün hür dünyadan tecrit edilmiş, adeta açık hava hapisanesine çevrilmiş durumdadır.

Kadim Türk beldesi Aziz Doğu Türkistan'ımızda, Mart 2017 tarihinden itibaren, “Eğitim Kampı” adı altında 2 milyondan fazla kardeşimiz, süresi belirsiz bir şekilde densizleştirme, millî kimliklerinden uzaklaştırma, beyin yıkama, bir nevi “Nazi kampları” ve 1939 yılındaki “Gulaglar”da insanlık dışı muamelelere maruz kalan, masum insanlar gibi inim-inim inlemektedir.

Çin komünist hakimiyeti Doğu Türkistan'da insan haysiyetini ayaklar altına alan ve Haziran 2017'de zorla yürürlüğe koyduğu "Kardeş Aile Projesi" adı altında havadan-sudan bahanelerle hapse atıkları erkeklerin evlerine Çinli erkekler yerleştirmekte. Onlar ailelerde istedikleri gibi yaşamakta, müslüman bacılarımızın namuslarını kirletmektedirler. Din düşmanı olan Çinlilerle aynı evde yaşamak zorunda bırakılan ailelerimizin özel hayatı delik-deşik edilmektedir.

Daha korkuncu ise son dönemlerde genç kızlarımızın Çinli erkeklerle zorla evlendirilmeye çalışılmasıdır. Evlenmemek için diretenler ya hapse atılmakta, ya da hapisteki aile ve akrabalarına türlü işkenceler yapılmaktadır.

Uygur ailelerinin evlerine yerleştirilen Çinliler aileleri kendi hizmetçileri gibi kullandıkları yetmiyormuş gibi, kadınlara, kızlara tecavüz ediyor. Tecavüze uğrayan kadınlarımız ve genç kızlarımızın utançla yaşamaktansa, intihar etmeyi yeğledikleri haberlerini almaktayız.

Hangi vicdan sahibi insan bu yüzkarası, insanlıktan nasibini almamış ahlaksızların uygulamalarına göz yumabilir? Bunlara göz yumanlar nasıl "insanız" diyerek ortalıkta dolaşabilir? En önemlisi de, Mahşer günü Allah'ın huzuruna nasıl çıkacaklardır?

Hapishanelerde işkenceden hayatını kaybedenlerin sayıları endişe verici boyuta ulaşmış durumdadır. Şehit edilenlerin naaşlarını almaya gidene çıkarılan güçlükler ciltler dolusu kitaplar yazılacak boyutlara varmıştır. Naaşlarına ulaşılan kardeşlerimizin birçoğunun ise, iç organlarının boşaltılmış olduğu haberleri bizleri derin endişelere sevk etmektedir.

İkinci anavatan bellediğimiz Türkiye'deki kardeşlerimizin bizlere ensar olduğunun bilincindeyiz ve bunun için de ellerimizi her duaya kaldırdığımızda, Türkiye için dua etmekten bir an bile geri durmadık, zira duadan başka elimizde hiç bir güç kalmamıştır. Türkiye'nin iç ve dış mihraklara

karşı verdiği amansız mücadelelerde hem Türkiye Cumhuriyeti devletinin, hem de halkımızın hep yanında olduk ve bundan sonra da yanında olmaya devam edeceğiz.

Lakin bir beka savaşıyla karşı-karşıyayız. Artık bıçak kemiğe dayandı da yüreğe saplandı. Bilinmesini isteriz ki; ayakta duracak mecalimiz, acımızı dindirecek tesellimiz kalmadı.

Bırakın kaynar sularda diri-diri haşladıkları hayvanları, kardeşlerimize yapılan işkence ve zulme bile bütün dünya "görmedim, duymadım, bilmiyorum"u oynamaktadır. Halbuki sadece barış dini olan İslam'da değil, diğer semavi dinlerde ve bütün inançlarda "zulüm" kabul edilemez bir durumdur. Çin'in bunca senedir uygulamaya geldiği bu zulmün vebali hiç kuşkusuz, Müslüman-Türk Cumhuriyetlerindedir.

Bilge Aliya İzzetbegoviç'in söylediği, "Ve her şey bittiğinde, hatırlayacağımız tek şey; düşmanlarımızın yaptıkları değil, dostlarımızın sessizliği olacaktır" noktasına gelmemek için, Türk-İslam dünyasından ve dahi kendisini insan hakları savunucusu gören her kesten vicdanının sesini dinlemelerini, Doğu Türkistan için uluslararası kamuoyu oluşturarak, Çin'e baskı yapmalarını istihham ediyoruz.

21. Yüzyılda Uygurlar dünyanın gözleri önünde adım-adım yok ediliyor. Bunu görmezden gelen bütün insanlığı vicdan mahkemesinin adaletine havale ediyor, tüm beşerin Doğu Türkistan'da yaşanan bu insanlık dışı muamelelere karşı üç maymun oynamamasını insanlık adına arz ve talep ediyorum.

Türkistan aydını Kasım Tınıstanoğlu

Kendi halkının derdiyle dertlenmiş, hayyatı boyunca milleti için yaşayan Kasım Tınıstanoğlu'nu Türk dünyası olarak kendi bakış açımızla değerlendirmenin ve tarihe mal olmuş gerçekleri kabul etmenin zamanı gelmiştir.

Devlet adamı, şair, yazar, mütercim, gazeteci ve bilim adamı kimlikleriyle çok yönlü Kasım Tınıstanoğlu yaşamı boyunca milleti için yaşamış bir Kırgız aydınıdır. O, Latin harflerine dayanan ilk Kırgız alfabesini oluşturmuş; Kazak ve Kırgız Türkçesi ile şiir, küçük hikâye, piyes, manzume parçaları, ders kitabı, dil bilgisi kitabı yazmış; Kırgız Türkçesinin çeşitli sorunlarını tespit etmiştir. Tınıstanoğlu bunların yanı sıra bir siyaset adamı olarak Alaş Orda Partisinin faaliyetlerine katılmıştır.

Bu sebeple Kasım Tınıstanoğlu'nun Türk dünyasında daha iyi tanınması ve anlaşılabilmesi amacına yönelik bir adım da olsa atılmış bulunmaktayız.

Yazımızda, "**Ƙasım İrlarının Cıynağı**" (Kasım Şiirleri Mecmuası) adlı eserinin tıpkıbasımını, yazı çevrimini ve Türkiye Türkçesine aktarımını Türk kardeşlerimize kazandırmayı amaç edindik.

Eserin taş baskı nüshası 1976 yılında Kırgız Sıdıka İsmanova tarafından Kırgız Cumhuriyeti Millî İlimler Akademisi'ne teslim edilmiştir.

Tınıstanoğlu'nun hayatındaki dönüm noktalarından birisi, onun üstadı, Çanak-kale Şavaşları sırasında Türk kardeşlerine

atfen kaleme aldığı "Uzaktaki Kardeşime" (Alısdaki Bavuruma) şiirinin yazarı Kazak şairi Mağcan Cumabay ile tanışmış olmasıdır. Tınıstanoğlu Taşkent'teki eğitimi süresince Mağcan'ın kaleme aldığı şiirlerin etkisi altında kalmıştır.

Bu noktada Tınıstanoğlu, İsmail Bey Gaspıralı'nın kurduğu Usül-û Cedid'i Kırgızistan'da yaşatmıştır. Kasım Tınıstanoğlu ve daha nice Türkistan aydını 20. yüzyılda İsmail Gaspıralı'nın "dilde, fikirde, işte birlik" şiarıyla mücadele etmiş, baskıcı Sovyet yönetimine karşı Türk halklarının mücadelesi için son damla kanlarına kadar var olma savaşı vermiştir.

Tınıstanoğlu tarafından 1925 yılında Moskova'da yayımlanan "**Ƙasım İrlarının Cıynağı**" adlı eserde Kazak Türkçesiyle kaleme aldığı 12, Kırgız Türkçesiyle yazılmış 18 şiiri ve "Cañıl Mırza" manzumesi yer almaktadır. Çağatay Türkçesi harfleriyle kaleme alınan eser 34 şiiri içermekte olup 110 sayfayı oluşturmaktadır.

Ele aldığımız çalışmamızda ise, örnek olarak sadece "**Ƙasım İrlarının Cıynağı**" eserinde yer alan "Jasdarga" (Gençlere) şiirine yer verdik. Bu şiir, Tıpkıbasımıyla, Yazı Çevrisi ve Türkiye Türkçesine aktarılarak verildi.

Jasdarga (Gençlere)

Oyla jasdar, oyna jasdar!	<i>Düşünün gençler, çabalayın gençler!</i>
Atkan tañ men şıkdı kün.	<i>Şafakla birlikte çıktı güneş.</i>
Jürekdegi dertdi joğalt,	<i>Yürekteki derdi yok et</i>
Kara bulıt, ketdi tün!	<i>Kara bulut, gitti gece!</i>
Alaş eli alda jür deb	<i>Alaş halkı ileriye yürü deyip</i>
Kalk-kalayık kalsın düñ.	<i>Kalabalık halk yapsın toy.</i>
Tulpar minib, tuwdı ustab,	<i>Tulpar binip bayrağı yükseltip,</i>
Sal ayğaydı, şıqsın ün!	<i>Bağır-çağır, çıksın ses!</i>

Sonuç olarak şunu söylemek lazım: Kasım Tınıstanoğlu, her şeyden önce İsmail Gaspıralı ekolünün yetiştirdiği bir Türkistan aydınıdır. O, otuz yedi yaşında Stalin terörünün Türk dünyasında kızıl terör, kızıl kırgın'ın kurbanı olmuş ve kurşuna dizilerek şehit edilmiştir. Tınıstanoğlu, ayrıca dünyaca ünlü "Manas" destanını derleme çalışmalarını da Kırgızistan'da başlatan halk bilimcilerdendir. 1926 yılında ise Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de gerçekleştirilen Türkoloji Kongresine Kırgızlar adına katılmış ve alfabe değişikliğiyle ilgili bir bildiri sunmuştur.

Endişe sermayedir

Hayatta olmak kaygı vericidir. Kim bunun aksini iddia edebilir ki? Tabi bahsettiğim, çağımızın tetiklediği türden bozukluk düzeyinde olan bir kaygı değil. Dünyada olmaktan kaynaklanan, bu dünyada sağlıklı ve nitelikli bir yaşamı sürdürme arzusundan beslenen bir kaygı.

Evet, önce bir şeylere arzu duyuyoruz. Hayatta kalmak istiyoruz başta mesela. Sadece yaşamak değil, iyi şekilde yaşamak istiyoruz. İstiyoruz ve isteklerimizin gerçekleşip gerçekleşmemesi konusunda kaygılanıyoruz. Bu kaygı bizi düşünmeye itiyor. Bize yeteni, iyi olanı arıyoruz. Fakat tek başımıza değiliz. Bir topluluk içinde yaşıyoruz. Çıkarlarımız çatıştıkça iyi olanın alanı genişlemek zorunda kalıyor. Kendimiz için iyi olanla toplum için iyi olanı uzlaştırmaya çalışıyor, bu sefer de sağlıklı bir toplum olmanın kaygısını gütmeye başlıyoruz.

“Fikir yumuş oğlandı, endişe kaygı kanıdır” diyor Yunus Emre. Endişemiz, kaygımız arttıkça düşünmeye, hep düşünmeye itiliyoruz. Sorgulamaya itiliyor, sonu gelmeyen bir arayışın derdine düşüyoruz. Dert bizi sağaltıyor sağaltmasına; ama yoruyor da. Fakat iyinin bedeli ağırdır. Güzele emekle ulaşılır. “Bahçıvan bir gül için bin dikene hizmet eder” demiyor mu Fuzuli üstad da? Zaten bizi insan kılan şey, tam da böyle çabalamak değil mi? Çabalamak herkesin harcı değil yalnız. Düşünmek, mücadele etmek herkesin kolayca yükleneceği bir yük değil. Düşünmek bir yana, düşündüğün şekilde yaşamak mı? Daha da zor. Fakat insan olmanın onuru da burada. Zor olsa da, çabalamakta.

İnsanlık, aslına bakılırsa büyük karmaşalar içinden geçerek bu güne geldi. Büyük savaşlar gördü, kıtlıklarla boğuştu, daha bir çok belalara uğradı.

İnsan her dönem hep aynı insandı çünkü. Zaaflarıyla, iyisiyle kötüsüyle hep aynıydı. Yarattığı karmaşa, her dönem aynı cinstendi. Savaşı, mücadelesi, çabası da benzerdi. Fakat her zaman kılıçla savaşmadı insanoğlu. Yeri geldi, kılıca sarıldığı gibi kaleme de sarıldı. Vaiz de boşuna, “Güneşin altında söylenmemiş bir söz kalmadı” demiyor muydu? Böylelikle, insanlığın tecrübe heybesi doldukça doldu.

Şimdi bizim ardımızda büyük bir tarihin şahitliği var. Şanlı destanlar diyoruz ya; kılıcıyla, kalemiyle çok büyük bir birikimimiz var. Önümüzde, en başta bu günümüz, sonra görebileceğimiz kadarıyla yarınımız var, yarınımız olan gençlerimiz var. Hepimizin kaygısı ortak: iyi ve güzel olanı istiyoruz. Kendimiz için olduğu kadar vatanımız, milletimiz ve tüm dünya için iyi ve güzel olanı... Peki, tecrübe heybemiz dolu; yarınımız önümüzde uzanacak elimizi beklerken biz ne yapıyoruz? Bedel ödemeye hazır mıyız? Taşın altına elimizi koyacak kadar cesur muyuz? “İyi ve güzel” derken samimi miyiz?

Yoksa atalarımızın yeri geldiğinde şehit olarak inşa ettiği tarihi överek koltuk kabartıp, yerimizde gevşemeyi mi tercih ediyoruz? Aslına bakılırsa açgözlü bir mirasyedi gibi tarihin şanıyla beslenmek, gerçekten kolay olanı. Dahası, gerçeği yere batırmayacağını bile-bile bu güne söverek büyük bir eylem adamı edasıyla dolaşmak, kolayın kolayı.

Geçmişi yücelterek, tarihi bir şahsiyetin başarılarına sarılarak sahte bir saadet yaratabiliriz kendimize. Söverek çözüm ürettiğimizi sanabiliriz. Övmeyelim, ya da hiç sövülmesin demiyorum. Fakat

gerçeklikle hakiki bir yüzleşme emekle olur, bunu kabul edelim.

İyi mi istiyoruz, ya da güzel olanı mı? Endişemiz bu mu? O halde endişemizi sermayemiz bilmeli, önce geçmişten dersimizi iyi almalıyız. Sonra bir heykeltraş gibi kendimizi yontmalıyız. Merhamele inşa etmeliyiz kendimizi; sevgiyle, dürüstlikle, vicdanla... Ve dürüstçe eylemeliyiz. Her ne konumdaysak hakkını vererek...

Şimdiki Zamanın Penceresinden

Nurşah Talay

Sancılı bir kışın
Bahara olan döngüsüyle
Meylettim çağlayan sulara
Taze yeşile ve kokulara
Biraz uçmak istedim bağrının dağlarına
Tatlı sulardan içtim
Tat aldıkça serden geçtim
Öylesine beni çekmişti ki
Vazgeçtim muhabbetimi gölgeleyen karalardan
Soruyorum şimdi
Tat aldıkça mı erişilmez
Yoksa erişildikçe mi tat alınır
Sende hiç tatmadığım tatları buldum
Bir yangındı içine atladığım
Tadanlar yangından kaçmak ister
Tatmayanlar atlamak
Acemi ve usta
Birde arafta olanlar var
Çepeçevre kuşatan o aleve
Bilerek atlamadım belki
Ama sevdim, çıkmayı istemedim
Bazen gönlümden çıkan alevin
Bir ormanı yaktığımı görürüm
Gözyaşımın sularım sonra
Her şeyin yeniden hayat bulduğunun şahidi olurum
Ne ilerdeyim ne geride
Tam ortada andayım
Ne geçmişteyim ne gelecekte
Anı yaşarım
Hayatım orda benim

Özüm Atasözüm

Eee ne demiş atalarımız?

Atasözleri, toplumların en değerli kültürel parçalarıdır. Dedelerimizin, ninelerimizin tecrübeleri sonucunda örneklendirici sözleri yaşamımıza yön verir. Ne de olsa, “Akıl akıldan üstündür”. Böylelikle, en değerli kültür parçası nesilden-nesile aktarılan bir mirastır, bir hazinedir. Yaşam tarzı haline getirilmiş değerler fark etmeden dilimize pelesenk olmuştur.

Öyle ki, ilkokulda öğretilen ilk değerlerdir. Toplumumuzu benimsemek üzere yetişen çocuklar zihinlerine bu değerleri kazıyarak yaşayışlarının bir öğretisi haline getirirler. Ne de olsa, “Ağaç yaşken eğilir”. Zihinlerine yanlış yönlendirmeler yapılırsa, yanlış yönlendirme sonucu bir insan meydana gelir. Dolayısıyla atasözlerini kavramak son derece önemlidir. Kullanıma uygun atasözlerini yanlış yönlendirmeler yapmadan dilimizden düşürmemeliyiz. Ne de olsa, “Dile gelen ele gelir”.

Toplumların norm öğretisine en yardımcı olan bu sözler o toplumda nasıl yaşandığına dair izler bırakır. Her toplumun yaşamı, kültürü, değeri, dini farklı olduğu için çok farklı atasözleriyle karşılaşabiliyoruz. Ne de olsa, “Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır”. Ancak

genel itibariyle atasözleri büyüklerin tecrübelerinden kaynaklı olduğu ve insanî değerler taşıdığı için evrensellik taşıyabilir diyebiliriz.

Çok değerli sanatçımız Barış Manço da “toplum için sanat” felsefesini kabbullenerek şarkılarında atasözlerine çokça yer vermiştir. “İyi bak aslana, sor onu bostana” besteleriyle rahatlıkla ezberlediğimiz şarkılar sayesinde atasözleri kulaklarımıza küpe olmuştur. Toplumumuz için kültürel değerleri dilinden düşürmeyen bir kültürel değer meydana gelmiştir. “Barış iğneyi kendine batırır, çuvaldızı başkasına” diyerek eski adamlar doğruyu söylemiş: “Bir çiçekle bahar olmaz”, “Kişi kendini bilip sağa-sola sormalı”, “Can pazarı bu, oyun olmaz”, “Küp suyunu çeker azar-azar, keskin sirke küpüne zarar”, “Zürefanın düşkünü, beyaz giyer kış günü”, “Canı kaymak isteyen cebinde manda taşır”, “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür dersen, kaz gelen yerden tavuğu esirgemezsen”, “Bu kafayla bir baltaya sap olamazsın; ama gün gelir sapın ucuna olursun kazma”.

Ancak toplumların değişimleri, atasözleri oluşturması kadar kaçınılmazdır. Zamanla, kültürel taşınmayla, teknolojiyle, belki din değişikliğiyle, belki dev-

let yönetiminin değişikliğiyle toplum da değişiyor. Bu sebepten bazı atasözlerimiz sakıncalı hale gelmiş bulunuyor. Kimi dönemlerde; “Dizini dövme iste-meyenler kızını dövdü”, “Oğlan doğu-ran övündü, kız doğuran dövündü”, “Kadının fendi erkeği yendi”, “Oğlan olmayan evde duman tütmedi”, “Kızın var mı dediler, derdim var dendi”, “Ev tuğladan, kız Muğla’dan alındı” gibile-ri dile dolandı. Zamanla kadın çalışma-ya başlayınca, aile nüfusu azaldıkça ve aile yapıları değiştikçe bu atasözlerimiz dilden düştü.

Toplumumuzda kıymetli kılınan belirli değerler vardır. Örneğin, toplumumuzda anneler çok kıymetlidir. Özellikle Anadolu kadınları olarak nitelendirdiğimiz işçi anneler üreten ve çalışan özelliklere sahiptirler. Hem üretim için çalışmış, hem çocuk bakmış kimi durumlarda da ev geçindirmişlerdir. Kendi tabirlerince: “Okumamış okutmuş, yememiş yemiş, giymemiş giydirmişlerdir”. Bizce de cefakar, vefakar olarak nitelendirilmişlerdir. Bu sebeple annelerimizin kıymetine yönelik atasözleri de oldukça yaygındır. “Ana gibi yâr olmaz”, “Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar”, “Anamın aşısı, tandırın başı”... Ancak hâlâ bulunabilmiş değil anneliğin kıymetine yönelik bir söz.

Yine toplumumuz için komşuluk oldukça önemlidir. Cemaat hayatı yaşamış geçmiş dönem dedelerimiz, ninelerimiz komşunun kıymetini öyle bilmişler ki: “Ev almayı komşu almışlar”. Toplumun bütünlüğünü sağlayan, yardımlaşmanın en temel örneği olan “Komşularımızın tavuğunu kaz görmeyelim mi?” Görmeyelim. Çünkü “Bir-birimizin külüne muhtacız”.

Ve ekmek, emek, iş... Yıllarca bahsedilen kıtlık zamanlarından öyle dert edinilmiş ki, toplumumuzun, bir daha unutmayalım diye, söyleye-söyleye “Dillerinde tüy bitmiştir”. Çalışmanın verdiği verimlilik, işin önemi, tecrübe ettirmiştir. Kendin için ektiğin toprak sana kadar olur, çocuğun için ektiğin çocuğunun, torunun için ektiğin torununun, toplumun için ektiğin toprak hepimizin olur. Ne de olsa, “Dünya Sultan Süleyman’a bile kalmamış”. Ben de toplumumuzdan edindiğim tecrübeyle diyorum ki: “Bir emek beş sofraya kursun, beş emek bir nesil doyursun”.

Eee ne demiş atalarımız? “Emek olmadan yemek olmaz”.

Fotoğraf: Berfu Dilara Zingi

Ben köylü kızımı, Anadolu'yum

Köylüyüm, çiftçiyim-kurumaz terim,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.
Bir tebessüm ile kalmaz kederim,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Toprak kokuludur nasırlı elim,
Soframa koyduğum aşım helalim.
Dalkavukluk bilmez, dobradır halim,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Unutmam sokuyu, tokmak, seteni,
Nakışla süsledim beyaz keteni.
Hele de mor yüzlü yorgan sateni,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Masumun gözyaşı sineme akar,
Bir ağıt, bir duvak canımı yakar.
Tepeden-tırnağa dökülür vakar,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Korurum-şanımdır örfü-katıksız,
Gezmem "moda" diye şalsız, eteksiz.
Anadan-atadan böyle gördük biz,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Emanet olanı korur, bellerim,
İhanet edeni sevmez, silerim.
Her şeyin hayrını Hak'tan dilerim,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum.

Gelinim ağzında yaşmağı tutan,
Kendini sakınsın yuvama çatan!
Bir Kara Fatma'yım zordaysa vatan,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum!

Aras'ım, şimdi var, yarınsa yokum,
Helale âşığım, harama tokum.
Hedefinden sapmaz hakikât okum,
Ben köylü kızımı, Anadolu'yum

İnsan kimdir ?

“Biz, insanı en güzel biçimde yarattık”

Yaratanın diğer varlıklardan üstün kıldığı, şekil ve biçim olarak daha iyi özelliklere sahip olan İNSAN düşünen, muhasebe eden, karar verebilen bir varlıktır. İlim ve akıl gibi yüksek kabiliyetlerle donatılmış nice güzelliklerle bezenmiştir.

Dünya tarihi boyunca dinlerin ve bilim dallarının tamamında yapı taşı, merkezi, var oluşun kaynağı olan insan nedir? Rabbin, kendine muhatap kıldığı insan nasıl bir varlıktır? Dünya üzerindeki varlığıyla adını hafızalara, kitaplara yazdıran, keşifler yapan, toprağı işleyen, medeniyetler kuran, çağ açıp çağ kapatan, savaşlar çıkaran, adalet ve merhametin tesisinde söz ve tasarruf sahibi olan, iyilik ve güzellikleri çoğaltan, aynı zamanda yaratılan her güzelliğe zulmeden, en büyük zalim... Bir tarafı vahşi, bir tarafı ehil... Rabbin ruhundan üflediğı için de hem kötüyü, hem iyiyi barındıran, hem rahmani, hem şeytani olan varlık, “insan” nedir?

“İnsan” kelimesinin, temel olarak iki sözcükten türediğinden söz edilir. Bunlardan biri “üns” kelimesidir. Üns ünsiyet, dostluk, yakınlık demektir. Bu bir taraftan insanın başka insanlara yakınlığını, bir taraftan da Allah’a tüm varlıklardan daha çok yakınlığını ifade eder. Üns kelimesinin, bir de “n-s-y”-

“unutmak” fiilinden geldiğı söylenmektedir. Bu durumda insan, unutkan bir varlık demektir.

“Hafıza-i beşer, nısyan ile malüldür.” Tanzimat dönemi şairlerimizden Muallim Naci’ye ait olan bu özdeyiş; “insanın hafızasının eksikliği ya da sakatlığı unutmastır” ifadesi ile insanın fitratında unutmak olduğunu hatırlatmıştır. Başka bir özdeyişte de, “Hafıza-i beşer nısyan ile müsterihtir” denilmiştir. Maluliyetten ziyade bir rahatlık, bir huzur olarak nısyana başka bir gözle bakılmıştır.

Yaratan unutan insana kendi gerçeğini hatırlatmak için sözleri ile tesir eder. “Kur’an”da “Eyyühel insan!” diye duru sıfatı ile seslenir insana. Sözüne muhatap kıldığı insana hatırlatır, hatırlatır, sabırla, rahmetiyle hatırlatır. Her unuttuğunda yeni kapılar aralayarak tekrar-tekrar misafir eder Rahman-nimeti sonsuz olan...

Muhteşem lisanıyla; dünyanın darlığından, zindanından alıp sonsuz ferahlığa çıkarır, vesveseden, endişeden muzdarip kalbin, özgürce kanat çırpınına vesile olur. Sana senden yakın olan sana konuşuyorsa dinle. Dinle ki, unuttuğunu hatırla. Unuttuğunu unuttuğunu da hatırla. Unutmak... Yeri gelir nimet, şifa olur, yeri gelir mükafat... Yeri gelir ceza, yeri gelir gaflet olur insana.

Derin acıları, kayıpları, zor imtihanları Yaratanı teslim olarak, O'nda teselli bularak unutmak, bilgece unutmak; öğrenerek, ders çıkararak, güçlenerek, şifa bularak, bu nimetin şükrünü eda ederek unutmak.

Hem maddi, hem de manevi bir varlık olan insanın dünyada var oluş nedenini unutmaması, yaşadığı musibetlerin oluş sebeplerini ve sonuçlarını, musibetlerdeki sorumluluklarını, yanlış tercihlerini görememesi, idrak edememesi, aklın, bilimin ve dahi hakikatin varlığını yok sayarak davranması onun gafletidir. İnsan unuttur, ölümlü olduğunu, acizliğini, muhtaçlığını unuttur.

Muhteşem bir tasarım olan insan organizmasının kusursuz bir biçimde çalışması, organların ayrı-ayrı işlevi yaşam döngüsünün, nefes alış-verişinin en büyük delili iken, bizim bu sistemi unutmamız yaşamamızı da unutmaktır.

Mesela, 150 bin km'lik damar ağımızda kanımızın akış sesini duymayız. Kalbimizin ritmini duymayız; her an durabileceği gerçeğini unutarak. Göğüs kafesine kalbi yerleştirip aksamadan çalıştırını unutturuz. Ayakta duruşumuz kendi eserimizmiş gibi nisyandayızdır.

Ünsiyet sahibi olan insan yeryüzünü yurt edinir. Günümüz insanına baktığımızda, unutmak, yani nisyan, vahşet, yabaniyet anlamlarını kazanarak, insanın cemiyet ve yeryüzüyle ilişkisini izah eden bir çerçeveye sığar. Vahşet ve nisyan arasında kuvvetli bir bağ var. Zira bizi yabani kılan şey, bir şeyi unutmamız ve ya bilmeyişimizdir. Bu ise bilgiye ulaşmak, aslımıza dönmekle mümkündür.

Sohbet meclisi "Bezm-i Elest" de "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusuna,

yaratılan bütün ruhların "evet" dediğini, sözün en güzelinin terennüm edildiğini, has meclisi hatırlamalı insan.

İnsan henüz hiçbir şey değilken, atomlar âleminde, hatta âlemin de ötesinde parçacıklardan ibaret iken, her şeyi bir kemale doğru sevk edip terbiyeye tabi tutan Rahman bu parçacıklara insan olma şevkini duyurarak, o istikamette "var olma" fırsatını vermiş. Bir ikrar isteği ve şehadette bulunma sözleşmesi, insanın kendini duyması, anlaması, nefsinin bilmesi- "Nefsini bilen Rabbi bilir" hakikatini kavraması, işte aslına dönmesi- rücu etmesi. "Oku!" emriyle, "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" sorusuyla muhatap olan insanın, varlık içinde yerini hatırlaması gerek.

"Unutmak"la yeryüzüne inen insan, hatırlayarak insanlığını ikmal edecek, var olma gayesini gerçekleştirecektir. Ezeli bilgiyi hatırlamakla vahşiliğini kaybederek yeryüzü ve ahaliyle ünsiyet kurar, ehlileşir. Ünsiyet sahibi insan yeryüzünü vatan edinir ve uyum içerisinde yaşar. Ünsiyet marifettir, marifet insan olabilmektir.

İnsanın yolculuğu unutmak-hatırlamak, cehalet-bilmek arasındaki bir terakki (yükselme, gelişme) haline gelir. "Düşünen canlı" olarak tarif edilen insan bu halin neticesidir. Çünkü düşünmek sahip olduğumuz bilgiyle mümkündür. Bilgiden mahrum olan ahlaken yoksunluk yaşar.

Yaratan ile kurduğumuz ünsiyet bizi âlemle de barıştıracaktır. İrfan ve marifet hem bilgiye, hem de davranışa sirayet edecek insanı yüceltecektir. Yeryüzünde yaşayan insanın en büyük yanılması bilginin unutulması, bununla beraber ahlakın da yok olmasıdır.

Dünya üzerindeki kavganın, çatışmanın yegane sebebi bilgelikten uzaklaşılmasıdır. Bilginin unutulması, insanı yeryüzüne ve öteki canlılara karşı yabancı kılar. İbnü'l-Arabi'nin gençlik yıllarına dair bir hikayesinde şöyle bahsedilir: “Gençlik yıllarımda dolaşmak için ormana gitmiştik. Etrafımızdaki vahşi hayvanların bizi görünce kaçıştıklarına şahit olduk. Fakat bunu yadırgamadık, “vahşi hayvandı, bizden kaçması normaldi” dedik. Daha sonra kendimi murakabe ettiğimde, esas vahşetin benim içimde olduğunu gördüm. Aradan bir zaman geçince içimdeki yabaniliği tedavi ettim, sonra ormana gittiğimde hayvanların etrafımızda gezinebildiklerini gördüm. Kısaca, vahşi ormanda insanın yabaniliği sorunu çözüldüncce barış sağlanmıştı.”

Burada İbnü'l Arabi, vahşet-ünsiyet üzerinden insan-âlem ilişkisini tesis etmek istemiştir. İnsan çevreyi ve doğayı yaban olarak tanımlarken aslında biza-tihi yaban kendisidir. Yeryüzünde ifrat ve tefritin kaynağı, bozgunun, yıkımın, vahşetin, ihanetin ve fitnenin sahibidir.

Kainat, Yaratanın koyduğu düzende kendi seyr-ü seferini tamamlamaktadır. İnsan ne zaman kendi içine, Rabbine döner, yabaniyetten ünsiyete geçiş yapar, işte o zaman yeryüzünde nizam bozulmaz, barış tesis edilir. Yeryüzü sulh diyarı olur. Âlem insandır, insan âlem...

İbnü'l-Arabi “insan” kelimesinin, “insanül-ayn” kelimesinden türetildiğini söyler. Kelimenin anlamı “göz bebeği”dir. Âlem, bir beden, insan ise bu bedenin yüzü, sonra da gözü ve göz bebeğidir. Âlem, insanla görür ve kimlik kazanır.

Eşref-i mahlukat, yaratılmışların en şerefli olan insan, varlığın merkezine konulmuştur. Yeryüzü insanın evidir. Bu evi korumakla sorumlu olan yegane varlık insandır. Yeryüzü insana emanet edilmiştir. Emanetin ağırlığı, güzelliği, hikmeti ve sorumluluğunu idrak eden kâmil insan hakiki insan olma yolunda rehber ve öğretmen olacaktır.

Yaratıcıyla barış yeryüzüyle barışı, toplumla barışı ve nihayetinde insanın kendisiyle barışını tesis edecektir

Gülcihan

Bir korku yerleşti yüreğine, Gülcihan,
Bir kıvılcım bıraktın aramıza.
Hava tutuşacak kadar ağırdı,
Sense sezemeyecek kadar uzak.
Bir bankta bıraktın ellerimi,
Uyanıncaya kadar
Gökyüzünü benim sandım.
Daha kınından ayrılmadan
Bir bıçak gibi kendiliğimden kırıldım.
Savurduğun zaman
Bulutları ezen saçlarını hatırladım,
En son kimin ellerindeydi,
Hatırlarsın, Gülcihan.
Yanı başında bir kedi ağlıyordu,
Belki susuzluktan, belki yalnızlıktan...
Dönmediğin sularda ben,
Ayaklarım karanlık denizinden uzaktı...
Kumdan bir kaleye sığındım.
Her şeyim tükendi zamanla, ben de,
Gördüm
Martı yuvalarına yılanlar dadandı.
Bildim,
Kandan bir hırka bıraktın pencereme,
“Seni seviyorum” diye-diye...

SARIŞIN KURDA AĞIT

Sarı yağız bir deli kurdu andırırdı gözleri
Ömrü bir destan, yüreği bir kor, sözü ateşti
Şimdi mih gibi aklımda tutuyorum ettiği sözleri
Ağıtlara sığmazdı ya... bir tabuta sığdı gitti

Ayakta tutan bizi kavgası, derdi ve ülküsü
Kabına dar gelen adam kırklara karıştı gitti
Şimdi dudağımda yarım kalan bir Bozdoğan türküsü
Ayдын'ım kurt nefesli ordularla yarıştı gitti

Bir tütün daha tellendirsek şimdi karşı karşıya
Bir marşı daha söylesek beraber bağıra bağıra
Ölmez bu hareket be ağam ölmez bu dava
Sarı kurt göklerin sonsuz suyuna kanmaya gitti

Nerde şimdi söyle göklere çıkan naran reis
Kırım, Kerkük, Türkistan öksüz kaldı gitti
Böyle mi olmalıydı kör acuna vedan reis
Turan'ı soluyan düşlerimiz sensiz kaldı gitti

Görklü Tanrım sabır ver kolumuz kanadımız kırıldı
Sarsıldı benliğimiz ucalardan odlar yakıldı
Kara dumanlar çöktü üstümüze devran yıkıldı
Dayansın âlem sarı kurt uçmağa vardı gitti

Yeşim taşı efsanesi

...“Sahi” diye düşündü içinden, “sahi bir Türk çocuk kitabı var mı acaba doğaüstü olayları konu edinen?” (s.62)

Editörlüğünü Seçkin Sarpkaya'nın yaptığı, Ömer Ünal'ın kaleminden çıkan “Yeşim taşı efsanesi” adlı kitapta yer alan bu cümle kitabın var oluş sebebini açıklıyor aslında. Kitabı okurken ben de şöyle bir düşündüm, böyle doğaüstü olayları konu edinen ve bizim geleneklerimizden, inanışlarımızdan, Türk halkının yaşantısından izler taşıyan bir eser okumuş muydum? Hayır, okumadım.

Doğduğumuzdan beri kitle iletişim araçları olsun, sosyal medya kanallarıyla olsun, yabancı kültürler o kadar güzel sunuluyor ve kendi kimliğimizden o kadar uzak yetiştiriliyoruz ki, dönüp kendimize baktığımızda atalarımızı, tarihini bilmeyen, gelenek ve göreneklerinden habersiz yetişmiş, üstelik kendi değerlerini hakir gören bir toplum olup çıkıyoruz.

Söz gelimi, hepimiz Noel Baba'yı bil-

iriz de, Ayaz Ata'yı bilmeyiz. Kanatlı at deyince aklımıza Pegasus gelir de, Tulpar gelmez. Gitar çalmaya herkes heves eder de, Türklerin kadim çalgısı kopuz nedir, merak bile etmeyiz! Ömer Ünal, bu eksikliği fark etmiş ve akıcı üslubuyla bir oturuşta bitirivereceğiniz bir eser meydana getirmiş. Eserde Dede Korkut'tan Lokman Hekim'e, Hızır'dan Hacı Bektâş Veli'ye, Koncolos'tan Akçura'ya kadar Türk kültürünü ve mitolojisini oluşturan değerler sürükleyici bir olay örgüsü içinde harmanlanmış. Okuduğunuz zaman görüyorsunuz ki hiç bir isim nedensiz yere anılmamış ve yazar bu yolla bizi biz yapan değerleri usulcacık yerleştiriveriyor zihnimize.

Kitap, başkahraman olan Oğuz ve arkadaşlarının ülkelerinin kurtuluşu için gerekli olan kutsal yeşim taşını bulma macerasını konu ediniyor. Kitapta yer alan kahramanların adlarından olay-

ların geçtiği yerlere kadar her satır, Türk kültüründen, mitolojisinden ve halk biliminden izler taşıyor. Öyle ki, dikkatli bir okuyucu kitapta Orhun Yazıtlarından cümleler bile bulabilir. Örneğin eserde yer alan “Sözlerimi iyi işit ve titreyip kendi özüne dön (s.27).” sözleri Orhun Yazıtlarından Kül Tigin Kitabesi’nin güney yüzünde yer alan “... bu sabımı edgüti eşid, katıgdı tıngla” sözlerini hatırlatmaktadır.

Kitabı bitirdiğinizde Türk kimliğini de kavramış oluyorsunuz. Yazar bunu sıkıcı, ders verir gibi bir üslupla değil de, gayet eğlenceli bir üslupla anlatmış. Yazarın dil ve üslubu hakkında belirtmek istediğim diğer bir nokta, kelimeleri özenle seçmesi. Örnek vermek gerekirse “akıl” gibi Arapça kökenli bir kelime yerine “us” diyerek Türkçe karşılığını kullanmayı tercih etmiş. Bu da yazarın hizmet ettiği kültürün kelime zenginliğine farkındalık yaratmak adına etkili bir kullanım olmuş.

Kitap hakkında belirtmek istediğim bir husus da Ömer Ünal’ın aynı zamanda toplum eleştirisi yapmış olması. Buna başkahraman Oğuz’un okulunda sosyal bilimlere büyük önem verilmesi, sözel derslerdeki öğretmenlerin çok donanımlı olması ve tiyatro, müze gibi kültürel değerlerle öğrencilerini sıklıkla buluşturması örnek verilebilir.

Son olarak kitabı bitirdiğiniz zaman efsane bitmiş olmuyor. Yazarın son cümlesinden efsanenin devam edeceğini anlıyorsunuz. Ben kitabı çok beğenerek okudum. Ömer Ünal’a Türk kültürüne yaptığı bu destekten dolayı teşekkür ederim.

Ben isterim ki, böyle eserlerin sayısı artsın, filmleri ve çizgi filmleri yapılsın. Batı “olmayan kahramanlıklar” yaratıp bunu dünyanın her yerine yaymayı çok iyi başarıyor. Oysaki Türk tarihi destanlarla, “gerçek kahramanlıklarla” dolu ve işlenmeyi bekleyen bir hazine gibi öylece duruyor. Bizim bu konuda daha fazla çaba harcamamız gerekiyor. Ben isterim ki, Türk karakterler de dünyanın dört bir tarafına yayılsın. Gencinden-yaşlısına her kes var olduğu, içinden yetiştiği bu kadim ve kutsal toprakla bağını yitirmesin

Malihulya dönemeçleri

-Ölmeden Önce Ölünüz!-

Yer-yer bulanıklaşan parametreler hesabıyla,
Küf-küf toplanan kalabalıklardan ve
Veri kirlenimlerinden mustarip bir hal içinde
Kanayan parmağımı şehrin koyu veçhesine bastırdım,
Değişen tonlarda sıkışan her katrede
Titreyen ve kırılan bir ses dokundu bana:
“İnsan insanın ihanetidir”,
Geriye dönüp-dönüp baktığımda...

Kesik ve keskin dumanların esaretinden kurtulmak için
Saklanmaya yer aradığımda gece,
Pencere perdesi sakinliğinde dudak kanatan söylencelere
Tesirli sözleri ikame etmek istedim,
Dile pelesenk olan bir şarkının hazzını unutmadan
Şehrin katledilen suretlerinin serpiştirildiği
Enkazların üstüne çıkararak.

Dönemeç sonsuzluğuna tutukluydu hayat...
Ahdimizin masumiyet karinesini aradım,
Pençe-pençe tutduğum sırtımda,
Bir sınanmanın daha ertesinde
Kalender bir sılanın işaretiydi belki de...
Ter-ter biriken neyse alınımızda,
Yapıldığı gün köhneyen mabetlerden kaçarak
Bir kez daha umdum, umulmadık şeyleri;
Mezkur bir hissiyatın hengamesinde,
Alarmla uyanılan vehimlerin ötesine
Simerenya yenilgisinin tebessümüyle kavuşmak istedim...
Kavuşmak istedim
Ölümün kusursuz ölümüne...

Girdap

Yüreğimi sızım-sızım sızlatan bir acı
Derinlerde,
Vuslatı arzuladıkça ırak ediveren yollar...
Yanı başında olan gönül
Ondan uzak kalmış olup dehlizlerde
Kaybolmaya yüz tutmuş bir beden, ruhtan ırak...
Nedir beni huzurdan mahrum eden?
Nedir doldurmaya çalıştıkça
Boşluğunda boğulacak olma hissine kaptıran?
Nedir bu hasret
Anlamdan yoksun bırakan, belki de onunla anlam bulan?
Nedir bu içimde uzun-uzun konuşmaya iten beni?
Konuşacak olunca soluksuz bırakan?
Nedir beni sükuta iten,
Sükuta itip haykırırların yollarını gözleyen?
Kafesimde beni soluktan mahrum eden şey,
Bırakıver beni, hayatta tutan soluğu da
Sonmuş gibi çekeyim içime buram-buram.
Bilirim ne olduğunu senin...
Bilmez olaydım, bilmez olaydım...
Vefa(sızlık),
Parçalar durursun içimi!

Ben Öğretmen Olamadım...

Henüz arka sırada uyuyanlara kesin çözüm getiremedim mesela...
Az da olsa hâlâ, “Çok komikse anlat biz de gülelim.” klişesini bırakamadım...
Yazılı sınav sonucunu beğenmediğinde öğrenciye, eğer hata yoksa kırım notunu demeyi bırakalı da çok olmadı...
Kırgın kalplere dokunmayı kendi hocalarımla kadar beceremiyorum...
İçinde cevher olan öğrencileri keşfedemiyorum...
Köy öğretmenleri gibi lokmamın yarısını da paylaşmıyorum öğrencilerle...
Yüz kişiye sorduk, öğrencilik yıllarınızda en sevdiğiniz öğretmenin sevmenize sebep olan özelliği nedir diye...
Kimi sevecenlik, kimi hoşgörü, kimi beni önemsemesi diye cevap verdi...
Bazıları esprili olması, bazıları selam vermesi, bazısı hayatı öğretmesi dedi...
Ama hiçbiri “Çok iyi ders anlatması...” demedi...
Farkında değillerdi; ama akıllarında kalan öğretmenler iyi ders anlatmanın dışında yüreklere dokundukları için akıllarında kalmış, yüreklerinde yer tutmuştu...
Bilmem hangi filozof ya da bilgin diyor ki:
“İnsanoğlu bilgi karşısında eğilir... Şefkat karşısında diz çöker.”
Sevgimizle, inandığımız, yaşadığımız ve yaşattığımız değerlerle gerçek öğretmen olabiliyormuşuz ancak bunu anladım zamanla...
Oysa ilk öğretmenliğe başladığım ve çok iyi ders anlattığım gün kendimi dünyanın en iyi öğretmeni sanmıştım...
Şimdi anlıyorum ki, en iyi öğretmen olmak, çok güzel ders anlatmak değil; neyi, nasıl ve niçin öğrettiğini anlamakmış...

Yıl 2002... Daha dün gibi öğretmenliğe başladığım gün...

Yıl 2019 ve hâlâ öğretmen olmaya çalışıyorum...

GÜNEBAKANLARIN ARASINDAN

2020 yılının Kurban Bayramı'nda, bu ağustos sıcağında Ukrayna'da yaşayan soydaşlarımıza, sıla-i rahim için Türkiye'den selamlar, dualar ve yardımlar ile geldim.

Bana bir görev verilmişti ve layığıyla yapılması icap etmişti. Ben üzerime düşeni büyük bir memnuniyetle yaptım.

Soydaşlarıma selam vermeye geldim. Zemin üzerine nakşolmuş yüzlerce yıllık nal izlerini seyrederek, hissederek izleye- izleye Novoalekseevka'ya geldim. Bayram sabahıydı. Camiyi kolayca buldum. Evler tek katlı ve bahçeli olduğu için süngü gibi beliren minare çabucak fark edildi. Henüz güneş doğmamış, tan ağarmamış; fakat insanlar camiye tek-tük gelmeye başlamıştı. Merhabalaştık.

Bin yıllık hasretle sarıldık. Sarılan ben- dim; ama taşıdığım hasret heybede birikmiş yıllanmış bir hasretti. Benim değil, bana emanetti.

Novoalekseevka küçük bir yerleşim birimi, on beş bin civarında nüfusu var. Beşbin civarında Kırım Türk'ü orada yaşamını idame etmeye çalışıyor yokluklar içinde. Bu kasaba Kırım sınırında, doğal olarak ben de sınırdayım. Domates ve günebakan tarlalarının bitiminde hemen şuracıkta Kırım. O yüzden gönlümden ve dilimden geçen "Ben Kırım'dayım" oluyor. Sürgün sonrası yurda dönüş için toplanılan yer olmuş burası. Kapılar kapanınca da Küçük Kırım oluvermiş Novoalekseevka.

Kırım'da su aynı, su tadı başka, gece aynı, serinliği başka, güneş aynı, sıcağı

başka, kavun aynı, lezzeti başka, evler aynı, pencereleri başka, yollar aynı, yürüyen başka, çocuklar aynı, giyimleri başka, ezan aynı, avazı başka; iyilik aynı, muhabbet aynı- hepsi aynı, bakışlar da, gözdeki yaş da, akıl taşıyan baş da, duvardaki damgalı taş da-her şey Türkiye ile aynı.

Caminin avlusundayım, bir kaç yaşlı adam bir şeyler söylüyorlar. Kırım Tatarcası ile konuşuyorlar. Bir az dinledikten sonra siz de kendiliğinden onlar gibi konuşmaya başlıyorsunuz. Sanki Anadolu'da; Burdur, Kastamonu, Aydın, ya da Sivas şehirlerinde halk pazarında geziniyorsunuz gibi bir hisse kapılıyorsunuz. Bir az sonra yanıma yoldaşım, ağabeyim Cem Baba geliyor. Birlikte köyleri ziyarete çıkıyoruz.

Gönül dostları ile buluşuyoruz. Çocukları sevindiriyoruz. Gülüyorlar; içten, samimi, çocukça sarılıyorlar sıkıca. Derken güneş batıyor. Vedalaşıyoruz.

Trenle saatlerce yol alıyoruz. Bir ara uyumuşum. Rüyamda akıncılar atlarını sürüyorlar. Ellerinde kargı, yay ve ok... Hızla bir yere gidiyorlar. Bağırarak istiyorum, katılmak istiyorum; ama hareket edemiyorum. Günebakanların kenarındayım. Güneş var, toynak ve nal sesleri uzaklaşıyor. Bir elma düşüyor günebakanın dibine. Almak için uzanıyorum. Birden uyanıverdim. Hâlâ trendeyim, camdan dışarıya bakıyorum, uçsuz-bucaksız günebakan tarlaları ve kulağımdaya toynak sesleri...

NEŞTER

ben elimdeki neşterle
ortasından dalıyorum kıvrımlara,
çiçek açıyor beynimin
sağ ve sol odaları,
ellerim linyittir,
arınmıyor yeryüzüm...
onları bağışlıyorum
ve ekliyorum sinirlerime...

sade, diyorum,
bana yoldaş ol,
seyredelim -dokunmadan-
berrak sudan içelim,
doysun hücrelerimiz kohezyona...
ayva tüylerini tarasın rüzgâr,
sükûna yenilelim;
yineleneelim!

yatırımlarım beş para,
ciğerlerim darmaduman,
işte karşınızdayım,
lütfen, kaba davranmayın
amfiniz üretirken kasiyer,
ben elimdeki neşterle
ortasından dalıyorum kıvrımlara...

Adamın biri

Dalmış öylece uzaktan uzağa
Bakıp gökteki rengin kararına
'Gecenin sonunda gündüz' El Barî
Demiş, sonra susmuş adamın biri

Sezmiş kendini şöyle bir usuldan
Damarlar ki çizgiden bir lisan
'Beden zarifler zarifi' El Hâkim
Demiş, sonra susmuş adamın biri

Meşakkatin resmi nasırlı ellerle
Yalvarmış darlanmış bir gönülle
'Beni bana getirenim' El Fettah
Demiş, sonra susmuş adamın biri

Bir defasında açmış bohçasını
Soğan ekmeğin en has arkadaşı
'Kafidir bana kafi' El Hamîd
Demiş, sonra susmuş adamın biri

Sual etmiş, gönül kırdım mı ola
Bir vakit kötü zan ettim mi ola
'Getirse beni affına' Et Tev vap
Demiş, sonra susmuş adamın biri

Kaybedilen yitik

İlkokulumu çocuksuzluğumla yaşadım,
Benim hiç oyuncağım olmadı.
İnşaat tahtalarından yaptığım,
Paslı çivilerle kenetlenmiş arabamla
Şehirlerimi gezdim.

Kalem alacak param yoktu,
Ders bitiminde sınıfta unutulmuş
Kalem parçalarını toplardım,
Ama, ama hiç kimsenin kalemini çalmadım...

Çocukluğumu unutup,
Fırın önünde yeni çıkmış ekmeklerin
O nefis kokusunu hiç bir ücret ödmeden
Ciğerlerimin en ücra köşesine saklardım,
Çünkü ekmek alacak param yoktu.

Benim hiç 23 Nisanlarım olmadı...
Elimde kağıt bayrak sallayamadım.
Çocukluğumun gençlik çağında
Yüreğimi bayrağın rengine boyadım.

Hatırlarım da, öğle aralarında
En ücra yerlere kaçardım,
Kuru ekmekle anamın hazırladığı
Bir topak peyniri yemek için.
Üzerine içtiğim bir bardak su ile
Akşamı dört gözle beklerdim
Sıcak çorbanın umuduyla...
Ama hayatı seviyordum...

Sonu gelmiş- hayalleri toplardım-
Minibüs koltuklarında unutulmuş...
Bir ihtimal yarını beklerdim
Rüyasızlığa daldığım her uykuda.

Sevda bu ya, çocuksuzluğumu unutturdum,
Okul bahçesinde gönlümce koşardım.

İlk ayakkabımı hatırlarım:
Siyah ve tokalı...
Bir bayram sabahının ilk ışıklarını
Ayakkabılarımda yakaladım,
Kıyamadım giymeye, çocukluğuma kıyamadığım gibi.

Bir sabah çocukluğumu yitirdim,
Çok ağladım, ama dönmedi,
Gözyaşlarımda bir tomurcuk patladı.

Son defa ağladığımda gençliğim yoktu,
Onu da bir nisan yağmuruyla
Sevdasız sevgililerin son sözlerinde kaybettim.

Üniversite yıllarımı
Hocamızın “Hoş geldiniz” sözüne feda ettim.
Miting alanlarında sloganlarla boğuldum,
Gölgesiz insanların demeçlerinde düşüncelerimi yitirdim,
Hasret kalınan babayı bankamatik sıralarında yad ettim.
Gözleme kokan anamı
Aç yattığım gecelerde hatırladım...

Ama sonuçta, yine de yaşadım
Yaşanmayan her saniyede!

Yorgun emekçiler

-Anadolu'mun yorgun emekçilerine...

Fecrin ışıkları bekler gözlerinin ferini,
Er meydanı karşılar yorgun emekçilerini.
Çırpınır tüm sokaklar- alın terine aşına,
İnsanlık enkazı taşır birikmiş yarınlara...
Sessizce süpürür umursamadıklarımızı,
Boş vermişçesine silip attıklarımızı.
Süprüntü duymaz insanlık, hayli sağır,
Ne madalya var ucunda, olsa da; dertler ağır...
Ne yapsın? Burun- buruna çeker hastalığı,
Çer-çöp bir dünyada umut: ekmek kapısı.
Gün gelir, cömertçe telefonuna uzanır elleri,
Hocasını bekleyen çocuğa dakika seferberli,
Kimi zaman sorulur: "Dayı, ateşin var mı?"
İzmarit atacağını bilse de tevazudan yardımı...
Huzurun için uğraşır isimsiz kahramanlar,
Şehrin yüzündeki şıklıkta onların imzası var.
Hürmetle yanında çok görmezsen "Kolay gelsin",
Hissedersin ruhundaki tebessümün resmini.
Anne şefkati cefakâr, temkinli ve sessiz,
"Aman uyanmasınlar, milletin derdini çekeriz".
Şükran ve minnet yazılır boynumuzun borcuna,
Bilirim, razı değilsin şehrin boğulmasına.
Geçenlerde sokakta: "Çöpçü" güya hakaretmiş,
Kokusuna aldırılmaz, ağzını toplar kirli poşetlerin,
İçine attıkça derdini, edepsizler birikmiş,
Ben taşlamasam, sonu gelmez üren kelbin.
Öyleyse onlar,
Kuddüs gemisinin halis kürekçileri.
Hayır, "Çöpçü" değil onlar,
Temiz diyarların yorgun emekçileri

